

Regelbeheer

onderzoek naar stelselmatig modelleren

Pieter Wisse
26 juni 2026

Inleiding

Vroeg in het najaar van 2025 nam een medewerker van IND, hier aangeduid als M, ivm zijn betrokkenheid bij het Ictu-programma Regelbeheer contact op. Hij herinnerde zich dat ik 'iets' met context 'had' en wilde nagaan of daarmee viel te voorzien in wat hij aan de aanpak resp. opzet van zgn regelbeheer vond missen. Wat volgt zijn vooral – afschriften van – mijn emailberichten die ik hem de rest van dat najaar schreef, aangevuld met enkele teksten die ik voor mijzelf hield en – afschriften van – enkele emailberichten aan o.a. een medewerker van Ictu die voor genoemd (verander)programma met kwaliteitszorg belast was. Alles is in de volgorde van schrijven als zgn aantekeningen op mijn website verschenen. De nummering die ik daarvoor benut, heb ik gehandhaafd. Bundeling tot dit ene document heb ik gedaan op verzoek van hoofd Bureau Forum Standaardisatie.

100.43

Dank je wel voor je nadere bericht met verwijzing naar – een overzicht van – het artikel **Hoe giet je wet-en regelgeving in nullen en enen?** Ik had 't meteen al gevonden op basis van de titel die je me eerder opgaf. :-)
Destijds heb ik Mariette Lokins proefschrift gelezen. Eindelijk eens een vlot leesbare, begrijpelijke tekst vond ik – dus – een verademing en het idee van zgn wendbare wetgeving verdient uiteraard volste instemming. Om er praktisch verder mee te kunnen komen, heb ik inderdaad enige suggesties.
Ik kijk uit naar ons gesprek.

100.44

Volgens mij komen 'we' daar praktisch echter pas alweer wat verder mee, want het moet stelselmatig, door – ook – regels principieel te relativiseren en dat vergt dus – contextualisering voor – relativering van betekenissen. Wisselwerking! Ik heb de indruk dat de insteek nog steeds eenzijdig is om vanuit een bepaalde regel tot bijbehorende informatie met daarvoor geldige betekenis te raken. Software engineering in de zin van het opstellen van verwerkingsregels volgens een logica die abstraheert van reële betekenissenvariëteit heeft nu eenmaal de voorkeur van ict-ers, overigens zonder dat zij die vernauwing beseffen. Maar die aanpak levert louter betekenisverschillen op, nota bene zonder samenhang.
Er moet als het ware omgekeerd een, zeg maar, model van samenhangende betekenisverschillen bij om de voor, eh, wendbaarheid enzovoort vereiste samenhang tussen regels gevestigd te krijgen.

100.45

Ik heb je uitnodiging ontvangen. Ik stel voor dat op z'n minst jij en ik elkaar [...] spreken. Dan kan jij bepalen of je vervolg zinvol acht.
Voorafgaand aan ons gesprek oriënteer ik me graag wat nader. Als onderwerp heb jij "regelbeheer" vermeld. Bedoel jij dat in zin van – het project – Platform Regelbeheer?

Daarvan heb ik op het ww web de zgn project-startarchitectuur (PSA) aangetroffen. En betreft “het traject voor publieke regelhulp bij de overheid” resp. “de landelijke standaard die er aan zit te komen rond publiek regelbeheer” dan de – voortzetting van – Leidraad Regelbeheer? Of?

100.49

Enkele jaren geleden hoorde ik over RegelSpraak. Daaraan zou GegevensSpraak verbonden zijn, maar daarvan kon ik toen nergens ‘op’ het ww web enige uitleg vinden.

Inmiddels heeft de Belastingdienst een website – gewijd aan – wendbare wetsuitvoering. Daar staat verwezen naar – het rapport – **RegelSpraak-specificatie** (Belastingdienst, versie 2.2.0, 4 september 2025) met daarin **GegevensSpraak – het objectmodel** opgenomen als hoofdstuk 3. Als verband is daar verondersteld dat

RegelSpraak de objecten uit GegevensSpraak nodig heeft om te kunnen functioneren.[p. 14]

Dat klinkt, eh, logisch. Maar wat als een object in aanmerking komt, wordt afgeleid van een bepaalde regel als kader. Dat gebeurt impliciet, en daarom is het inderdaad moeilijk te beseffen dat GegevensSpraak – en daarmee RegelSpraak – stelselmatig, eh, onlogisch is.

(Pas) als je weet waarop je moet letten, herken je aanwijzingen. Zo staat er, met “persoonsobject” en “eigenschap geboortedatum” als voorbeeld, dat

voordat RegelSpraak-regels op de persoonsobjecten kunnen worden uitgevoerd[, ...] deze eigenschap voor elk persoonsobject een waarde [zal] moeten krijgen die overeenkomt met de geboortedatum van een persoon in de echte wereld.[p. 14]

Er zijn allerlei, zeg maar even, interpretaties van, dus bijvoorbeeld, geboortedatum mogelijk. De “RegelSpraak-regels” in kwestie zijn daarom slechts geldig voor een bepaalde, vooruit, maatschappelijk-verkeersregel, dwz voor regeling van bepaalde verhoudingen “in de echte wereld.” De beperking van geldigheid van regels moet uiteraard stroken met geldige betekenis van beschikbare gegevens annex informatie. Daarvoor is het objectbegrip te grof. Dat blijft onbegrepen door de fixatie van zgn ict-ers op ... regels. Zij verstaan er verwerkingsregels onder, voor extra verwarring ook wel business rules genoemd. Vervang business door society, en je weet op welke reductie van samenleving met ook weer RegelSpraak gemikt wordt.

Het opstellen, bijhouden enzovoort van – digitale – verwerkingsregels (lees ook: programmeren) is helemaal niet zo ingewikkeld. Dat lijkt maar zo, en blijft dat uiteraard ook voor wie er niet nieuwsgierig naar durft te zijn. In de praktijk van digitalisering bestaat de opgave echter vooral eruit om tijdig relevante informatie van de nodige kwaliteit beschikbaar te hebben. Daar gaat **RegelSpraak-specificatie** volstrekt aan voorbij:

Hoe dit precies in zijn werk gaat, is implementatie en valt daarmee buiten het bestek van dit document.[p. 14]

Wendbare, zeg ook flexibele, digitalisering vergt met voorrang informatie volgens stelselmatig consistente ordening van betekenissen, dwz met verschillen-in-samenhang tussen betekenissen. Op de reële stelselschaal, te weten die van maatschappij annex open samenleving, kan dat in de praktijk slechts een federatief stelsel van registers zijn. Er zijn aldus twee zgn schaalniveaus, te weten dat van het ‘aparte’ register en het federale van coördinatie door facilitering van informatieverkeer ertussen. Voor het federale schaalniveau schiet – ook –

GegevensSpraak principieel tekort. En RegelSpraak kan de prullenmand in, omdat er zelfs als vanzelfsprekend abusievelijk zo'n simplistische opvatting over informatie voor gevolgd wordt: dwaalspoor.

100.50

Voor zover ik kan nagaan, aangespoord tot wat nadere oriëntatie door je hartelijke uitnodiging tot gesprek, :-) geldt RegelSpraak (Belastingdienst) voor "Wendbaar Wetgeven [...] qua methode" met GegevensSpraak feitelijk als onderdeel van RegelSpraak. Hmm, daarmee gaat m.i. nogal wat mis "om," zoals jij terecht als doel aangeeft, "de informatiehuishouding structureel goed in te richten."

Wat "momenteel nog zoeken [naar] pad [en] prioritering" betreft, zo'n huishouding vind ik met voorrang draaien om wat onder de noemer van digitale overheid het federatieve datastelsel heet. Verreweg de meeste data annex informatie verkrijgen overheidsinstellingen nota bene door zgn uitvraag van burgers en bedrijven. Mede daarom moet "structuur" zelfs ruimer de samenleving dekken, voor IND geldt dat zoals jij weet zelfs wereldwijd, met overheid als onderdeel ervan.

Overheidsinstellingen borgen o.a. kwaliteit van informatie, opdat tevens hergebruik verantwoord raakt.

Daar lijkt met zgn regelbeheer de aandacht – nog? – niet naar uit te gaan. Zo staat over beschikbaarheid van informatie voor (verwerkings)regels op pagina 14 van – het rapport – **RegelSpraak-specificatie** (Belastingdienst, versie 2.2.0, 4 september 2025) vermeld:

Hoe dit precies in zijn werk gaat, is implementatie en valt daarmee buiten het bestek van dit document.

Door de kennelijke fixatie op afleiding van verwerkingsregels van steeds een afzonderlijke (wets)regel – of mis ik iets? – is ook GegevensSpraak niet op nodige stelselmatigheid berekend, integendeel. Dat maak ik op uit het derde hoofdstuk,

GegevensSpraak – het objectmodel in RegelSpraak-specificatie.

En onder de noemer van standaardisatie is het overigens ook nog eens de vraag hoe GegevensSpraak zich verhoudt tot wat er al dan niet expliciet reeds als, eh, onstelselmatische methoden voor conceptuele modellering op de lijst(en) van Forum Standaardisatie staat resp. voor opname erop in behandeling is en komt; over voorwaarden voor "structuur" gesproken, daartussen is/wordt vooralsnog – gebrek aan – verband veronachtzaamd.

[Niet verstuurd.]

100.51

Dank je wel voor je nadere bericht, genoeg gesprekstof! Dus graag tot a.s. donderdagochtend.

[Verstuurd.]

100.53

Zelfs graag wil ik met jou ook over Metamodel InformatieModellering (MIM) spreken. Me erin "verdiepen" heb ik eerder al gedaan.

Kijk, MIM is, figuurlijk uitgedrukt, oude wijn in een nieuwe zak. Want MIM is niets, herhaal, niets anders dan wat allang algemeen, nou ja, bij ooit deugdelijk opgeleide informatiekundigen, bekend staat als – de methode van – Entiteit-RelatieModellering (ERM).

Besef ajb dat administratieve registers met digitalisering vrijwel alom daadwerkelijk (lees ook: technisch) met zgn relationele databases 'gevoerd' worden. Dus, wie een zgn conceptueel informatiemodel voor een register (lees ook: informatieverzameling)

‘netjes’ volgens de ... regels van ERM ontwerpt, kan erop rekenen, nou ja, als het ontwerp tevens ‘netjes’ wordt uitgevoerd, dat het gerealiseerde register/informatiesysteem dienovereenkomstig werkt.

Wat zijn zulke regels? Het gaat daarbij, zeg ook maar als methode, om aanwijzing van 1. de soorten elementen die voor het opstellen van een concreet model kunnen/mogen worden gebruikt en 2. de soorten relaties die in een concreet model tussen exemplaren van de aangemerkte soorten elementen kunnen/mogen worden gelegd.

In de zin van regels annex methode blijven aanwijzingen dus tot soorten beperkt. Metamodel is daarom gewoon een ander woord voor (modelleer)regels annex - methode.

De aanduiding ERM zegt het al. De voornaamste methodische ‘elementen’ zijn entiteit en relatie. Daar komt voor allebei als, zeg maar, subelement attribuuft bij. En dan zijn er diverse relatie-soorten om tussen attributen, entiteiten en relaties in een ‘werkelijk’ model de nodige relaties te bepalen.

Onder de noemer van MIM heet een entiteit: object. Maar structureel verschilt MIM niet(s) van ERM. Daar is ook een verklaring voor. ERM is ontstaan als modelleermethode (lees dus ook: metamodel) voor zgn fysiek/technisch ontwerp, dwz voor ‘inrichting’ van een operationele database. Daar zijn pas later – eventueel – eraan voorafgaande modelleerslagen bijgekomen, die als logisch resp. conceptueel bekend zijn komen te staan.

Voor wie die geschiedenis niet kent, kan het lijken dat ERM als methode aanzet met het conceptuele model, enzovoort. Maar als methode voor de conceptuele modelleerslag (en voor de logische) is ERM nota bene afgeleid van de eisen waaraan het model voor een operationele relationele (!) database moet voldoen. Oriëntatie allereerst op, en pas later volgens techniek. Ook MIM onttrekt zich er niet aan en daarom kan het ook niets anders zijn dan ERM.

De vergissing om een bepaald technisch, eh, metamodel betekenismatig voor algemeen geldig te verklaren blijft helaas hardnekkig gemaakt worden, zie bijvoorbeeld – afschrift van – mijn column [Bescheidenheid](#) (2001).

MIM staat op de lijst met aanbevolen standaarden van Forum Standaardisatie. Om een kopie nog eens apart als standaard te beschouwen bevordert ... standaardisatie uiteraard niet. Ik sluit overigens niet uit dat de bedenkers van MIM – zijn gaan – geloven dat zij ermee van ERM afwijken. Dat is dus óók een vergissing.

Vooruit, in het zgn specificatiedocument **MIM – Metamodel InformatieModellering** (Geonovum, versie 1.2, 13 juni 2024) staat vermeld als

doel [van het] metamodel [...] waar informatiemodellen mee gemaakt kunnen worden [het] standaardiseren van de methode van informatiemodelleren waarmee afstemming tussen informatiemodellen, vergelijkbaarheid in publicatie en gebruik van gemeenschappelijke tooling mogelijk wordt. MIM faciliteert hiermee het ontstaan van een stelsel van samenhangende informatiemodellen.

Tja, wat is daar met samenhang bedoeld? Ook MIM gaat er kennelijk van uit dat een betekenismatig consistent model slechts per zgn domein haalbaar is. De elementen- en relatie-soorten van welke modelleermethode dan ook omvatten, als het goed is, géén concrete betekenis(sen). Daaraan voldoet ook, eh, MIM. Prima. Maar daaruit volgt dat welke ‘strakke’ methode dan ook wat betekenissen betreft juist géén “afstemming tussen informatiemodellen [...] faciliteert.” Dergelijke borging zou als het ware impliciet geboden zijn, indien zgn atomisme en essentialisme absoluut gelden. Maar dan zouden verschillende modellen voor verschillende domeinen onnodig zijn.

Ook voor betekenismatige “vergelijkbaarheid” biedt zo’n metamodel – dus – geen soelaas. Ik vermoed dat Geonovum dáárvor NL-SBB opvoert, maar dat gaat netzo mank aan de misvatting dat domein een bruikbaar afbakeningsbegrip voor betekenismatig strikt gescheiden informatieverzamelingen is.

Ja, er zijn èn blijven verschillende registers. Slechts door gebruik van dezelfde resp. vergelijkbare modelleermethode(n) valt daartussen echter onmogelijk betekenismatige samenhang te vestigen. De eveneens reële behoeften aan samenhang vergen erkenning van een èxtra, want overeenkomstig de opgaven van coördinatie omvattender, schaalniveau. En voor betekenismatige modellering op die (stelsel)schaal is ERM òngeschikt, dus MIM ook. Want als elementsóort is entiteit annex object te grof voor identificatie van eenduidige betekenissen, dus óók voor netzo eenduidige samenhang ertussen.

Als modelleermethode is Metapatroon opzettelijk bemeten op stelselmatige betekenissenvariëteit.

Voor aparte, mits kleinschalige, informatiesystemen is en blijft ERM uitstekend geschikt (en verdient wellicht zelfs ook verder de voorkeur dankzij de voor technici herkenbare verankering in de ... techniek van ‘de’ relationele database). Zeg ook maar dat de registers die deel uitmaken van (lees ook: behoren tot) een federatief stelsel – èlk op zijn ‘eigen’ schaalniveau – qua metamodel òngewijzigd kunnen blijven. Samenhang noodzaakt echter tot een, herstel, één federale voorziening. Op/voor dat omvattende(r) schaalniveau werkt vooral vasthouden aan de valse veronderstelling van onderling gescheiden (betekenis)domeinen averechts. Een stelsel kenmerkt zich door verwevenheid, wederzijdse afhankelijkheden, en een stelselmatig passende modelleermethode laat zulke – dynamiek van – interdependentie ordelijk uitdrukken. Daarvoor vervalt overigens onderscheid zoals volgens MIM geldt tussen begripsmatig, conceptueel en logisch als evenzovele beschouwingsniveaus.

In de aanhef van het Engelstalige Wikipedia-lemma [Entity–relationship model](#) (geraadpleegd op 7 oktober 2025) staat meteen dat

an **entity–relationship model** (or **ER model**) describes interrelated things of interest in a specific domain of knowledge.

Daar heb je, zeg maar, domeinoverstijgend dus niets aan, integendeel. MIM blijft als kopie eveneens domeinspecifiek (en over zoiets als normaalvormen à la ERM staat in het MIM-specificatiedocument zelfs helemaal niets).

Overigens, over context gesproken, dreigt onder de noemer van domein verder misverstand. Een organisatorische afbakening wordt dan klakkeloos ook informatiekundig gemaakt. Maar neem de ... organisatie waar jij thans werkt. Als er èrgens overzicht vereist is over allerlei informatie uit allerlei, eh, domeinen, dan wel dáár.

Nu ik toch bezig ben, :-) merk ik meteen maar wat over RegelSprak op. Nut en noodzaak ervan ontgaan me. Ik meen een poging te herkennen om nog maar eens een zgn hogere programmeertaal te ontwikkelen. Zoals ik MIM als kopie van ERM opvat, zie ik echter niet wat RegelSprak toevoegt aan wat allang aan programmeertalen beschikbaar is.

Wat is een (computer)programma? Inderdaad, een reeks verwerkingsinstructies, zeg ook maar verwerkingsregels. Kortom, elke programmeertaal is een ... regelspraak. Programmeertalen kunnen van elkaar verschillen. De keuze voor een taal wordt door het saldo van voor- en nadelen bepaald.

Oh ja, met RegelSprak gaat GegevensSprak gepaard. Dat is feitelijk ERM weer

met beperking van toepassing tot domein van dien. Voor stelselmatig schaalniveau schiet dat dus tekort.

Verder heb ik de indruk dat de aandacht exclusief op programmering gericht is, met als nogal optimistisch plan dat een wetstekst 'automatisch' operationele programmatuur voor zgn uitvoering van de wet in kwestie oplevert. Hmm. De moeite van daarentegen 'handmatig' telkens zo'n (verwerkings)programmaatje blijven schrijven is verwaarloosbaar vergeleken met wat het allemaal 'kost' om relevante informatie met passende kwaliteit zeker te stellen (wat zonder stelselmatig overzicht nog eens extra moeilijk, zo niet onmogelijk blijft). Veelzeggend over de m.i. blinde vlek wat informatie betreft staat op pagina 14 van – het rapport – **RegelSpraak-specificatie** (Belastingdienst, versie 2.2.0, 4 september 2025) over

daadwerkelijke waarden in de echte wereld [vermeld:] Hoe dit precies in zijn werk gaat, is implementatie en valt daarmee buiten het bestek van dit document.

Serieus?

De prioriteit lijkt mij alom precies verkeerd gekozen. De cruciale voorwaarde voor digitale overheid en zo door naar digitale infrastructuur voor maatschappelijk informatieverkeer acht ik wat een federatief datastelsel heet. Aan stelselmatige opzet ervan ontbreekt het echter nog steeds. Het idee heerst blijkbaar onverminderd dat samenhang valt te bereiken door – bepaalde – standaardisatie te beperken tot samenstellende delen. Nogmaals, er moet een federale voorziening aan worden toegevoegd. Inderdaad, gemeenschappelijke infrastructuur, maar met voorrang stelselmatig in de zin van samenhangende betekenisverschillen, dus anders dan wat daarvoor tot dusver, ook nog eens tot zgn digitale overheid beperkt, is opgezet resp. gepland. Zie verder wellicht – de samenvatting van – mijn opstel [Wat is een semantische standaard en hoe kan College Standaardisatie die vraag \(anders\) beantwoorden?](#) (2011).

Nee, ik verwacht niet dat je het met me eens bent. Althans, niet meteen. :-) En als je meent dat wat ik beweer, volslagen irrelevant is voor Publiek Regelbeheer als jouw thema, laat je mij dat stellig prompt en duidelijk weten. Ik verheug me op ons gesprek.

100.54

Het is dus mijn dringende opgave :-) om je te laten inzien dat oriëntatie volgens "een bepaald domein" onstelselmatig is. Als je wilt vasthouden aan de aanduiding 'domein,' vooruit, bestaan domeinen niet apart van elkaar. Ze zijn daarentegen met elkaar verweven, ofwel, zoals alle begrippen in een conceptueel model, doordringen ze elkaar, maken aldus onderdeel van elkaar uit. Dat komt dus neer op – de noodzaak van – principiële heroriëntatie, zeg ook maar filosofie. Daarvoor moet je, herstel, moeten "we als overheid" :-) vooral ontsnappen aan de beperkende fixatie van ict-ers op wat zij menen te – willen? – beheersen als en met digitale (programmeer)techniek.

Ja, het gaat er om "dat we als overheid weten, wat er in een bepaald domein bedoeld wordt." Maar "we als overheid" telt een – wisselend – véélvoud aan instellingen en zo door naar functionarissen en nog verder door naar hun verschillende werkzaamheden. En dan zijn er burgers en bedrijven die eveneens in allerlei hoedanigheden 'iets' weten. Wat daarom telt, is afstemming. En dat lukt dus nooit apart "in een bepaald domein," maar vergt overzicht volgens samenhang, eh, door-de-domeinen-heen.

Daarvoor is entiteit resp. object als basale elementsoort echter te grof. Volgens

Metapatroon is dat gedrag. Want gedrag is eenduidig aanwijsbaar als combinatie (!) van een object en een situatie. Door 1. bijdrage àls object resp. àls situatie te relativeren en 2. herhaalbare combinatie (jargon: recursiviteit) dekt Metapatroon willekeurig, dwz open, bereik.

Je kunt ook een situatie resp. context zelfs als een ... domein opvatten, maar stelselmatig dient domein dan niet voor onderscheid tussen – onterecht als disjunct gedachte – verzamelingen van begrippen, wel als differentiële factor pèr begrip (waarvan het als zodanig ter identificatie nota bene deel van uitmaakt). Een dergelijk stelselmatige contextopvatting omvat MIM – nogmaals, als kopie van ERM – niet vanwege de ònstelselmatige domeinopvatting die eraan ten grondslag ligt.

Nee, zo'n heroriëntatie van grondslag is niet ... eenvoudig (en blijft belemmerd door vast te – willen – houden aan de, zeg maar, apartheidsonoriëntatie volgens zgn domeinen).

Voor een commercieel bedrijf kan de 'beperking' tot domein gericht op een nogal enkelvoudig doel (financiële winst) zeker op korte termijn voordelig zijn. Daarmee 'dwingt' het klanten enzovoort immers zijn werkwijze enzovoort op (om concurrenten de pas af te snijden).

Maar "we als overheid" zijn verantwoordelijk voor verloop van maatschappelijk verkeer met oog voor dynamiek van differentiële belangen van 'verkeersdeelnemers.' Daarom dienen "we als overheid" afstemming. Wat eventuele overheidsbemoeienis betreft variëren (verkeers)regels van zulke bemoeienis vóór- tot àchteraf. Vóóraf werkt uiteraard slechts adequaat als de betrokken overheidsinstelling het desbetreffende maatschappelijk verkeer strak genoeg ... regelt. En dan nòg verloopt dat verkeer weleens tot vaak 'afwijkend' en is alsnog overheidsbemoeienis achteraf gevraagd.

[Niet verstuurd.]

100.55

Ik houd het hier dus maar kort. :-) (Ook) aan MIM ligt een domeinbegrip ten grondslag dat samenhang door-zulke-domeinen-heen belemmert. Als jij onder de noemer van context, daarmee ben ik het grondig met je eens, naar uitdrukkingsmiddel van verschillen-in-samenhang zoekt, vind je dat daar dus niet. [Verstuurd.]

100.58

onderwerp: oefening met/onderzoek naar stelselmatig modelleren, deel 1 (inleiding)

Wat vind je als "enterprise informatie- en gegevensarchitect" ervan een pràktische, zeg maar, oefening met stelselmatig informatiekundig ontwerp(en) te doen? Als je het onderzoek wilt noemen en mij een vrijwilliger, prima. Inderdaad, daarvoor biedt vooral zgn immigratie m.i. een geschikte, zelfs intrigerende 'aanleiding.' Met dank voor inspiratie kom ik hier alvast met een inleiding.

Voor een indruk van wat er zoal bij de overheidszorg om – waaraan tegenwoordig vrijwel iedereen klakkeloos denkt als – immigratie komt kijken, van wat ervoor op z'n minst zgn formeel relevant is, heb ik na ons gesprek de Vreemdelingenwet opgeslagen. Nee, het gaat mij uiteraard niet zo gauw duidelijk worden wat de nadere bepalingen ervan in, nota bene, hun samenhang 'regelen.' (Want elke afzonderlijke bepaling is pas begrijpelijk door het geheel dat àlle bepalingen als een systeem – zouden moeten – vormen. Kip en ei.)

Op zoek naar een aanknopingspunt, houvast, leidraad, referentiekader e.d. stel ik daarom een vergelijking voor met 'iets' waarmee vrijwel iedereen vertrouwd(er) is (al is het maar van horen zeggen).

Wat immigratie – en overigens ook emigratie – betreft komen een nationale staat zoals Nederland en een, bijvoorbeeld, discotheek m.i. vergaand overeen. De manager van de disco heeft bij de ingang immers een uitsmijter gepositioneerd. Ja, wie zich ‘in’ de disco volgens de daar geldige (in)formele regels misdraagt, wordt ‘uitgesmeten.’ Maar de meeste tijd werkt de zgn uitsmijter van dienst toch als toelater. Vaste bezoekers kent z/hij en laat z/hij door. Wie z/hij – nog – niet kent, komt slechts binnen als zgn introducé/introducee; precies, dat vergt een referent(ie). Deze vergelijking is niet beledigend, minachtend enzovoort bedoeld. Wat begrip helpt, is – kunnen uitgaan van – structurele overeenkomst tussen verschijnselen. En dat ene, zeg maar, voorbeeld laat zich dan, over stelselmatigheid gesproken, veralgemeniseren. Het idee daarmee is dat wat-er-allesmaal-onder-de-noemer-van-immigratie(zorg)   la Vreemdelingenwet enzovoort gebeurt, als een zoveelste concretisering (lees ook: invulling) valt te duiden volgens het abstracte(re) model. En dankzij dat algeme(e)ne(r) geldige model is wat betekenissen betreft meteen ook eventuele samenhang ‘geregeld’ t ssen zulke concretisering, welke dat allemaal ook kunnen – gaan – zijn; overkoepelend betekenismatig verband is o.a. onmisbare voorwaarde voor verantwoord hergebruik van informatie.

Door volgens een concrete aanleiding niet meteen tot ‘bouwen’ van aldus slechts beperkt bruikbare programmatuur over te gaan, laat zich veel van dergelijk  nsamenhangend bouwen en zo door naar telkens apart gebruiken vermijden. Ook en vooral informatiekundig is er ruimte voor ontwerp nodig. De stelselmatische insteek lijkt aanvankelijk méér tijd te kosten.

Lijkt. Per saldo is de winst in tijd, om zowel over kwaliteit van informatievoorziening dankzij inherent geborgde samenhang als over – veel – lagere kosten van – verdere – ontwikkeling en beheer nog maar te zwijgen, aanzienlijk.

Bedoelde veralgemenisering gebeurt niet in ict-termen. Je zou het praktische filosofie kunnen noemen door de zelfs exclusieve nadruk op erkenning van relevante betekenissen. Wat zijn de samenhangende verschillen ertussen?

Dat is dus geen tijdverspilling, integendeel. Maar, zoals we ook bespraken, het is moeilijk om iemand die, van beleidsmaker tot en met -uitvoerder, druk ervaart om met een ‘oplossing’ te komen voor waarop z/hij specifiek beoordeeld wordt, het nut, herstel, de noodzaak van ruimer overzicht te laten beseffen (en om, over toelating gesproken, dus een stelselmatisch georiënteerde informatiekundig ontwerper in te schakelen). Daarom stel ik voor in eerste aanleg samen te proberen verder te komen met een stelselmatische modelleeroefening.

Vooruit, informatiekundig ontwerpen als filosoferen. Uitgaande van één werkelijkheid, worden er zoiets als stukken van aangemerkt. Daarvoor kunnen al dan niet gecombineerd allerlei soorten criteria gebruikt zijn, zoals ruimtelijk, activiteit, afkomst, belangstelling, opleiding, middel, doel, ga zo maar door.

Dat zijn echter geen, eh, stukken in de zin van een (leg)puzzel. Ofwel, ze sluiten niet netjes op elkaar aan, dwz zonder overlap. Daarentegen doordringen ze elkaar, zijn verweven. Zo is de locatie van een discotheek gelegen in/op het gebied van een nationale staat.

Waartoe dient afbakening van één zo’n stuk? Dat maakt onderscheid mogelijk tussen wat erbinnen en erbuiten gebeurt.

Daarom bestaat er nauw verband met wie zo’n grens stelt resp. handhaaft. Hoe ver reikt reële invloed op ‘gebeurtenissen,’ hoe ver reële zorg inclusief aansprakelijkheid op/verantwoordelijkheid voor facilitering?

Over grenzen gesproken, formele bepalingen van werkelijkheidsstukken, maw volgens wet- en regelgeving, dient vooral problemen volgens, hmm, informele

bepalingen te vermijden of, indien dergelijke problemen zich voordoen, op te lossen. De bedoeling met afbakening van telkens zo'n stuk werkelijkheid is beperking van verhoudingen tussen eventuele deelnemers eraan en/of van daadwerkelijke deelnemers. De beperking tot erbinnen vergroot de kans op invloed (lees ook: gezag, macht, zeggenschap e.d.) voor dat bereik en verkleint de zorgplicht ertoe. Nou ja, ruwweg dat idee zit er achter.

Een stuk wordt wel een domein genoemd voor nadruk op invloed, beheersing van wat erbinnen gebeurt. Het Latijnse woord domus betekent huis, en dominus betekent heer des huizes, vandaar.

Dat kan echter geen absolute macht zijn. Want, nogmaals, als werkelijkheidsstukken doordringen zgn domeinen elkaar, zijn ze met elkaar verweven.

Hoe dan ook heeft zo'n stuk werkelijkheid – wat ik ook verder veralgemeniserend hier maar even noem – een bestuur.

Een bestuurd stuk werkelijkheid is o.a. open in de zin dat de verzameling deelnemers aan het dienovereenkomstige verhoudingen- annex verkeersbereik kan veranderen. Er kunnen deelnemers bijkomen en afgaan; ook – en vooral? – daarvoor gelden 'als regel' respectievelijke criteria.

Kortom, aspect/onderdeel van bestuur van een stuk werkelijkheid is toelating ertoe resp. uitsluiting ervan als deelnemer (lees ook: als lid e.d.).

Als ingezetene van een gemeente kan iemand bepaalde rechten ontlenen aan de gemeente, maar heeft tevens, zeg maar, gemeentelijke verplichtingen. En met een (opleidings)diploma is iemand lid van een ander stuk, daadwerkelijk werkzaam als zgn professional van nog weer ander, zij het wellicht verwant, stuk, enzovoort.

Iemand is lid van een vereniging, huurt een woning, heeft een abonnement op een krant, enzovoort. Iemand bezoekt een voorstelling, is medewerker van een organisatie, loopt een winkel binnen, gaat in een café zitten, benut een ww website, fietst naar huis, enzovoort.

In algemene termen 'doet' iemand dus niet anders dan zich voortdurend wel ergens als deelnemer van te – moeten – gedragen. Samenleving is alom ... geregeld volgens dergelijke op elkaar betrokken stukken. Wie eenmaal als deelnemer telt van het ene stuk, kan daarmee voldoen aan een voorwaarde om als deelnemer van een ander stuk toegelaten te worden. Daartoe dient bijvoorbeeld formele certificering, maar zgn informeel 'werkt' dat vaak minstens zo sterk. En hergebruik van informatie komt voor een – groot? – deel neer op nagaan of aan voorwaarden voldaan is door – resultaten van – eerdere gedragingen elders (waarover dus ook elders informatie beschikbaar moet/kan zijn).

Als deelnemer 'in' een willekeurig bestuurd stuk werkelijkheid erkend gaan (mee)tellen, zou je altijd immigreren kunnen noemen (en omgekeerd is emigreren daar niet langer erkend deelnemer – mogen/willen – zijn). Dat vind ik op hoofdlijn prompt o.a. de Vreemdelingenwet begrijpelijk(er) maken. Maar voor stelselmatige borging verdient het dus voorrang om een model van betekenissen in algemene(re) term op te stellen. Voor immigratie à la Vreemdelingenwet zou dan een daarvoor kenmerkende parameterisering moeten volstaan.

Oefen je mee met verwevenheid van begrippen/betekenenissen? De aanleiding maakt in principe niet uit, maar nav immigratie vind ik dus de noodzaak van stelselmatige aanpak nog eens extra evident. Dat biedt serieuze oefenstof. En de modelleeropgave is maatschappelijk extra interessant resp. dringend. Na deze inleiding kunnen we met plaatjes verder. :-) Wat vind je?

100.63

Ook een informatiekundig ontwerper kan natuurlijk nooit “los” van zichzelf komen, maar met hoe jij met zoveel woorden “stelselmatig” kenmerkt ben ik het grondig eens: oriëntatie volgens enkelvoud van “de [...] stroming van het moment,” dwz zowel uitgaande van als gericht op een enkel belang, perspectief e.d., blijft pertinent ònstelselmatig.

Wat mij betreft, als je me toestaat er iets over op te merken, beschouw jij voorlopig jezelf ook verder als “ingang” resp. “plek” voor “de insteek om [modellering] stelselmatig te doen.” Op korte termijn blijven “aanvaring[en]” je dan bespaard. :-) Ik stel dus voor om, eh, informeel te kijken hoever jij en ik onderling een stelselmatische aanzet kunnen geven. En dáármee kan je eventueel op “zoek” naar “ingang” elders voor ruimere “plek.”

Zoals ik je al schreef ben ik prompt geïntrigeerd geraakt door wat immigratie, algemener opgevat als overgang van buiten naar binnen van een (im)materiële grens, allemaal ... raakt. Daardoor begin – ook? – ik – pas? – het idee van een nogal rechtsfilosofisch criterium te krijgen, te weten dat zgn regels, ik bedoel in de zin van formele wet- en regelgeving enzovoort, zoiets als ingedeeld kunnen worden volgens wat wiskundig omgekeerde evenredigheid heet. Hoe meer, van nota bene tevens daarmee verondersteld welk stuk werkelijkheid dan ook, de grensovergang van buiten naar binnen zodanig geregeld is, des te minder vergt wat er binnen het stuk in kwestie gebeurt regeling. Jij noemde de studentenvereniging waarvan je lid was, ga verder maar na waarin je grensovergangsmaatregelen herkent.

Is zo’n idee “nuttig”? In elk geval valt veralgemenisering, zeg ook maar mikken op stelselmatische dekking, ermee nog vol te houden. Dat houdt inderdaad ergens op, maar het is de ‘kunst’ van informatiekundig ontwerp(en) verbijzonderingen optimaal te verdelen. Voor verweven ordening van betekenissen komen inderdaad zgn – recursieve – contextuele verbijzonderingen in aanmerking.

Met “tgm jenv” als zoekterm kwam ik voor TGM op Traineeship

GegevensManagement. Is dat wat je met TGM aangeeft? Zo ja, ook mee eens, wat ook wel informatiebeheer heet is cruciaal.

Ik ben dus vooral ook zelf :-) zeer nieuwsgierig naar een stelselmatig model ‘nav’ immigratie. Ik meldde me al eerder als vrijwilliger en ga wat plaatjes proberen. Wordt vervolgd.

100.64

Anders èn “relatie” ermee, haha, met TGM bedoel je dus geen Traineeship GegevensManagement, maar Technisch GegevensModel.

Ook bedankt voor afschrift van kort verslag van opperste overwegingen over “wat de invoering van [gewijzigde regels] betekent voor het werk [...] én voor de aanvragers,” maw voor de uitvoering. Ja, dat “betekent” nogal wat. Maar wat ... precies? Hoe dat beheersbaar valt te krijgen met nagenoeg exclusieve nadruk op ontleding annex herordening van regel(formulering), ontgaat me. Volgens mij is voor verantwoorde, want praktisch gedegen, beoordeling van o.a. dat verband een voldoende uitgewerkt stelselmatig informatiemodel onmisbaar. Het model ... regelt immers relevante betekenissen voor de regels. :-) Geen opdracht voor zo’n betekenissenmodel, dus geen druk. Laten we het ‘gewoon,’ zeg ook maar in onze ‘eigen’ tijd, eens proberen.

100.66

onderwerp: oefening met/onderzoek naar stelselmatig modelleren, deel 2
(stelselmatig autorisatiebeheer als aanzet)

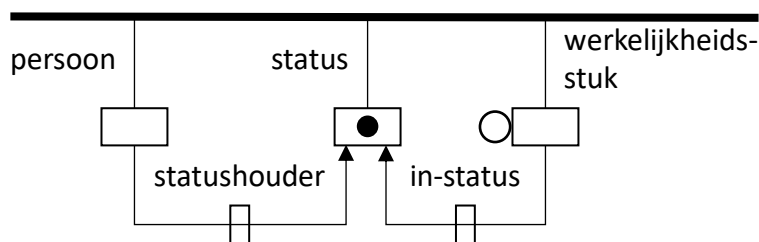
Ik stel je een aanzet voor, nou ja, allereerst een aanzet voor een aanzet, die m.i. de moeite waard is om vervolg aan te geven. Eerder opperde ik dat “als deelnemer ‘in’ een willekeurig bestuurd stuk werkelijkheid erkend gáán (mee)tellen, [...] je àltijd immigreren [zou] kunnen noemen (en omgekeerd is emigreren daar niet langer erkend deelnemer – mogen/willen – zijn).” Tja, dan zou je het verschaffen van passende erkenning àltijd autoriseren kunnen noemen.

Daar kom ik op, omdat ik sinds jaren óók pleit voor stelselmatige autorisatievoorziening. Onlangs schreef ik er [...] nog maar eens een inleidende aantekening over[, zie [aantekening 99.10](#)].

Die aantekening is weliswaar toegespitst op bevoegdheid voor gebruik van zgn digitale voorzieningen. Maar de structuur die figuur 4 toont, vind ik algeme(e)n(er) geldig. Daarvoor ontdoe ik de term statushouder van de blijkbaar – nogal – ènkelvoudig concrete betekenis volgens vluchtelingenrecht. (Vasthouden, doorgaans klakkeloos, aan zo’n ènkele betekenis voor opzet van een hulpmiddel, digitaal of niet, verklaart overigens waarom meerdere van dergelijke apàrte middelen niet zgn semantisch interoperabel zijn.)

Als je de genoemde aantekening leest, kom je als pràktisch voornaamste (sleutel)criterium situationele hoedanigheid tegen. Dat kunnen we ook status noemen. En dat maakt van personage ... statushouder. Dus, bijvoorbeeld ook Nederlanderschap is een status, en de houder ervan beschikt over een relevante in-status voor verblijf enzovoort in Nederland.

Eén en dezelfde persoon kan houder van allerlei statussen zijn. Kortom, het gaat er voor toegang tot een bepaáld werkelijkheidsstuk dan om, of z/hij beschikt over een daarvoor vereiste, zeg maar in-status. Met een geldig bioscoopkaartje mag je de film zien.

Het lijkt er dus op, dat een vergaand algemeen model past voor allerlei autorisatiebeheer, dus veel ruimer dan voor zgn digitale toegankelijkheid, met elke persoon àls mogelijke houder van allerlei statussen.

Maar hoe wòrdt iemand statushouder? In hoeverre valt dáárvan/-voor een algemeen geldig, aldus stelselmatig, model te verzinnen, zeg maar van bioscoopkaartje tot en met paspoort als bewijs ervan? Spannend. Wederom, wordt vervolgd.

Indien je het onzin vindt wat ik schets, of zelfs nog onbegrijpelijk, laat ook en vooral dàt duidelijk weten. En/of heb je suggesties?

Zijn overigens de figuren voor jou zichtbaar?

100.67

Bedankt voor afschrift. Je schrijft er “voor jou ter info” bij. Mag ik er van maken: voor mij àls aanleiding? Ik zou het leuk èn interessant vinden als ik je kan spreken. Voor mij is Ictu vlakbij. Graag kom ik binnenkort langs. Als jou dat schikt, verzoek ik je

datum en tijd voor te stellen.
Dus graag tot spoedig ziens.

100.68

Heb ik aan jou te danken dat [een medewerker van Ictu] me “ter info” een bericht doorstuurde over een “Review-bijeenkomst doelarchitectuur Publiek regelbeheer”? Ik ben er blij mee dat hij van zich laat horen. Maar hij zal toch niet bedoeld hebben dat ik aan dat overleg deelneem?

Als “doelarchitectuur” – het document – **Platform Regelbeheer** betreft (waarvan ik versie 0.1 van 30 januari 2025 op het ww web geraadpleegd heb en waarin staat dat het “een doelarchitectuur [is] voor een platform waar overheden de informatie kunnen vinden om effectief samen te kunnen werken aan goed regelbeheer”), is mijn oordeel erover vermoedelijk minder welkom. :-) Mijn idee is dus dat jij en ik wat afzijdig verder proberen te komen via wat de – overige – deelnemers zeker in dit vroege stadium als òmweg zouden afdoen.

Hoe dan ook heb ik [hem] welgemeend geantwoord dat ik het leuk èn interessant vind ook hem binnenkort te spreken. Wij kennen elkaar uit Delft. En met een ‘persoonlijk’ gesprek zie ik meer kans begrip ervoor te krijgen om het eens ànders te proberen.

100.69

Allereerst, graag tot [...]. Ik vermoed nu dat het [M] was die mij “ter info” afschrift stuurde van een uitnodigingsbericht voor een “Review-bijeenkomst doelarchitectuur Publiek regelbeheer.” Als dat zo is, begrijp ik echter niet dat ik hem als afzender nergens vermeld zie staan, maar nadrukkelijk wèl jou. Dat laatste verklaart mijn ‘reactie’ aan jouw adres.

[M] ken ik van lang geleden bij Ictu, ongeveer 2004. Hij was destijds betrokken bij het programma Stroomlijning BasisGegevens, ik bij het programma Architectuur Elektronische Overheid.

Hij nam onlangs contact op, omdat naar zijn idee, althans, zo begrijp ik zijn opvatting nadat wij elkaar wederom ook gesproken hebben, voor regelbeheer nog weleens onvoldoende methodisch rekening gehouden wordt met wat bepaalde informatie gevarieerd kan betekenen. Tja, wat mij betreft heeft hij gelijk.

Op mijn beurt raakte ik geïntregeerd door het, zeg maar, onderwerp van de overheidsinstelling waar hij thans werkt: immigratie. (Ook) dat heeft immers met van alles en nog wat te maken. Kortom, dat onderwerp leent zich bij uitstek voor een representatieve modelleeroefening met Metapatroon als stelselmatig bemeten methode. Daarom heb ik me bij hem prompt als vrijwilliger gemeld :-) om een aanzet te helpen geven voor een stelselmatig model van relevante betekenissenvariëteit.

Een beginnetje is er al ...

Zo’n stelselmatig betekenissenmodel vind ik voorrang verdienen, mede omdat ik verwacht dat pas daarmee methodisch wat met zgn regels valt te beginnen volgens resp. voor dienovereenkomstig noodzakelijke stelselmatigheid. Dat zou dus de kritiek in het idee van [M] bevestigen èn het opbouwende voorstel erin praktisch verder brengen.

Let wel, verwacht. Daarom heb ik [M] voorgesteld dat hij en ik eerst maar eens onderling, informeel (lees inderdaad ook: vooralsnog òngestoord) kijken hoever we met zo’n betekenissenmodel mbt immigratie komen. Als ontwerpregel, :-) voor niet-ontwerpers blijft dat een paradox, geldt dat we ons daarvoor zo min mogelijk van heersende ideeën over zgn regelbeheer moeten aantrekken om met het resultaat zo gunstig mogelijk te voldoen aan een noodzakelijke voorwaarde ervoor. Wie zich

daarentegen vaak zelfs klakkeloos onmiddellijk op/naar regels richt, begrijpt dat uiteraard niet en zal dat als omweg, dwaalspoor e.d. afdoen. Nogmaals, ik verwacht dat een stelselmatig bemeten betekenissenmodel tevens 'regelmatig' onmisbaar is. Noem het maar onderzoek, waarvan ik het mijn burgerplicht acht :-) aan bij te dragen met dank aan en waardering voor [M] voor agendering enzovoort.

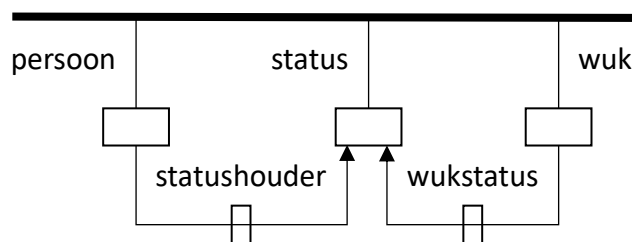
100.70

onderwerp: oefening met/onderzoek naar stelselmatig modelleren, deel 3 (naar federatief stelsel van statushoudersregisters)

Ik hoop dat je geduld kunt hebben met wat je wellicht doelloos acht. Wat mij betreft heb je dan met doelloos overigens volkomen gelijk. Verantwoord ontwerpen begint immers met zoeken naar een relevant doel. En omdat zoeken niet mag ophouden, moet een doel gaandeweg kunnen worden gewijzigd.

Op zoek meen ik inmiddels te hebben ... (uit)gevonden dat immigreren met autoriseren gepaard gaat. Die betekenismatige associatie lijkt mij veelbelovend, en daarom ga ik nog steeds zoekend erop/-mee door.

Als figuur 1 herhaal ik hier het model(letje) dat ik je met mijn vorige emailbericht stuurde. Als wijzigingen heb ik 1. de symbolen voor slot en sleutel weggelaten en 2. werkelijkheidsstuk vervangen door een kortere term: wuk. Ik heb het in Van Dale (15e editie, 2015) nagekeken. Dat woord staat er – nog :-) – niet in. Even wennen. Oh ja, 3. in-status heb ik veralgemeniseerd tot wukstatus. Dat kan dan o.a. ook een, eh, uit-status zijn; wie houder is van zo'n status is als het ware òntautoriseerd, dwz mag er beslist niet meer 'in' komen.

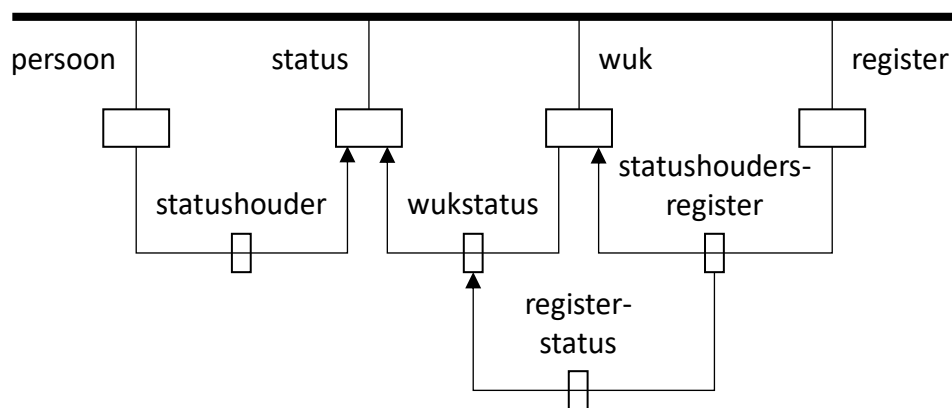
figuur 1

Wat ik ook hoop is dat je meteen tot je wil laten doordringen dat, nota bene dankzij vergaande veralgemenisering, dit model(letje) àlles dekt wat wie ook maar als (een) wuk kan beschouwen. Zo laat zich o.a. verduidelijken dat een zgn federatief datastelsel dergelijk overzicht vergt.

Neem een Nederlandse gemeente als een wuk. De gemeente in kwestie voert register, dat is de BRP, van zgn ingezetenen. Dat is feitelijk een register van, algeme(e)n(er) uitgedrukt, statushouders met ingezetene als status.

Zo laten zich met elke wuk één of meer statushouderregisters associëren, waarbij elk register één of meer wukstatussen dekt. Dat toont figuur 2.

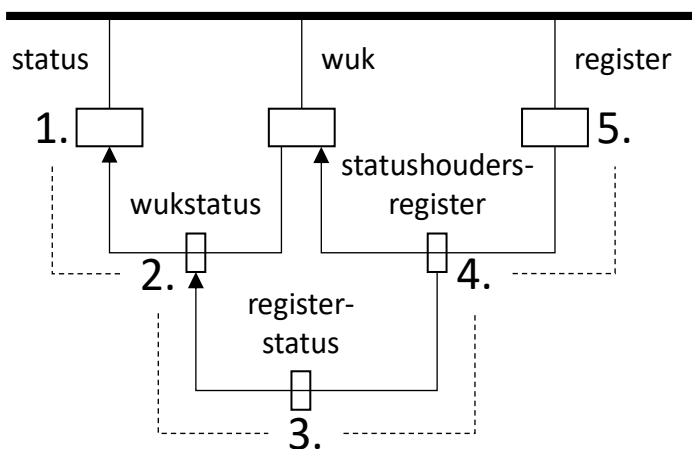
Ik besef dat je een dergelijke 'beeldtaal' moet leren lezen. Probeer voorbeelden. Stel, er komt iemand bij gemeente A. Hij zegt dat hij ingezetene van gemeente B is. Ofwel, hij beweert statushouder te zijn met de combinatie van gemeente B en ingezetene als status. Ik herinner je aan de samenstelling situationele hoedanigheid. Als samengesteld begrip is status synoniem, dwz met in dit voorbeeld gemeente B als situatie en ingezetene als hoedanigheid.

figuur 2

Als er op het federale schaalniveau een ... register bestaat volgens het model van figuur 3, kan een ambtenaar van gemeente A nagaan, mits z/hij ertoe bevoegd verklaard is, uitgaande van 1. de status (ingezetene, gemeente B) of er 2. een dienovereenkomstige wukstatus resp. 3. registerstatus bestaat, om zo via 4. statushoudersregister uit te komen bij 5. het daadwerkelijke register waarin de persoon in kwestie als ingezetene van gemeente B geregistreerd zou moeten staan (als zijn bewering klopt).

Dat gaat op hoofdlijn, structureel, dus, niet anders dan wanneer iemand een restaurant betreedt en zegt onder de naam zus-en-zo een tafel voor zo laat te hebben gereserveerd. Dat is géén irrelevant voorbeeld. Een model dat willekeurige gevallen dekt, deugt geheid stelselmatig(er).

figuur 3

Ik weet weinig tot niets van asielverlening. Maar ik kan me voorstellen dat juist dergelijk 'opzoeken' problematisch is. Ja, daarmee zijn we al aangeland bij beoordeling van een aanvraag ter verkrijging van een bepaalde status.

Iemand overlegt een paspoort. Hij 'komt' volgens dat persoonsbewijs uit land B. Is dat ... bewijs ècht? En als land B zoiets een, ik noem het ook maar, basisregistratie personen voert, is dat voor raadpleging door – overheid van – land A beschikbaar? Zo ja, is dat betrouwbaar? Levert raadpleging 'van buiten' risico voor – de familie e.d. van – de persoon in kwestie op? Ik verzin maar wat.

Dat is allemaal uiteraard nog veel ingewikkelder, dat stel ik mij althans voor, indien iemand géén persoonsbewijs kan dan wel wil tonen. Dat doet echter niets af aan figuur 2 als model. Er moet echter nogal wat bij om zicht te krijgen op wie en wat

iemand tot houder van een bepaalde status ‘maakt.’

Wordt – daarom – vervolgd.

Intussen zou je met figuur 3 als leidraad kunnen – laten – nagaan welke registers allemaal voor IND ‘van betekenis’ – kunnen zijn, natuurlijk de registers in eigen beheer inbegrepen. Bestaat er al een inventarisatie van? Klopt, met figuur 3 als informatiekundig ontwerp laat zich een inventarisregister ... bouwen, waarmee de afzonderlijk aangemerkte registers als een federatief stelsel benut kunnen – gaan – worden.

Ik herhaal nadrukkelijk dat je om verduidelijking moet vragen van wat ik kennelijk nogal onbegrijpelijk ... zoek. :-)

100.71

Ik zou zeggen dat juist wij “de insteek” resp. dekking niet slechts “breder” kiezen, maar zelfs op z’n breedst resp. ruimst denkbaar, te weten voor willekeurige zgn regels. Daartoe behoren dan o.a. “regels en wetten bij de overheid (dus ook gemeenten, provincies).”

Over dekking gesproken van wat m.i. altijd een federatief (informatie)stelsel zal blijven, stelselmatig moet betekenismatige neerslag van alle verschillende “interpretatie[s]” van alle verschillende “methode[n]” passen. Eenduidige ordening van verschillen-in-samenhang vergt dus zoiets als een, precies, metamethode.

De eerste M van MIM staat weliswaar voor metamodel. Maar ook aan MIM is daadwerkelijk helaas niets stelselmatig. Als kopie van ERM is de “insteek” er immers mee beperkt tot telkens een domein, wat dat ook is. Dus, wie “MIM [...] hèt grote voorbeeld [...] noem[t]” voor – informatiemodellering mbt – regelbeheer, neemt blijkaar nog telkens een, zeg algemeen maar even, regeling als zo’n domein ... apart. Daardoor blijft samenhang echter onbereikbaar.

Elke regeling is pas begrijpelijk enzovoort volgens – zicht op – samenhang. Sterker nog, een stelselmatig betekenismodel biedt opzettelijk allerlei perspectieven (lees ook: zichten). Zo’n model is dus niet juridisch of beleidsmatig of bestuurlijk of, vooruit, digitaliserend ..., maar het één en het ander, enzovoort. Het is maar hoe je ernaar kijkt.

Wat ik met werkelijkheidsstuk bedoel, had ik inderdaad domein kunnen noemen. Ik wil echter klakkeloze “interpretatie” door ict-ers vermijden die alles zgn domain-driven beschouwen. Wat als domein in aanmerking komt, volgt voor ict-ers uit het bereik waarop zij eenduidig kunnen laten gelden wat zij als business rules beschouwen. Daardoor blijft hun perspectief op – betekenis van – informatie beperkt tot wat zo’n bedrijfsregel-als-verwerkingsregel als resultaat moet leveren en wat daarvoor als, zeg maar, grondstof nodig is. Dat is echter de verkeerde volgorde. En daardoor zijn zij op voorhand blind voor de maatschappelijke reële opgaven door-zulke-domeinen-heen.

Ik heb dus het woord wuk voorgesteld. :-) Ander woord? Ook goed. Zo denk ik ook aan schap, je weet wel, landschap, graafschap, wetenschap, maatschap(pij), enzovoort.

De stelselmatige “insteek” moet allereerst inderdaad nadrukkelijk

“[verwerkings]techniek[-]onafhankelijk zijn. Maar zodra je beseft dat context nota bene onderdeel van informatie moet zijn om betekenisverschillen in één model – tegelijk ook – samenhangend uit te drukken, is juist een stelselmatig model, in jouw woorden “een bovenliggend informatiemodel,” door-en-door ... contextafhankelijk. Want het is het beginsel van contextuele verbijzondering dat als metamethode ruimst denkbaar bereik borgt. Daar zit de “winst.”

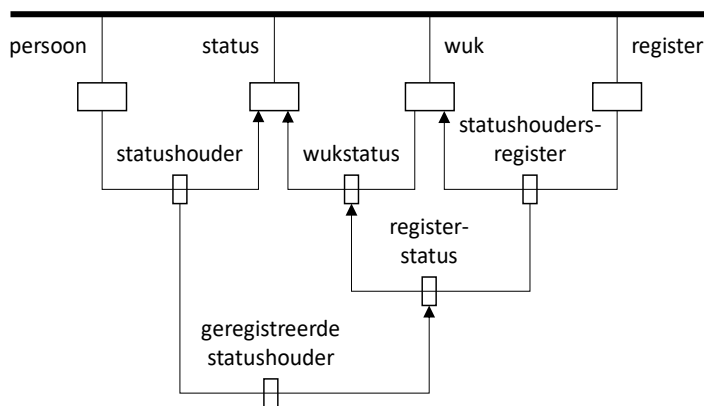
Laat je ajb weten, indien je verder gesprek wenst?

100.72

onderwerp: oefening met/onderzoek naar stelselmatig modelleren, deel 4 (algemener over samenhang in federatief stelsel)

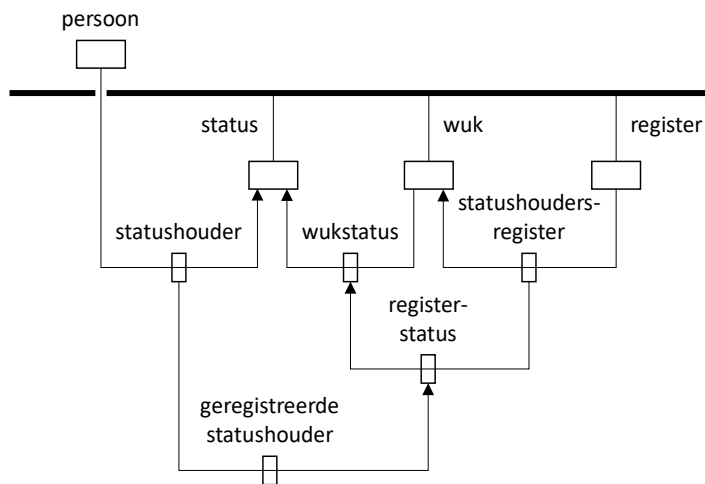
Ik probeer er vaart in te houden. :-) Als kenmerkend voor stelselmatigheid is dat alles met alles kan samenhangen, zijn er geen zijsporen. Ja, ik ben nav immigratie met modelleerafleveringen begonnen. Zo kwam ik algemener vrijwel meteen op de noodzaak van een – wat ik noemde – federatief stelsel van statushoudersregisters. Daarbij is de houder van een zgn status dus tot een persoon te herleiden.

Als ik voor persoon voorsnog slechts denk aan mens, wijs ik er allereerst o.a. graag op hoe zoiets als een federale catalogus, vooruit, een stelselcatalogus, moet zijn gestructureerd om uitvoering van de rechten te faciliteren die een zgn betrokkene heeft volgens de Algemene Verordening Gegevensbescherming (AVG). Voor een indruk beperkt ik me tot inzagerecht. Dankzij de mogelijkheid van, zeg maar, getrapte contextuele verbijzondering met Metapatroon volstaat daarvoor een enkele (!) uitbreiding van figuur 2 in aflevering/deel 2. Ik nummer de figuren dóór. In figuur 4 gaat het dus èxtra om geregistreerd statushouder, zie daar links onderaan.

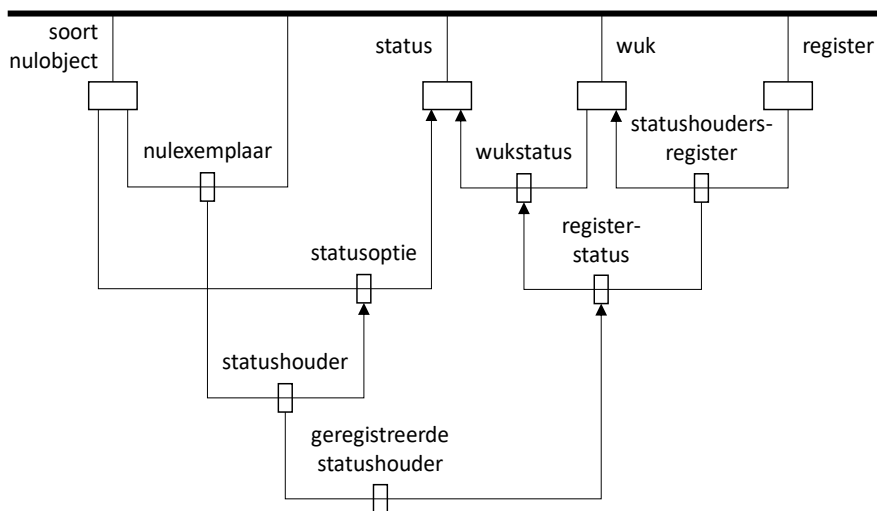
figuur 4

Loop de vereiste samenhang ajb na. Begin links bovenaan met een individuele persoon. Z/hij telt van géén geval van – zijn van – statushouder tot meerdere van zulke 'gevallen.' Zijn er één of meer gevallen, dan telt elk zo'n geval géén geval van – bekend zijn als – geregistreeerde statushouder tot meerdere van zulke gevallen. Nou ja, op die manier zijn verder via achtereenvolgens registerstatus en statushouderregister de feitelijke registers 'bereikbaar' met persoonsinformatie. Ik kan me overigens niet voorstellen dat er zo'n, eh, catalogus komt voor àlle personen. Dat kan ik me per persoon echter goed voorstellen, gesteund door meldingsplicht. Wie in AVG-jargon verwerkingsverantwoordelijke heet, stelt een betrokkene op de hoogte van registratie van haar/zijn persoonsinformatie. Het model voor een catalogus per persoon geef ik dan weer zoals figuur 5 toont. Wat ik in dit stadium vooral wil verduidelijken, is dat modelleren van verweven betekenissen vooral ... zoeken is. Wie niets probeert, vindt nooit iets.

figuur 5

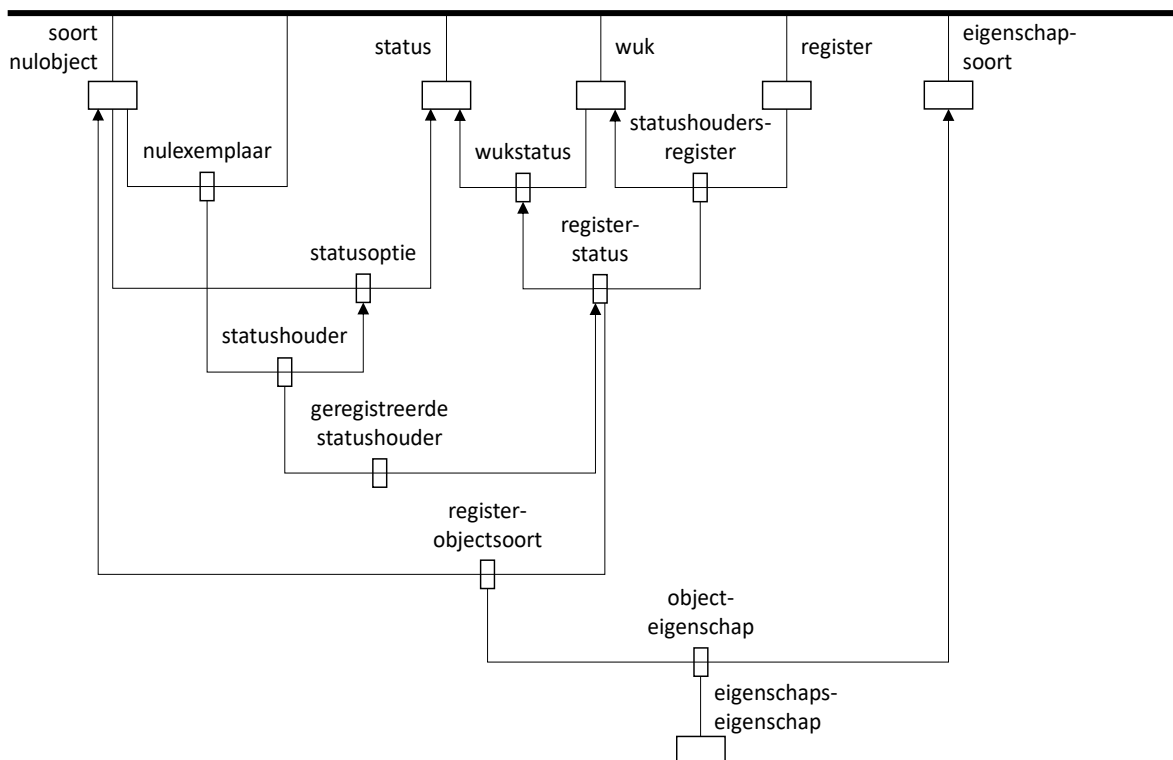
Ik ga maar even door met de noodzakelijkerwijs federale voorziening voor een federatief stelsel als samenhangend. In de registers die tot zo'n stelsel – moeten gaan – behoren, staat uiteraard niet alleen dan wel vaak zelfs geen persoonsinformatie bijgehouden. Ze kunnen – eveneens – registratie betreffen van organisaties, koeien, lantarenpalen, enzovoort, enzovoort. Waarom en welke informatie over een, bijvoorbeeld, organisatie eventueel is opgenomen in een bepaald register, hangt ook weer van status af. Ofwel, figuur 3 laat zich nog wat verder voortbreiend veralgemeniseren tot figuur 6 als op hoofdlijnen volledig model van federale (coördinatie)voorziening.

figuur 6

Bijvoorbeeld organisatie is een soort nulobject, waarvan bijvoorbeeld IND een nulexemplaar is. Waarom allemaal nul? Omdat er op het schaalniveau van het stelsel geen eigenschappen geregistreerd staan (anders dan voor identificatie behulpzaam). Van 'iets' staan eigenschap-zijn en/of eigenschap-hebben e.d. immers statusafhankelijk op het desbetreffend 'lagere' schaalniveau in registers bijgehouden. Zie [Stelselmatig overzicht via informatiesleutels](#) (2013) voor toelichting onder de noemer van informatierotonde met een wat ander model.

Ik kan me overigens voorstellen dat je door de stelselmatige abstractie 'contact' met concretisering verliest. Als dat zo is, laat dat ajb weten.

figuur 7

En heeft dit nog wel iets met immigratie te maken zoals het de taak van IND betreft? Het lijkt mij dat IND informatie over allerlei 'exemplaren' van allerlei soorten van 'objecten' uit allerlei bronnen moet kunnen putten. Dat vergt dus zoiets als een ... stelselcatalogus. Die kan nog uitgebreid worden met voor elk register informatie over welke informatie er over exemplaren van een bepaalde objectsoort 'volgens' een bepaalde status erin is opgenomen. Zie daarvoor figuur 7. Gemakshalve heb ik me beperkt tot enkelvoudige eigenschappen; het blijft me met deze reeks vooral om illustratie gaan van mogelijkheden met stelselmatig modelleren voor stelselmatig bemeten voorzieningen.

Een voorbeeld van wat ik maar even eigenschapseigenschap noem, is gewichtsmaat. In het ene register kan over een levende koe haar gewicht in kilo's uitgedrukt staan, terwijl dat in een ander register over een geslachte koe in grammen is, inderdaad, ik geef maar een voorbeeld.

Tot zover – voorlopig – modellering van/voor federatief informatiestelsel. Het is maar gebeurd. En, zo vermoed ik stellig, we moeten erop terugkomen.

100.74

Optimaal, want zo hoeven jij of ik niet te 'zeuren' om kortsluiting, maar stelt [de medewerker van lctu] dat voor. In één van zijn voorafgaande emailberichten verwees hij me overigens naar regels.overheid.nl. Dat is de ww website – met enige voorlichting over – **Open regels van de overheid**. Na wat 'rondkijken' aldaar begrijp ik pas enigszins wat jij bedoelde toen je schreef "Ik zou voorzichtig zijn met de methode want er zijn er meerdere in gebruik." Dat zie ik nu ook. Nou ja, in gebruik? Nou ja, methoden? Onder regels/methoden staan 23, ja, wat eigenlijk? De ... exemplaren zijn als methode nader aangeduid als DSL, software, – opnieuw – methode en platform. Ik kom er niet achter, wat DSL daar betekent. Als ik onder standaarden kijk, verschijnen er 10 ... exemplaren. Daarvan zijn er twee dezelfde als

onder regels/methoden. En dan is er de noemer lab voor tooling met eveneens 10 ... dingen. En als

je jouw eigen tool ook op deze pagina [wil] zien[,] neem dan contact op.

Maar het meeste van wat onder regels/methoden staat vermeld, ach,

staat jouw methode er niet tussen? Neem dan contact op,

lijkt mij eveneens tooling.

Ik kan nergens stelselmatig een lijn ontdekken. Als (uit)weg kiest 'onze' overheid voor inventarisatie. Iedereen mag – zich met – iets aanmelden. Zonder deugdelijke criteria resulteert dat in uitdijend samenraapsel. Dat is met o.a. Nora als Nederlandse Overheidsreferentiearchitectuur en de standaardenlijsten van Forum Standaardisatie niet anders.

De deelpagina **Over open regels** biedt benodigde criteria evenmin. Wetten zouden er via regels voor dienstverlening zijn. Dat is toch vooral het zelfbeeld van zgn uitvoeringsorganisaties in een zgn verzorgingsstaat. Vooruit, zo staat er verder,

vertaling [...] naar regels [...] leidt in de praktijk tot verschillende interpretaties en daardoor ontstaat het risico van ongelijke behandeling. Dat willen we voorkomen. Voor eerlijke dienstverlening zijn Open Regels nodig.

Ik begrijp de veronderstelling van “verschillende interpretaties” niet. Zijn er voor dezelfde wet met aldus dezelfde regel(s) soms verschillende uitvoeringsorganisaties en/of verschillende uitvoeringsmiddelen?

Ik zou zeggen, indien regels gelijke behandeling onvoldoende ... regelen, dreigt ongelijke behandeling met uitvoering ervan. Ja, wie aan regels onderhevig is, moet ze idealiter redelijkerwijs – kunnen – begrijpen.

Als

we 1. beslissingen van de overheid [kunnen] uitleggen en controleren,

kunnen we tevens, zo lijkt voorts als verband verondersteld te zijn,

2. regels op elkaar afstemmen; 3. samen werken aan een gedeelde aanpak en methodiek voor het opstellen van regels [en] 4. op termijn ook de regels van concept-wetgeving toegankelijk maken, zodat burgers, ambtenaren en politici zelf de werking in de praktijk (beter) kunnen beoordelen.

Dat klinkt weliswaar sympathiek, maar verwacht voorwaarde met resultaat. Vooral “een gedeelte [...] methodiek” is nota bene voorwaarde. En daaraan is niet voldaan, integendeel, door om te beginnen van alles en nog wat als methode, standaard en/of gereedschap te beschouwen.

Wat ik vind ontbreken is een, zeg maar, stelselmatig bemeten regelbegrip. Dat moet dus ruimer geldig zijn dan voor wat voor – uitvoering van – overheidsdienstverlening doorgaat. Het lijkt er inderdaad op dat – ditmaal – digitalisering als aanleiding moet worden genomen voor het zoeken naar passende explicitering van zo'n grondig begrip. Daar gaat ook **Over open regels** echter aan voorbij. Als probleem tgv “verschillende interpretaties” staat daar dat

regels [...] door leveranciers worden gebruikt om een software-module te bouwen [en] deze leveranciers [kunnen daarvoor] de regels verschillend [...] interpreteren.

Ja, een burger moet inzicht kunnen verkrijgen. Maar de overheidsinstelling die “een software-module” gebruikt, kan de verantwoordelijkheid voor het testen van, zeg maar, consistentie ervan natuurlijk niet op de burger afschuiven. Tja,

als we hiervoor Open Regels zouden gebruiken, dan kan de interpretatie één keer worden gedaan en daarna hergebruikt.

Hoe dan? Nogmaals, ik begrijp het niet, maar dat vind ik niet aan mij liggen. Voor zgn open regels wordt m.i. vergaand klakkeloos uitgegaan van het programmeerbegrip bedrijfsregel (Engels: business rule) om daaraan netzo gretig de veronderstelling te verbinden dat zgn uitvoering van zgn overheidsdienstverlening daarmee dekkend mogelijk is. Ik vind dat tijd- en geldverspilling.

Kortom, mijn indruk is helaas dat onder de noemer van zgn open regels géén zicht ontstaat op een stelselmatig regelbegrip. Of wij er wél dichterbij komen, is uiteraard nog maar de vraag. Wat we moeten – blijven proberen te – vermijden, zijn – zulke – overhaaste afbakeningen. En over voorwaarde gesproken, ik vermoed dat de sleutel niet zozeer “een gedeelte [...] methodiek voor het opstellen van regels” is, maar veeleer een methode voor ordening van informatie met betekenisverschillen-in-samenhang. Een daadwerkelijk betekenismatig stelselmodel zou dan, zo meen ik alsmaar duidelijker te vermoeden, aanknopingspunten bieden voor aldus samenhangend verschillende ‘soorten’ regels. Ik blijf daarvoor immigratie als, zeg maar, aanleidingonderwerp vruchtbaar ‘vinden.’

In je andere emailbericht van vanmorgen stel je spoedig overleg met enkele van je collega’s voor. Ik ben je erkentelijk voor je vertrouwen, :-) maar besef ajb dat we er met het stelselmatige betekenissenmodel voor positionering van een stelselmatig regelbegrip – of worden het samenhangende regelbegrippen? – nog niet zijn.

Je noemt ook de Interbestuurlijke Datastrategie (IBDS). Ja, over federatief stelsel gesproken, een opzet daarvoor nemen we inderdaad meteen maar even mee :-)

100.75

Je oppert meerdere thema’s. Wie weet waarvoor documentatie ooit helpt. Daarom ga ik er in hun samenhang nader op in.

Zo zou je kunnen zeggen dat er twee soorten modelleermethoden/-talen zijn. Voor exemplaren van de ene soort geldt dan als eerste veronderstelling dat de werkelijkheid ‘bestaat’ uit allemaal aparte ‘dingen.’ Dat staat bekend als atomisme resp. essentialisme. Een apart ‘ding’ wordt ook wel een entiteit genoemd, vandaar entiteitmodellering, of object, vandaar objectgerichtheid. Tja, ‘dingen’ kunnen elkaar beïnvloeden. Ofwel, volgens een tweede, aanvullende, veronderstelling telt de werkelijkheid dan eveneens relaties. Daarmee valt de veronderstelling van absolute apartheid, zelfstandigheid per ‘ding’ echter niet onbeperkt vol te houden. Dat leidt alleen maar – nog – niet tot onoplosbare tegenstrijdigheden, zolang een zodanig klein stukje werkelijkheid, door ict-ers vaak domein genoemd, verantwoord valt af te bakenen dat elk verondersteld(e) entiteit annex object ‘beschikt’ over eigenschappen die aldus beperkt ... algemeen geldig zijn. Aan die voorwaarde werd als het ware voldaan door de beperkte mogelijkheden van een ... aparte computer.

Intussen zijn computers verbonden: netwerk. Ofwel, een modelleermethode moet voor de gehele werkelijkheid geschikt zijn, niet voor telkens een apart gedacht domein(tje). In (de) werkelijkheid als verweven zijn zulke domeinen er zelfs helemaal niet. Modelleermethoden/-talen van de ene soort, dwz met entiteit resp. object als, zeg maar, basiseenheid, kunnen daarvoor principieel niet voldoen.

Voor stelselmatig geschikte modelleermethoden/-talen geldt daarom eigenschap (lees ook: gedraging) als basiseenheid. Let wel, grootschaliger bereik vergt kleinschaliger eenheid als grondslag. Nee, geen paradox. Een eigenschap wordt dan niet uitsluitend aan een ‘ding’ toegeschreven, maar betreft gedrag ervan in een situatie. Hetzelfde object in een andere situatie? Precies, ander gedrag resp.

eigenschap. Enzovoort. Klopt, situatie betreft ... afbakening van werkelijkheid. Een verschil tussen beide soorten modelleermethoden/-talen is dat voor de ene soort zulke afbakening aan modellering vooraf gaat en modellering vervolgens tot dat enkelvoudig veronderstelde domein beperkt moet blijven. Die beperking kennen modelleermethoden/-talen van de tweede soort opzettelijk niet, omdat afbakening variabel, eh, meegemodelleerd wordt. Dat is de onmisbare voorwaarde voor afstemming van verschillende betekenissen.

Een modelleermethode/-taal van de tweede soort, ik noem die stelselmatig, is uiteraard eveneens passend voor alle opgaven waarvoor exemplaren van de eerste soort – nog – geschikt zijn. Maar een keuze voor een exemplaar van de ene soort hoeft dus niet verkeerd te zijn. De vraag moet zijn, of het bereik al dan niet stelselmatig is, maw door variëteit van eigenschappen/gedragingen wordt gekenmerkt die al dan niet dienovereenkomstig differentieel moeten worden uitgedrukt.

MIM is van de ene, Metapatroon van de andere soort.

Het lijkt mij redelijk te ... veronderstellen dat overheidsbemoeienis naar haar aard afstemming betreft, waarvoor dus – informatie over – situationeel verschillende eigenschappen/gedragingen van eenzelfde object (als persoon: subject) samenhangend moet worden beoordeeld. Daarvoor vallen modelleermethoden/-talen van de ene soort m.i. af.

Nee, dat gebeurt nog steeds niet. Ook digitale voorzieningen blijven domeinspecifiek opgezet worden, overigens zelfs zonder een expliciete classificatie van domeinen. Afbakening verloopt ongecoördineerd.

Hoewel dat zeker voorlopig stellig zo doorgaat, valt er qua samenhang-voor-afstemming/coördinatie toch wel wat te verbeteren. Over afbakening gesproken, :-) dat lukt met onderscheid volgens schaalniveaus. Het ene niveau is dat van ook verder apart opgezette voorzieningen (vergelijking: gebouw), het andere dat van samenhang ertussen (vergelijking: stad). Dat tweede niveau betreft dus (het) stelsel. Terwijl iedereen 'op' het schaalniveau van aparte voorzieningen voor een modelleermethode/-taal blijft geloven dat er maar één soort van kan zijn, en daarmee dus dórgaat, moet er minstens voor coördinatievoorzieningen op het stelselniveau vroeg of laat worden overgeschakeld op een modelleermethode/-taal van de andere, precies, inherent stelselmatige soort.

Vooraf vanuit veranderkundig oogpunt ben ik er dus géén voorstander van om Metapatroon in absolute zin tegenover – een modelleermethode/-taal zoals – MIM te positioneren. Want dat roept volgens mij vooral verzet op van de 'massa' ict-ers die zich kunnen verzekeren van steun van onbenullige opdrachtgevers. Het lijkt mij verstandig om in eerste aanleg te mikken op instemming met enige ruimte voor een, hmm, onderzoek naar betekenissenvariëteit en of die met een modelleermethode/-taal zoals Metapatroon wellicht beheersbaar(der) valt te krijgen. Institutioneel minimaal dáárvor benodigde ruimte verkrijgen acht ik moeilijk genoeg, gelet op te verwachten weerstand van iedereen die over variëteit ònnadenkend een populistische opvatting heeft, te weten strikt de eigen opvatting.

Volgens mij dient onderscheid naar – zulke – schaalniveaus wat ik meen te begrijpen als jouw opvatting over "vertrekpunt [...] nemen voor de informatiehuishouding welke ingedeeld kan worden in werkgebieden (domeinen genaamd in Publiek Regelbeheer)." Het is moeilijk, zo niet onmogelijk, om mensen hun geloof zelfs maar wat te laten relativeren in wat zij elk als hùn domein koesteren. Vooruit, maar probeer dan 'op' een omvattender schaalniveau enige coördinatie te faciliteren. En dàt kan uiteraard niet anders dan volgens stelselmatige insteek.

Met MIM als voorbeeld van een modelleermethode/-taal van de ene, domeinspecifieke en Metapatroon van de andere, stelselmatige soort probeer ik het verschil ertussen wat nader te verklaren. Het draait om begrip van identificatie van een begrip. Ja, dat klinkt warrig. Het betreft filosofie in de zin van grondslagontwerp. Je moet er even doorheen. :-)

In het specificatiedocument **MIM – Metamodel InformatieModellering** (Geonovum, versie 1.2, 13 juni 2024) staat in paragraaf 1.6 dat

[er] bij het modelleren van een domein [...] een aantal beschouwingsniveaus [zijn].

Als zgn beschouwingsniveaus laat MIM gelden

1. model van begrippen, 2. conceptueel informatiemodel, 3. logisch informatie- of gegevensmodel en 4. fysiek of technisch gegevens- of datamodel.

Wat samenhang ertussen betreft, heet het dat

de modellering van een bepaald domein [...] in principe [start] met het beschrijven van kennis, te weten de begrippen die een rol spelen in een domein, uitgedrukt in een (meestal) domeinspecifieke terminologie.

Wie nog twijfelt aan de beperkte dekking van o.a. MIM, zou die zinnen toch eens tot zich moeten laten – willen – doordringen. Maar er geldt voor/volgens MIM méér beperking. Want er staat daar verder, dat

in MIM [...] dit beschouwingsniveau 1 [wordt] genoemd en voor MIM heeft dit niveau 1 niet de focus en is dit niveau buiten scope.

Huh?! Waar komen de “begrippen” dan vandaan? Ik vermoed dat Geonovum daarvoor NL-SBB (Standaard voor het Beschrijven van Begrippen) bedoelt. Mijn kritiek daarop deel ik – ook – graag, maar vind ik hier onnodig. Hoe dan ook associëren de opstellers van MIM “begrippen” met “kennis” en menen dat

[er] op dit [beschouwings]niveau nog geen sprake [is] van een informatiemodel.

Want, zo gaat de redenering verder,

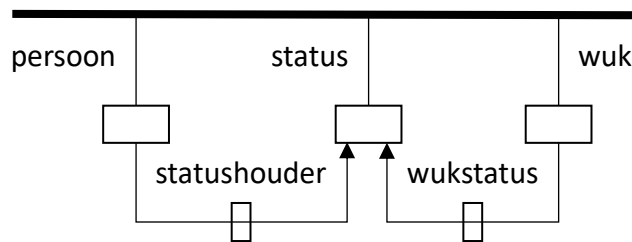
het modelleren van informatie gebeurt met en in een informatiemodel. [...] In MIM valt een informatiemodel onder beschouwingsniveau 2 of 3.

In filosofische termen is ook MIM atomistisch/essentialistisch. De werkelijkheid telt ‘dingen.’ Ze bestaan, eh, objectief. Welke ‘dingen’ relevant ‘zijn,’ krijgen ‘als het ware’ elk een beschreven etiket opgeplakt om ze als evenzovele “begrippen” te hebben geïdentificeerd. Maar dat is voor MIM vanwege de kennelijk – impliciet – veronderstelde objectiviteit dus nog géén modelleren. Dat gebeurt volgens MIM immers pas “op [he]t niveau [waarop] de informatie [wordt] beschreven (data met betekenis en structuur).” Voor “betekenis” dienen dan blijkbaar de domeinvaste eigenschappen pèr begrip en voor “structuur” doen dat de relaties tussen de “begrippen.”

Ik herhaal dat er op die manier niets misgaat, zolang het domein klein genoeg afgebakend is voor de valse schijn van absolute geldigheid.

Wat wordt volgens Metapatroon ter identificatie van een begrip verondersteld? In tegenstelling tot bijvoorbeeld MIM betreft eigenschap resp. gedrag geen uitwerking per begrip, maar dient daarentegen juist als uitgangspunt voor begripsvorming. Een bepaalde gedraging geldt altijd als tweeledig bepaald, met enerzijds aandeel ‘van’ een object, anderzijds ‘van’ een situatie waarin dat object verkeert. Volgens

recursiviteit (lees: herhaling van structuurbeginsel) kan het samenstellende object op zijn beurt reeds als een gedraging samengesteld zijn. En dat kan ook de samenstellende situatie, enzovoort. Daar komt een opgelegd einde aan door een grens te trekken: horizon.

Dat een begrip op z'n stelselmatig een samengestelde identificatie 'verkrijgt,' kan ik meteen illustreren met de eerste figuur in de reeks die ik aan het opstellen ben.

Daarvoor heb ik die figuur hier wederom opgenomen.

De dikke, horizontale lijn bovenaan is de (model)horizon. Neem het (model)knooppunt dat van de aanduiding persoon is voorzien. Dat 'hangt' direct 'aan' de horizon, dus daarvan is de identificatie nog – steeds – enkelvoudig. Dat verandert met, bijvoorbeeld, het (model)knooppunt aangeduid met statushouder. De identificatie van het desbetreffende begrip omvat tevens zowel persoon als status met samenhang ertussen. En dat geldt voor elk (model)knooppunt. De gehele knooppuntenstructuur die in zo'n (model)knooppunt uitmondt, telt mee (!) voor begripsidentificatie.

Kortom, stelselmatig gaat begrippeninventarisatie niet aan informatiemodellering vooraf, maar gaat er onlosmakelijk mee gepaard. Wat MIM voorschrijft als – volgorde volgens – “beschouwingsniveaus” 1 tot en met 3, behoort stelselmatig allemaal tot eenduidige ordening van betekenisverschillen-in-samenhang.

Ik wijs er opnieuw op dat MIM wèl 'in' Metapatroon past, maar Metapatroon omgekeerd niet in MIM. Je idee van “aansluiten op de begrippen in NORA maar met stelselmatige betekenisvariatie als mogelijkheid” acht ik daarom onuitvoerbaar. :-)

Dan kom ik toch op NL-SBB. Onlangs heb ik geprobeerd [de NORA-programmamanager] te verklaren dat hij daarmee voor NORA-begrippen, het Nationaal Semantisch Vlak e.d. een doodlopend spoor volgt. Daarvoor neem ik althans aan dat ook en vooral NORA op stelselmatigheid behoort te mikken. Ik vergis me kennelijk, want [de programmamanager] ziet zich niet toekomen aan mijn inderdaad nogal uitgebreid gedocumenteerde poging hem voor stelselmatige koers te laten kiezen. Afschrift van mijn uitleg, aanbevelingen enzovoort is overigens raadpleegbaar. Je moet er wel voor – willen – gaan zitten. :-) Zie [aantekeningen 98.53, 98.59, 98.60 en 98.73](#) en verder [aantekeningen 99.7, 99.12, 99.19, 99.20, 99.21, 99.24 en 99.34](#).

Je schrijft voorts dat “er [...] behoefte [is] aan een duidelijke definitie wat onder een ‘regel’ verstaan wordt [om he]t architecturale begrippenkader aan laten sluiten op het juridische begrippenkader.” Tja, zolang zgn architectuur domeinspecifiek gedacht blijft, dwz abusievelijk volgens atomisme/essentialisme als verborgen, zelfs vanzelfsprekende aanname, hebben pogingen voor stelselmatige aansluiting geen zin.

Ik vat ook een regel als een teken op. En volgens mij is een teken, nota bene elk teken, een middel voor afstemming van gedragsaandelen. Daarop kan ook zgn wet- en regelgeving als, zeg maar, verzameling tekens dan géén uitzondering zijn. Zie [Geef mij ajb even de pindakaas!](#) voor een beknopte inleiding tot gedragskundige

ontleding waarmee dus ook de betekenis(sen) van een zgn regel – verder – verduidelijkt kunnen worden.

Zoals ik in mijn vorige emailbericht aangaf, probeer ik overhaaste afbakeningen te vermijden en zoiets als een stelselmatig bruikbaar referentiekader te ontwerpen voor duiding van willekeurige tekens annex regels. Dat moet dan o.a. volstaan voor wat ‘men’ zoal verstaat onder formele (gedrags)regels en zo door naar “juridisch begrippenkader.” Of dat lukt? Nogmaals, ik vind het een serieuze poging waard. Wordt vervolgd.

100.76

Jij stelt mbt wat regelbeheer heet vast, dat “juristen [...] en architecten [...] elkaar nog onvoldoende [begrijpen].” Nu ben ik jurist noch architect. Althans, geen architect zoals zij die zich voor digitalisering zo zijn gaan noemen.

Jaap van Rees heeft – de noodzaak van – onderscheid benadrukt tussen, destijds in zijn termen, informatiearchitect en systeemaannemer. Instemmend heb ik hem graag geholpen erover te publiceren. Dat was in 1995 met twee tijdschriftartikelen en een bundel in boekvorm.

Wat Van Rees probeerde te stoppen, was z.i. òneigenlijke toe-eigening van de aanduiding ‘architect’ door, zeg maar, technisch adviseurs van systeemaannemers (nog afgezien ervan dat iemand zich volgens de Wet op de architectentitel niet zomaar als architect mag afficheren).

Ondanks mijn grondige instemming met Van Rees’ opvatting, meende ik toen, eh, voor mijzelf dat, laat ik me vriendelijk uitdrukken, verwarring helaas niet te stuiten viel over wat een zgn informatiearchitect al dan niet zou moeten kunnen bijdragen in verhouding (!) tot enerzijds opdrachtgever en overige – bij het resultaat – belanghebbenden, anderzijds systeemaannemer(s).

Zelf noemde ik mij reeds informatiekundig ontwerper, en dat ben ik blijven doen.

Zo’n op hoofdlijn drieledige, zeg maar, functiescheiding is in allerlei varianten gemeengoed voor o.a. veranderingen van de fysieke gebouwde omgeving. Daarmee vergeleek Van Rees daarom de noodzaak, ook voor digitalisering, van in- resp. tussenschakeling van wie hij als informatiearchitect betitelde (met gebruik van die titel dat hij ook wettelijk geregeld wilde krijgen).

Zulke evenwichtige verhoudingen zijn er tot dusver voor digitalisering – vrijwel? – niet gekomen, integendeel. Feitelijke systeemaannemers hebben dat tegengewerkt, informatiekundig ontwerper blijven uitgesloten. Dat gebeurt overigens èxtra effectief uit onbenul; gemis van ontwerper als tussenpersoon voor kwaliteit beseffen programmeurs en hun belangenbehartigers niet of nauwelijks.

De zgn systeemaannemer dekt haar/zijn vooringenomen technische oriëntatie met de valse vlag van architect(uur). De opdrachtgever raakt daardoor misleid, omdat z/hij vermelding van architect(uur) klakkeloos associeert met wat z/hij meent te weten van wat een, zeg maar, gebouwarchitect geacht wordt te doen, ofwel met voorrang voor behoeften en eisen van de opdrachtgever en verdere belanghebbenden.

Niet, dus.

Nou ja, jij weet het uit jarenlange ervaring zelf. Jij pleit voor – voorrang voor – informatiekundige overwegingen. De zgn architecten waar je ‘doorheen’ moet, hebben echter geen idee, ook nooit gehad, van wat je ermee bedoelt. Sterker nog, zij vinden dat jij ze hinderlijk oponthoud bezorgt, enzovoort. Wèg! En omdat zgn architecten nota bene door en aldus – wat vindt ‘architectuur’ ervan? – vóór de besluitvormer/opdrachtgever opgesteld staan als zgn poortwachters, kom je daarmee niet in direct contact (terwijl juist de systeemaannemer slechts via de architect, maar dan een echte, contact met de opdrachtgever zou hoeven te hebben; intussen,

overigens nòg erger, laten programmeurs zich niets gelegen liggen aan wat zùlke architecten eveneens in volledige dienst van een systeemaannemer voorschrijven). En àls je dat eens lukt, in gesprek raken met de beleidsmaker annex besluitvormer, zorgen de zgn architecten annex systeemaannemers er wel voor dat je ook daar geen enkele ruimte krijgt.

Tja, architectuur, herstel, :-) een ontwerper in informatiekundige zin heeft 'er' nog niet eens naar gekeken, laat staan invloed op gehad.

Vooruit, er is een programma Open regels (of hoe het ook heet). Indien "juristen" opmerken dat ze 'het' niet begrijpen, gaat het daarbij kennelijk om voorstel(ling) door "architecten." Ik heb je als mijn opvatting over de kenschets **Over open regels** (in: website **Open regels van de overheid**, tab **Over**) laten weten, dat ik de problematisering en bijgevolg de aangegeven oplossingsrichting, om hier ook verder vriendelijk te blijven, enigszins tekort vind schieten.

Ach, ik kan er nu wel kritiek op hebben. Daarmee komen "juristen" echter nog niet(s) verder. Als zij geen opdrachtgever zijn, dan toch op minst belanghebbenden.

Daarvoor stel ik voor ervan uit te gaan dat de opsteller(s) van de – tekst op de – webpagina **Over open regels** zèlf overtuigd zijn een consistent(e) redenering annex plan te bieden. Dan moeten hun veronderstellingen worden nagegaan. Die staan echter niet of nauwelijks expliciet vermeld, laat staan als zodanig benadrukt. Dat wordt dus wederom ... zoeken, dwz opstellen van vermoedens, volgens zulke vermoedens kijken of ze als veronderstellingen 'logisch' leiden tot wat daar als conclusies verschijnen, netzolang tot er zoiets als logica van de opsteller(s) valt te reconstrueren. Een 'verhaal' aldus van spreekwoordelijke kop èn staart voorzien, zou voor "juristen" begrijpelijk(er) moeten zijn.

Hmm, ik voorspel dat zij hun instemming met de huidige voorstellen voor Open regels onthouden. Dat zouden "architecten" als belangenbehartigers nogal exclusief van systeemaannemers (lees ook: ict-ers) dan weer niet – willen – begrijpen, want zij houden de middelen waarmee ze vertrouwd – menen te – zijn ten onrechte voor het doel.

Zeg het maar. Hoe krijg je gedaan dat ruimte ontstaat, eindelijk, voor evenwichtige verhoudingen, dus met voorwaarden voor over èn weer voldoende begrip voor opbouwende samenwerking, door erkenning van informatiekundige bijdragen? Wat mij betreft peilen we morgen bij [de blijkbaar betrokken Ictu-medewerker] in hoeverre hij twijfelt over de opzet van – het programma – Open regels. Wil hij serieus aandacht besteden aan, allereerst bijvoorbeeld, commentaar op wat de webpagina **Over open regels** erover vermeldt?

100.78

Ik heb – wederom? – domme vragen. Maar hopelijk ook enkele verstandige opmerkingen. :-)

Ik dacht dat wij met z'n drieën zouden spreken, dus [de blijkbaar betrokken Ictu-medewerker], jij en ik. [Bedoelde Ictu-medewerker] had er meteen [iemand anders] bijgehaald, vooruit, prima. [...] Weet jij [...] wat zijn, zeg maar even, functie is voor regelbeheer? En als er een project resp. programma onder leiding e.d. van Ictu is, hoe heet dat (inmiddels)? Mijn antwoord: Publiek regelbeheer. Klopt dat? Die aanduiding heb ik jou eerder zien gebruiken. Ik kreeg van [de Ictu-medewerker] overigens de indruk dat daarvoor niet meer geldt wat de ww website **Open regels van de overheid** zoal vermeldt. Maar die recente zgn reviewbijeenkomst over zgn doelarchitectuur dan? Jouw bezorgdheid over gebrekkig begrip tussen "juristen" en "architecten" is daar(door), als ik jou tenminste wèl begrijp, niet verdwenen, integendeel. Is er tijdens die bijeenkomst desondanks zoiets als een besluit genomen

in de zin van instemming met/goedkeuring van de voorgestelde doelarchitectuur? Is er een document over beschikbaar? Is dat soms nog steeds wat op het www staat als **Platform regelbeheer** (versie 0.1, 30 januari 2025)? Of?

Met wat die [ander] tijdens het gesprek gisterenmiddag allemaal (niet) zei, heeft hij mij overigens niet gerust gesteld, eveneens integendeel. Voor zover hij inderdaad filosoof is, dan blijktbaar toch een die bevangen geraakt is door technocratische illusie volgens beperkende formele logica. Over de noodzaak van begrip door belanghebbenden uitte hij zich – of vergis ik me? – nogal minachtend. Brr.

Mijn idee is dat jij en ik er verstandig in de zin van maatschappelijk verantwoord aan blijven doen om naar overzicht voor regeling van evenwichtige verhoudingen te zoeken. Jouw indruk, als ik 'm zo mag duiden, dat zulk overzicht vooralsnog helaas ontbreekt, deel ik. Volgens dat gebrek valt allereerst te verklaren waarom ook zo'n zoveelste project/programma 'maar' niet verder komt. Tja, hoe dan vervolgens wèl? Jouw signalering en mijn poging tot uitleg als suggestie ervoor lijkt die [ander] vooral als aanval ipv hulpaanbod te beschouwen, want hij koos prompt voor verdediging. Dat viel weliswaar te verwachten, maar ... helpt dus niet. Zo probeerde hij mij enkele malen tot een absoluut geldige definitie te dwingen. Ach, dan is hij dus nog niet zover om te aanvaarden dat het altijd maar van 'iets' (context) afhangt wat 'iets' (signatuur) betekent. Op stelselschaal vergt identificatie van een begrip annex betekenis daarom explicitering van signatuur-plus-context (terwijl 'binnen' een domeintje louter signatuur nog kan volstaan, omdat de afbakening in kwestie impliciet contextualiseert; met gelijkluidende signaturen – lees ook maar: termen – afkomstig uit verschillende van zulke domeintjes weet je voor afstemming ertussen 'dus' echter niet welke verschillende, want telkens domeinspecifieke betekenissen ermee gepaard gaan).

100.79

Ik ga even door op zgn schaalniveaus. Wie ze niet onderscheidt, kan abusievelijk menen voor het een òf het ander te moeten kiezen. Het gaat echter om optimale keuze voor het ene èn (!) optimale keuze voor het andere schaalniveau. En zo door in het geval van nog meer van zulke (sturings)niveaus. Nota bene, dat gaat dus om meerdere, verschillende (!) keuzes.

Uiteraard, schaalniveaus moeten – ook weer optimaal – op elkaar, zeg maar, aansluiten. Daarin moet primair 'op' het omvattender schaalniveau voorzien zijn. Sterker nog, de opgave 'op' dat omvattender niveau betreft dergelijke aansluiting, opdat (!) zoiets als allerlei eenheden 'op' het apartheidsniveau desondanks – eveneens – samenhangen. Aansluiting is dan optimaal, indien daarvoor aan bedoelde 'aparte' eenheden zelfs niets hoeft te veranderen.

Mijn indruk is dat tijdens ons gesprek besef van schaalniveaus nog niet tot [de ander, zie **aantekening 100.78**] doordrong. Hij bleef in termen van zulke niveaus dus impliciet, onbewust e.d. uitgaan van een enkel, allesomvattend niveau. En dan is het logisch dat hij zich ook wat een – soort – modelleermethode betreft gedwongen voelt om voor de ene òf de andere te kiezen.

Tja, dat schiet niet op. Abusievelijk denkt hij, zo vermoed ik althans, dat alles moet veranderen door keuze voor een andere methode. Dat is dus onzin. Zijn angst is ongegrond.

En dan kunnen jij en ik met vermelding van (schaal)niveaus wel proberen om de grondslag voor zo'n keuze te wijzigen, maar zolang [hij] dat niet begrijpt, niet kan of – en :-) – niet wil, schiet hij ten onrechte in de verdediging van wat hij als exclusieve

keuze noodzakelijk acht. Dat is weliswaar begrijpelijk zònder besef van schaalniveaus, maar pakt daardoor feitelijk niet minder averechts uit voor opgaven die pas dankzij onderscheid ertussen beheersbaar enzovoort raken.

Overigens vind ik voor digitalisering de associatie van aparte eenheid met domein problematisch in de zin dat de domeinbepaling van de traditioneel vertrouwde modelleermethode lijkt af te hangen ipv omgekeerd. Ofwel, als zgn domein mag gelden, wat ict-ers volgens zo'n methode – nog – eenduidig menen te kunnen modelleren. Daarop is het gezegde van toepassing, dat voor iemand met een hamer alles een spijker is. Voor indeling in domeinen (lees ook: sectoren) moeten daarentegen met voorrang maatschappelijk relevante criteria gelden, geen technocratische. En kenmerkend voor informatie is trouwens dat het uitgewisseld moet (!) kunnen worden dóór de grenzen heen van wat om organisatorische redenen tot eenheden verklaard zijn. Voor wie werkelijkheid voor interdependent houdt, zijn welke grenzen dan ook ... betrekkelijk.

Eerder heb ik [M] proberen uit te leggen dat Metapatroon niet als middel voor algemeen geldige kritiek op, bijvoorbeeld, MIM mag dienen. Waarom confrontatie? [Zie **aantekening 100.75** en daar van "Zo zou je kunnen zeggen ..." tot en met "... op stelselmatigheid behoort te mikken" voor] die uitleg inclusief m.i. evenwichtige beoordeling gebaseerd op onderscheid tussen schaalniveaus. Het gaat dus telkens om een modelleermethode die pàssend voor een schaalniveau is. Daarom stel ik o.a. dat "het [...] mij verstandig [lijkt] om in eerste aanleg te mikken op [...] onderzoek naar betekenissenvariëteit en of die met een modelleermethode/-taal zoals Metapatroon wellicht beheersbaar(der) valt te krijgen." Daar vind ik ècht niets revolutionairs aan, of het moet het idee zijn om pràktisch iets voor samenhangende(r) informatievoorziening gedaan te krijgen.

Heb je opmerkingen, vragen? Welkom!

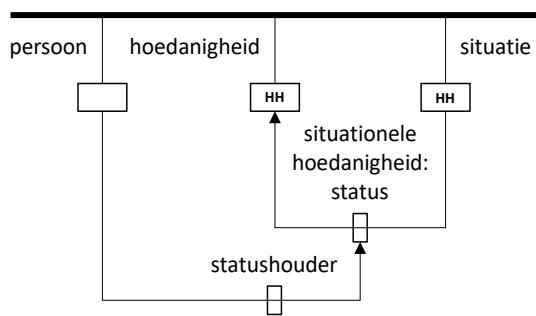
ps

In [de uitleg waarnaar ik verwijs] heb ik een figuur met een summier model opgenomen, opgesteld met Metapatroon. Daarvoor heb ik – de term – wuk als afkorting van werkelijkheidsstuk bedacht. Vooruit, domein. :-) De aanzet is stelselmatig door een ènkel domein niet als vooropgezette afbakening buiten het model te laten, maar expliciet in het model op te nemen als, zeg maar, variabele. Dat is immers voorwaarde voor explicitering van relaties e.d. ertussen o.a. ter relativering van veronderstelde grenzen.

100.80

onderwerp: oefening met/onderzoek naar stelselmatig modelleren, deel 5 (aanzet tot modelvarianten verkennen)

Nogmaals, laten wij intussen met daadwerkelijke modellering verder zien te komen. Eerder heb ik de term wuk voor werkelijkheidsstuk geopperd. Dat deed ik o.a. om de term domein te vermijden. Als reden ervan af te zien voeg ik hier toe, dat ik de aanduiding met domein voor zoiets als een basisbegrip niet, zeg maar, neutraal genoeg vind. Er wordt m.i. een ongelijke machtsverhouding mee gesuggereerd. Voor een werkelijkheidsstuk gebruik ik verder de vertrouwde term situatie.

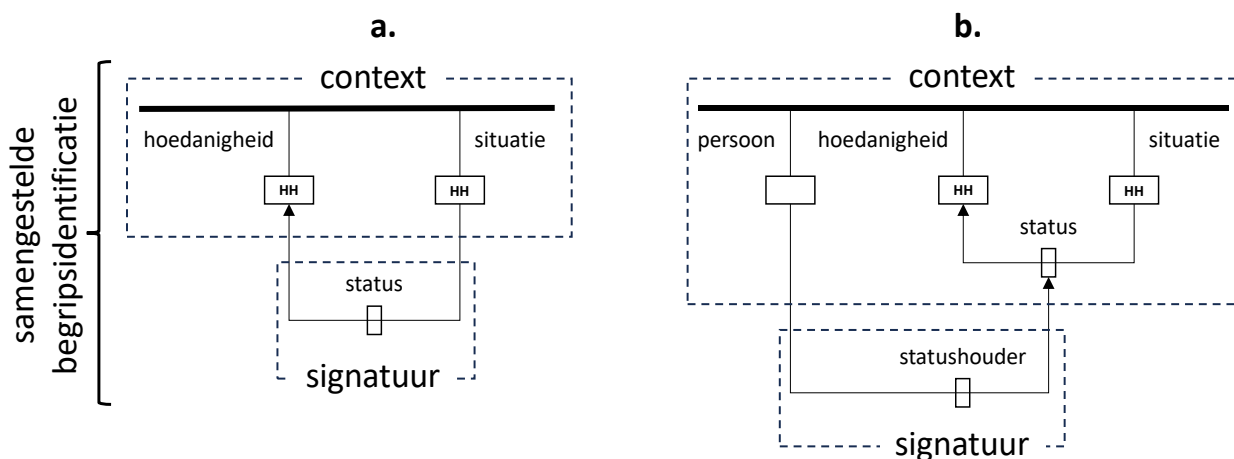

figuur 8

Als wijziging van figuur 2 heb ik voor figuur 8 status ontleend in de samenstellende delen die ik eerder slechts noemde: hoedanigheid en situatie. 'In' beide knooppunten zie je **HH** vermeld. Volgens Metapatroon staat die lettercombinatie voor homogene hiërarchie. Wat als een enkel (model)knooppunt verschijnt, moet je 'lezen' als een 'boom' samengesteld uit willekeurige 'niveaus' met per niveau willekeurige elementen van de aangeduide soort. Altijd handig als, eh, bouwsteen voor stelselmatige variëteit.

Ik kom terug op het verschil in begripsidentificatie tussen enerzijds entiteit- annex objectgebaseerde modellering, anderzijds Metapatroon als gedragsgebaseerd. De term waarvan een bepaald knooppunt is voorzien, geldt volgens Metapatroon voor een begrip als signatuur ervan. Inclusief de zgn horizon vormen alle (!) knooppunten zoals ze samenhangen (!) die aldus de signatuur positioneren de onlosmakelijk bijbehorende context.

Uitgaande van figuur 8 zie je dat in figuur 9.a uitgelicht voor status als voorbeeld, in figuur 9.b voor statushouder.

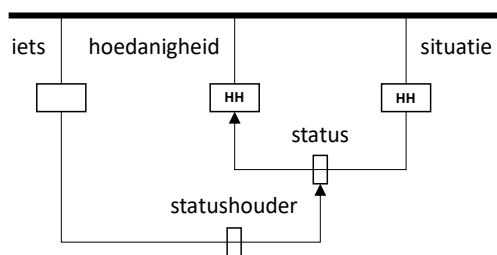
figuur 9

Volgens het model in figuur 8 heeft status op, eh, zichzelf geen betekenis (lees hier voor heeft betekenis ook: is een begrip). Als signatuur 'verkrijgt' status – nogmaals, volgens figuur 8 – pas relevante betekenis samen met de getoonde samenhang tussen hoedanigheid en situatie als context. En voor statushouder als signatuur gaat status onderdeel van context uitmaken, evenals persoon. Dankzij nodige en voldoende contextualisering kan elke betekenis in een model geregeld :-) zijn. Eén en hetzelfde model is voorts 'open' voor opname van willekeurige betekenissen. Daarvoor lopen de begripsidentificaties door elkaar heen (omdat elke begripsidentificatie samengesteld is).

Met een entiteit- annex objectgebaseerde modelleermethode is de begripsidentificatie niet principieel samengesteld, maar principieel enkelvoudig. Je zou kunnen zeggen dat slechts de signatuur identificatie van een begrip dient. Dat maakt dergelijke methoden, kortom, contextloos. Daar kom je niet ver mee. Onderscheid naar rollen (hier: hoedanigheden) biedt soelaas, maar zonder situatie als metabegrip voor begripsdifferentiatie blijft zoiets als supra-/intersituationele (lees ook: supra-/intercontextuele) betekenissenordening, tja, principieel belemmerd.

Ik wil je ook graag laten zien hoe verband tussen knooppunten valt te benutten. Met de figuren 6 en 7 heb ik het model veralgemeniseerd. Vergeleken met voorgaande modellen is daarin persoon als 'aparte' signatuur met bijbehorend modelknooppunt verdwenen. Persoon, maar ook koe, lantarenpaal, enzovoort, kan worden beschouwd als een waarde van een objectsoort. Daarmee geldt het model dus véél algemener.

Op een wat andere manier is vergelijkbare veralgemenisering mogelijk uitgaande van figuur 8. Daar zijn de samenstellende factoren van status expliciet opgenomen. Zoals gezegd, daartoe behoort hoedanigheid. Omdat de bepaling van een hoedanigheidsexemplaar op haar beurt samengesteld kan zijn (beperking: hiërarchisch), is daar 'ruimte' voor vermelding van objectsoort. Een voorbeeld van een hoedanigheidsexemplaar kan dan zijn: natuurlijk persoon / ingezetene. In combinatie met bijvoorbeeld gemeente als situatie levert dat een status op volgens welke iemand o.a. een stembiljet voor verkiezingen voor de gemeenteraad moet ontvangen. Een andere hoedanigheid, het gaat er even om dat je het spel met modelvarianten herkent, zou dan hond / ingezetene kunnen zijn. Combineer dat met een gemeente tot een status en hetzelfde model biedt de grondslag voor, over regels gesproken, heffing van hondenbelasting. Het enige dat daarvoor aan – met model in – figuur 8 hoeft te veranderen is veralgemenisering van persoon tot object, zie figuur 10. Nota bene, de feitelijke invulling van hoedanigheidsexemplaren moet uiteraard dienovereenkomstig wijzigen (en verwerkingsprogrammatuur moet erop 'ingesteld' zijn).

figuur 10

In dit zoekstadium van ontwerpen moet je ervan proberen af te zien het ene model 'beter' dan het andere te vinden. Je weet immers nog lang niet wat allemaal nog moet gaan meetellen en welke criteria – verder – relevant zijn. Veralgemenisering kan dan, zeg maar, wiskundig gezien optimaal zijn, maar als geen ... hond meer snapt waarover 'het' gaat, staat het ... paard achter de wagen. Zolang je weet dat je van figuur 9 altijd terug naar figuur 8 kunt met grondig besef van verschil ertussen, laat keuze zich uitstellen totdat je stelselmatig voldoende verder gezocht èn (uit)gevonden hebt. Intussen vind ik zoekend veralgemenisering voorkeur verdienen, omdat verbijzonderingen vanuit het algemene altijd lukt, terwijl omgekeerd het algemene nooit 'zomaar' volgt uit verbijzonderingen. Dat betreft inderdaad wederom een kwestie van verschillende schaalniveaus. Kortom, wordt vervolgd.

100.81

Inmiddels heb jij als afschrift het emailbericht gezien dat [de betrokken Ictu-medewerker] me stuurde. Beperkt tot het gesprek dat wij vorige week met [die ander] en hem voerden, ben ik het graag eens met jouw oordeel “dat [de Ictu-medewerker] en ik [toen] aan het bemiddelen waren om te zorgen dat het geen doorlopend gevecht zou worden.”

Uit wat [de Ictu-medewerker] schrijft, maak ik op dat hij erkent dat er nog verder “doorlopend” iets te bemiddelen valt en, nota bene, dat hij zichzelf als bemiddelaar beschouwt. Alvast dat hebben we dan toch maar bereikt.

Maar, over regels gesproken, :-) volgens (wat) formeler ... erkende verhoudingen bemiddelt hij tussen [die ander] en ... jou. Want jij hebt een positie als deelnemer aan dat (verander)programma. Dat verschaft jou het, eh, recht je ermee te bemoeien en ook nog eens serieus te worden genomen. Ik ben ‘maar’ een vrijwilliger zonder, ook verder over regels gesproken, zo’n erkende status.

Als jij stelt dat het aan “maatschappelijke oriëntatie” ontbreekt, is het de eerste opgave om die opvatting ruimer ... erkend te krijgen. Omdat jij mij dat als vrijwilliger toestaat, heb ik dat tijdens dat gesprek dus geprobeerd met opzettelijk stellige beweringen. Dosering is altijd onzeker, maar ging blijkbaar niet verkeerd. Gebrekkige redeneringen voor het verzet ertegen door [die ander] zijn [de Ictu-medewerker] gelukkig opgevallen. Volgens verhoudingen die tellen heb jij (!) in hem zo een aanspreekpunt verworven.

Ik kan hem ook wel blijven aanspreken. Maar slechts informeel. Zo ver is het met burgers gekomen! :-) En dat hij eventueel luistert naar wat ik zeg, dank ik aan onze, zeg maar, persoonlijke relatie van lang geleden. Ofwel, voor zijn effectieve bemiddeling moet ik onder de huidige verhoudingen blijven verduidelijken dat ik bijdragen lever namens jou.

Zo heb ik de afgelopen dagen nogal uitgebreid een nog weer nadere toelichting op zgn schaalniveaus geschreven. Die stuur ik zsm hem, met afschrift aan jou. Want zulke toelichting kan hem m.i. helpen bij ‘invulling’ van zijn bemiddeling. En fixatie op een enkel schaalniveau belemmert alle projecten/programma’s van o.a. Ictu (omdat daar juist opdrachten voor opgaven met stelselmatige aspecten terecht komen). Intussen is [de Ictu-medewerker], dat schrijft hij althans, “ook benieuwd [geraakt naar] welke vorderingen j[ij en ik] op dit gebied [...] ma[...]k[en] voor de IND.” Ik lever mijn bijdragen aan jou. Om erkende verhoudingen optimaal te benutten vind ik dat het aan jou is om te beslissen wat ervan je wanneer met wie deelt. Overleg erover met mij stel ik uiteraard wel op prijs. :-)

100.82

Als vervolg op ons gesprek en een eerder emailbericht doe ik graag nog een gulle toegift :-) over – onderscheid tussen – schaalniveaus. Dat is dan ook maar weer nader gedocumenteerd. Indien je me hinderlijk belerend, breedspakig e.d. vindt, onzin vindt (veronder)stellen, laat je me dat hopelijk weten.

Welke schaalniveaus tellen m.i. praktisch mbt informatie? (Ook) mijn antwoord: domein- resp. stelselniveau.

Maar waarom is dat onderscheid, en uiteraard dan ook verbinding, ertussen noodzakelijk (geworden)? Wat laat zich voor het maken van onderscheid heel praktisch als criterium begrijpen en benutten? Gelet op de lengte van dit emailbericht zou je het wellicht niet zeggen, maar hier toch nog in het kort en daardoor onvermijdelijk nogal karikaturaal, suggereer ik zoiets als een – inleiding tot een – handleiding.

Een vergelijking: de openbare weg

De aanleiding voor ons gesprek was – het onderwerp – regelbeheer. Maar zodra je het stelselbegrip toevoegt, moet je in elk geval exclusieve aandacht voor zo'n bepaald onderwerp, wat als zodanig ook geldt, vooralsnog juist vermijden. Het onderscheid tussens de schaalniveaus van domein en stelsel dient ertoe om willekeurige onderwerpen zonodig ook weer samenhangend(er) beheersbaar(der) te krijgen. (En dat lijkt ook èn vooral relevant voor ICTU. Juist daar komen opdrachten voor opgaven met stelselmatige aspecten terecht. Fixatie op een enkel schaalniveau belemmert bijbehorende projecten/programma's allemáál.)

Het is dus ook niet zo dat er dan maar, bijvoorbeeld, een stelsel voor regelbeheer moet komen. En tevens een stelsel voor x, voor y, enzovoort. Dat zouden dan ook weer domeinen zijn, enzovoort.

Toespitsing blijft het domein van ... domein. Stelselmatig is pas de opvatting over ... stelsel, te weten dat wat als stelsel moet dienen zo algemeen mogelijk bruikbaar van opzet is. Ofwel, de opzet moet voor o.a. regelbeheer geschikt zijn, maar eveneens voor x, y, enzovoort.

Vergelijk het met de zgn openbare weg. Het wegstelsel (nog algemener: infrastructuur) is publiek in de zin dat in beginsel iedereen er gebruik van kan maken voor willekeurige verplaatsingen op willekeurige tijdstippen. Aanvullend moet een weggebruiker eveneens over een 'eigen' verplaatsingsmiddel beschikken, over een fiets, bijvoorbeeld. En zo dragen de meeste voetgangers schoenen.

Het is altijd oppassen met vergelijkingen. :-) Ik bedoel dat voor de opzet van het wegstelsel niet is uitgegaan van bepaalde weggebruikers die elk met een bepaald eigen verplaatsingsmiddel dan weer vanuit het ene bepaalde vertrekpunt een bepaald aankomstpunt wil bereiken, dan weer vanuit het andere ...

Dat gaat hoofdzakelijk andersom. Er wordt een opzet van het (verkeers)stelsel ontworpen (en als stelsel bijgehouden). Of die opzet voldoet, wordt dan in nog steeds het ontwerpstadium nagegaan volgens bedachte – verzamelingen van bedachte – verplaatsingsgevallen die representatief worden geacht.

Met een stelsel voor – digitale facilitering van – informatieverkeer is dat niet anders. Nou ja, dat vind ik mede dankzij die vergelijking. Voor een informatieverkeersstelsel moet je o.a. regelbeheer, wat dat overigens ook is, wel degelijk in je spreekwoordelijke achterhoofd hebben, maar pas wanneer er een voorstelontwerp voor dat stelsel is, moet je – willen – nagaan of de dienovereenkomstig gerealiseerde stelselvoorziening daadwerkelijk mede (!) geschikt is voor zulk regelbeheer.

Stelsel(niveau) voor borging van “maatschappelijke oriëntatie”

[M] nam onlangs contact op, omdat hij, zo begreep ik hem althans, vooral “maatschappelijke oriëntatie” mist in zoals er over regels wordt gedacht enzovoort in het kader van een veranderprogramma ter verbetering van – aspecten van – beheer ervan.

Wie zonder dat te beseffen slechts een enkel schaalniveau kent, is prompt geneigd om regelbeheer als het domein in kwestie te laten gelden. En blijft dus erbinnen zoeken naar oplossing. Vergeefs.

Want de crux van [M]'s beoordeling betreft gebrek aan “maatschappelijke oriëntatie.” Hoe grondig ben ik het met hem eens over – de noodzaak van en dan voorrang voor – vervulling van die oriëntatie! Maar die is principieel, zeg maar, domeinoverstijgend. Stelsel, dus.

Indien [M] gelijk heeft wat oriëntatie betreft, zou hij weleens nog op iets anders dan een spreekwoordelijke weeffout kunnen wijzen. ‘De’ maatschappij, zeg ook

samenleving, moet eveneens spreekwoordelijk als weefsel gelden. Dat weefsel is ook nog eens veranderlijk.

Verwarring als aanwijzing van meerduidigheid

Graag bood ik me als vrijwilliger aan om te helpen [M]s m.i. volstrekt opbouwende kritiek nader te beredeneren en serieus genomen te krijgen. Ik weet het. Meestal, het woord domein zegt het al, is zo'n boodschap allesbehalve welkom. Maar wat dān? Hoe dan ook sprak mij gelet op [M]s huidige werkkring immigratie meer aan dan regel om "maatschappelijke oriëntatie" te verbeelden. Noem het maar ontwerpervaring, maar daarmee veronderstel ik dus dat een stelselmatige opvatting over, ja, dat is nogal pleonastisch gesteld, "maatschappelijke oriëntatie" gaat helpen verduidelijken waar (een) verantwoord(e) regelbegrippen allemaal (!) relevant is (zijn). Ik geloof er dus niet in, òmgekeerd, dat een ènkelvoudig regelbegrip "maatschappelijke oriëntatie" kan dienen. Dat vind ik [M] ook met zoveel :-) woorden zèggen. Terecht raakt hij bezorgd over wederzijds ònbegrip tussen "juristen" en "architecten."

Een stelselmatig domein is géén apart domein (meer)

Wie zònder onderscheid volgens schaalniveaus greep op een bepaald onderwerp wil krijgen, zou er weleens hopeloos mee kunnen blijven worstelen. Ter vergelijking kom ik terug op behoeften, let op het meervoud, aan fysieke verplaatsingen. Er zijn n locaties. Stel je voor dat er een aparte weg komt tussen èlk tweetal locaties. De formule is bekend. Met n locaties, zijn er voor èlke locatie $(n-1)$ andere locaties. Vooruit de weg vān de ene nāár de andere locatie dient tevens als de weg vān de andere nāár de ene. Zo kom je op $n \times (n-1) / 2$ wegen. Oh ja, stel dat tevens elke soort 'eigen' verplaatsingsmiddel een aparte weg eist. Te voet, fiets, auto, ... Met m van dergelijke soorten vermeerderd het aantal aparte wegen met – ook – m als vermenigvuldigingsfactor.

Toegegeven, in menig opzicht gaat deze vergelijking mank voor informatieverkeer. Wat er m.i. ook voor, zeg maar, digitaal informatieverkeer aan houdbaar is, betreft de onvermijdelijke vermeerdering van het aantal domeinen volgens meervoudig-meetkundige reeks door slechts 'in' domeinen te blijven denken.

Dankzij een wegenstelsel als infrastructuur kan het aantal domeinen beperkt (lees ook: beheersbaarder) blijven. Sterker nog, dankzij de stelselvoorziening kan de opzet van elk domein, eh, zèlf beperkt blijven in de zin dat aansluiting op het stelsel – vergaand – volstaat voor samenhang met andere domeinen. Maar hoe?

Wie in zgn wildernis van de ene naar de andere plek wil komen, heeft niets aan een fiets. Als beide plekken 'aan' het wegenstelsel liggen, kom je er met aanvullend zo iets eenvoudigs als een fiets.

Alle begin is éénschalig

Digitalisering, aanvankelijk ook voor zgn bestuurlijke informatievoorziening automatisering genoemd, telde ooit een ènkel – wat we inmiddels moeten aangeven als – schaalniveau. Waarvan er maar één is, raakt echter niemand zich bewust. Dat verklaart dan weer, waarom het zo moeilijk is om mensen vervolgens allereerst zelfs maar tot serieuze overweging te krijgen van – nut en noodzaak van – het voortaan wèl uitgaan van verschillende, dwz meerdere, schaalniveaus

Dat oorspronkelijk ènkele, aldus als vanzelfsprekend algemeen geldig veronderstelde schaalniveau laat zich thans met de noemer domein aanduiden. Als je erop gaat letten, herken je dat ... letterlijk overal. Digitale hulpmiddelen, zeg ook maar een toepassing, een informatiesysteem e.d., worden per domein opgevat, enzovoort, tot en met gebruikt. Daar zit 'achter' dat een computer aanvankelijk een

lösstaand apparaat was. Het kòn daarom ook niet anders dan dat er allemaal apàrte domeinmiddelen kwamen, vandaar het domeinniveau.

Meerschalligheid door vernetwering

Die beperking bestaat niet meer sinds digitale technologieën niet langer beperkt bruikbaar zijn voor, zeg maar, strikt plaatselijke verwèrking van informatie, maar naadloos (!) tevens voor uitwisseling ervan. Zo zou je enigszins simplistisch kunnen zeggen dat vernetwering van computers de aanleiding is om – ook – informatiekundig, aanvullend op wat dan als domeinniveau geldt, het stelselniveau te laten gaan gelden.

Domeinspecifiek is eenschalig

Tja, er zijn ook – en intussen vooral – psychologische oorzaken aan te wijzen voor de voorkeur voor domeinspecifieke apartheid. Die strookt immers met de behoefte aan – gevoel van – zelfstandigheid. Het idee van zulke zelfstandigheid is in de werkelijkheid – als weefsel – van wederzijdse afhankelijkheden ‘natuurlijk’ vals, maar menigeen wil desondanks dat gevoel ‘kennelijk’ blijven koesteren (wat ontkenning van bedoelde interdependentie vergt). Het is ook niet toevallig dat juist mensen met bedoelde autonomiebehoefte in zgn organisaties leidinggevende functies bekleden. Stel je zo’n functionaris voor: A. Hij (lees ook: zij) is verantwoordelijk voor uitvoering en resultaten van een bepaalde taak: T. Wellicht vallen aspecten e.d. ervan met digitalisering te faciliteren. Voor A is taakgerichtheid ermee ... logisch. Dat zijn zgn ict-ers doorgaans klakkeloos met hem eens. Opdrachtgever betaalt, dus bepaalt, nietwaar? Met wat volgens de taak in kwestie, T, dus, als váststaand kan gelden, hoeft ‘in’ het taak- annex domeinspecifieke digitale hulpmiddel géén rekening meer te worden gehouden.

Wàt staat, zo taakspecifiek gedacht, op voorhand vast? Dat zijn A en T. Wat omvat T zoal? Blijkbaar wordt van A verwacht dat hij iets doet, nou ja, vooral ‘zijn’ medewerkers iets laat doen. Indien A meent dat het daarvoor om ‘zijn’ hulpmiddel gaat, de kosten worden immers uit ‘zijn’ budget betaalt, vindt hij het ook weer ... logisch dat ‘zijn’ taakopvatting ... overheerst. Hij is de baas, nietwaar? Ander woord: heerser. Het Latijnse woord voor heerser is dominus. Waarover heerst hij? Precies, een domein. Dat vindt hij hem het ... recht verschaffen om ‘zijn’ taakopvatting dienovereenkomstig ènkelvoudig te laten gelden voor het eventuele digitale taakmiddel. Daardoor staat voor hèm en zijn hofhouding inderdaad nogal wat meteen om te beginnen ... vast.

Een taak betreft verhouding. Voor het idee beperk ik het aantal – soorten – deelnemers even tot twee. Aan de ene ‘kant’ is er A. Aan de andere ‘kant’ is de deelnemer er meestal telkens één uit een verzameling. Als ik zo’n verzameling B noem, kan ik een element (lees ook: individu) ervan met b aanduiden.

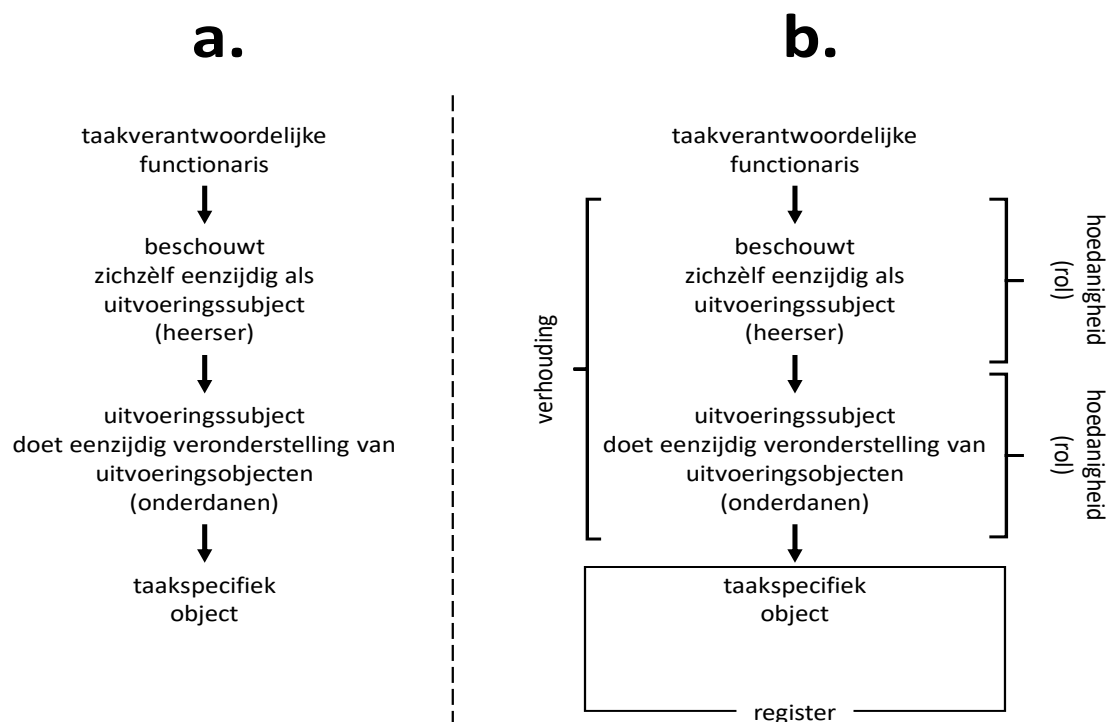
De taak is als relatie/verhouding van A met – telkens een – b echter nog onvoldoende gekenmerkt. Daarvoor moeten voorts de soort verhouding, de soort betrokkenheid van A èn de soort betrokkenheid van b bekend zijn.

Maar voor A die zich vergaand zònder ruimere overwegingen beperkt resp. voor de ict-ers die namens hem zo’n beperking volgen, is voor èlk, zeg maar, uitvoeringsgeval van T herhaling van dezelfde kenmerken uiteraard overbodig. Die blijven dus ‘buiten’ het hulpmiddel en daarbij gaat het om – aanduiding van – 1. A, 2. A’s ene, ‘overheersende’ perspectief op de taakverhouding, 3. A’s ene, ‘overheersende’ perspectief op de hoedanigheid waarin hij volgens zijn eigen ene, ‘overheersende’ perspectief op de taakverhouding zèlf eraan deelneemt èn 4. A’s ene, ‘overheersende’ perspectief op de hoedanigheid waarin b deelneemt aan de

taakverhouding volgens zijn, dat van A, dus, ene, 'overheersende' perspectief erop. Dat duizelt mij ook. :-)

Wat je hopelijk aan deze opsomming ontleent, is enig besef van wat er taak- annex domeingericht 'slechts' overblijft als variabel beschouwd. Dat is b. Zo apart lijkt dat wel een apart ... object. Waarin het aparte digitale hulpmiddel bijgevolg slechts hoeft te voorzien, is verwerking volgens de als vast veronderstelde voorwaarden ad 1 tot en met ad 4 van informatie over onder die voorwaarden absoluut geldige 5. elementen b uit verzameling B.

A 'kijkt' er hiërarchisch naar, en met hem o.a. de ict-ers die eveneens nogal klakkeloos A's enkelvoudige taak- annex domeinopvatting navolgen. Die hiërarchie heb ik proberen te schetsen, zie figuur 11.a.

figuur 11

Huh?! Nummer 11? Ik tel hier door voor de modellenreeks die ik voor [M] opstel. Figuur 11.b toont dan welke relevante informatie over een object als ... regel allemaal 'ook' niet in het bijbehorend domein-/taakspecifieke register opgenomen is. Nogmaals, dat geldt 'binnen' het domein resp. de taak in kwestie immers als op voorhand vaststaand voor elk geval van taakuitvoering. Explicitering, laat staan herhaling, is onder die voorwaarde inderdaad overbodig. Ik herhaal dat ik taak-/domeingerichte vernauwing enigszins overdrijf. Maar de aard ervan tref ik er m.i. wel mee. Dus, wat in een aldus taak-/domeinfaciliterend register aan informatie over objecten bijgehouden staat, is nota bene dienovereenkomstig (!) taak-/domeinspecifiek.

Allerlei argumenten vóór stelselmatigheid

Tussendoor heb ik vijf opmerkingen. Ik kan er overigens nog wel meer verzinnen. Allereerst kan een hulpmiddel meteen al niet deugdelijk werken, indien de enkelvoudige taakopvatting met louter het subject als actief resp. louter het object als passief domweg niet klopt. Er is meestal interactiviteit, dwz met als het ware rondom een taak, met taak als zoiets als thema, wisselende – nadere – verhoudingen met dienovereenkomstig wisselende onderling verschillende hoedanigheden. Een 'object'

kan bijvoorbeeld een klacht indienen. Aparte taak, dus apart register, soms? Ten tweede heeft het geen zin modelleermethoden te vergelijken zonder overweging van veronderstellingen resp. eisen. Zgn domeinspecifieke methoden voldoen onder voorwaarden van beperking tot een enkel domein. Inderdaad, lijntrekken. :-) Zodra die voorwaarden niet gelden, voldoen methoden die erop bemeeten zijn – dus – niet, punt.

Ten derde waarschuw ik voor beperking van aandacht tot – digitale facilitering van – overheidsbemoeienis volgens organisatorische criteria. Want zulke bemoeienis kan als ... taak toegang en gebruik van registers in particulier beheer omvatten, en omgekeerd.

In de vierde plaats zit er voor een zakelijk bedrijf vaak een logica achter nadruk op – beperking tot – domein. Uit concurrentie-overwegingen zoekt een bedrijf vaak juist eenzijdig voordeel met exclusieve relaties met ‘objecten.’ Voor aanbieders van methoden & technieken vormt bedrijfsleven ook hun primaire markt. Er zijn nu eenmaal meer bedrijven dan overheidsinstellingen.

In een democratische rechtsstaat wordt, vind ik althans, van zgn overheid daarentegen een open ipv gesloten oriëntatie verwacht. Mijn idee is dat praktische openheid, ofwel operationalisering, stelselmatigheid vergt. Voor het stelselniveau dat aldus met verantwoorde overheid gepaard gaat, is keuze vóór domeinspecifieke methoden & technieken dus precies verkeerd, wederom punt. Ja, het is nog steeds moeilijk om (overheids)bestuurders als onderdeel van hun verantwoordelijkheid te laten overwegen, dat zij in één moeite door – ook – stelselmatig bijdragen daadwerkelijk faciliteren. Maar ja, zolang hun niet duidelijk is welke ‘afspraken’ daarvoor nodig zijn, hmm, als zij ze al zouden willen weten, kunnen zij ze ook niet maken.

Oh ja, ten vijfde merk ik op dat voorwaarden die als vast, onveranderlijk enzovoort – vaak ook nog eens onbewust – buiten een aldus slechts taak-/domeinspecifiek register zijn gehouden, zo’n register dienovereenkomstig, eh, vastpint. Ik ben het grondig eens met de noodzaak van flexibiliteit, of wendbaarheid zoals het ivm wetgeving ook wel heet. Maar domeinspecifieke opzet is strijdig met flexibiliteit. Voor flexibiliteit is toch echt aanvullend een stelselmatige opzet vereist.

Veranderkundige overwegingen

Waar was ik? Kijk, op wat ik als domeinniveau beschouw, zijn er nu eenmaal talloze registers waarvan de inhoud onderling verschilt als gevolg van, nota bene, eraan voorafgaande veronderstellingen, zeg inderdaad ook maar context. Er blijven alom zulke registers bijkomen. Dat is ook prima, al is het alleen maar omdat er niets tégen te doen is. Psychologie, en zo. Laat dáárvoor iedereen dus ook vooral maar doorgaan met keuze voor domeinspecifieke methoden & technieken.

Sleutelen aan stelselvoorziening voor federatief verband

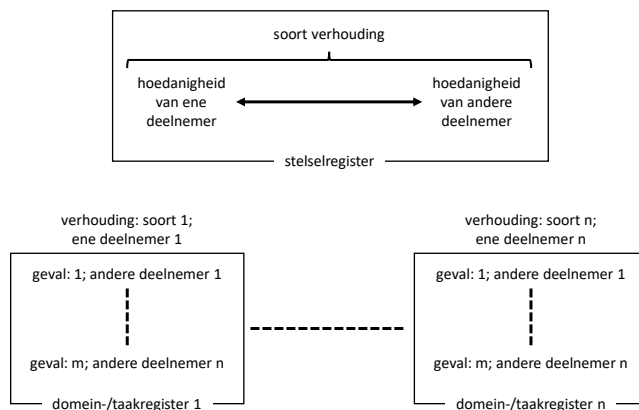
Het stelselniveau is er niet om het domeinniveau te koloniseren, te vervangen. Het stelselniveau is een aanvulling. De behoefte ontstaat, zodra informatie uit verschillende – zoals ik ze hier steeds maar noem – taakregisters samenhangend moeten – kunnen – worden beoordeeld (wat dan uiteraard eveneens een taak betreft).

Dankzij – een – stelselvoorziening is dan voor zo’n, zeg maar, coördinatietaak in elk geval géén nog eens extra ... taakregister nodig, en zo dóór voor alsmaar omvattender coördinatie. Zo’n stelselvoorziening moet daarvoor apart opgezette (taak)registers – naar feitelijke, nota bene geautoriseerde behoeften – als leden van een (registratie)federatie in een overkoepelende ordening positioneren.

De sleutel is – pas – eenvoudig herkenbaar door te beseffen wat er allemaal als – informatie over – per taak vaststaande voorwaarden buiten het bijbehorend aparte taakregister gelaten is. Dat is, zie ook mijn eerdere opsomming, informatie over de desbetreffende (taak)verhouding, over de veronderstelde ‘baas’ van die verhouding en over dezelfde taakgerelateerde hoedanigheid van alle deelnemers. Door juist in die informatie, niet meer en niet minder, expliciet en in relevante samenhang te voorzien met een hulpmiddel ‘op’ het stelselniveau zijn nodige en voldoende verwijzingen náár aparte registers beschikbaar. Daartoe moet een federale annex stelselvoorziening voor steun door houders van aparte, ik blijf maar even zeggen, taakregisters ook ... beperkt blijven. Subsidiariteit. Nogmaals, er zijn en blijven twee schaalniveaus, dat van domein en stelsel.

Model(letje) van stelselregister

De opzet van zo’n stelselregister, waarvan de allang beschikbare stelselcatalogus uiteraard reeds enige trekken heeft, schets ik op hoofdlijn dan ook nog maar. Uitgaande van figuur 11 moet verhouding allereerst van vooropgezette hiërarchie worden ontdaan. Een kwartslag kantelen maar.

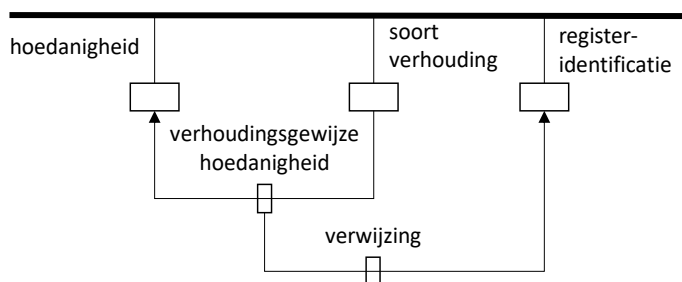
figuur 12

Dat ziet er al evenwichtiger uit. Voor overzichtelijk ‘beeld’ houd ik het in figuur 12 even op telkens twee deelnemers.

Het enkelvoud van taak is stelselmatig evenmin houdbaar. En ik ga ervan uit dat verwijzingen op het stelselniveau géén individuen betreffen; informatie over zowel concrete verhoudingsgevallen als daadwerkelijke deelnemers eraan komen in het stelselregister dus niet voor.

Ik zie hier van uitleg van Metapatroon af. Volgens die methode geeft figuur 13 weer wat de federale (stelsel)voorziening als verwijzingsbron moet bieden, klaar. :-) Nou ja, ter (h)erkenning van “maatschappelijke oriëntatie.” Met dat model is ook de beperking opgeheven tot twee deelnemers aan een verhouding.

Wat de huidige stelselcatalogus nog mist, als ik het goed heb, is precies ... verhoudingsgewijze hoedanigheid (lees ook: situationele hoedanigheid) als verwijzingsleutel. Wat de stelselcatalogus aan mogelijkheden biedt kan – daarom – worden versterkt door omzetting ‘op’ het (basis)model zoals ik hier geschetst heb als nog weer stelselmatiger fundament.

figuur 13

Nog wat vermoedens om serieus na te gaan

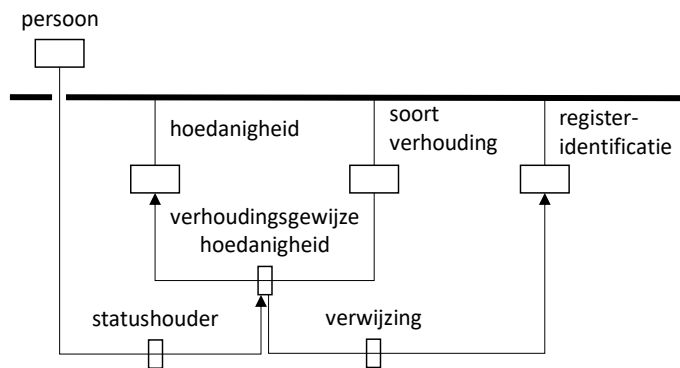
Met duiding van regelbeheer volgens “maatschappelijke oriëntatie” zijn [M] en ik dus bezig. Wat mij betreft echter, hmm, indirect. Want regels zijn de maatschappij niet. Een aforisme dat m.i. ook hiervoor enigszins opgaat, heeft Alfred Korzybski bedacht: de kaart is het landschap niet.

Zo zie ook ik enkele valkuilen door te doen alsof de focus op regelbeheer kan zijn, terwijl zoiets als scherp zicht erop kennelijk allesbehalve wordt gedeeld. Het idee van een enkele focus lijkt mij zelfs al vals.

O.a. kan ik me niet aan de indruk onttrekken dat er tot dusver enige vooringenomenheid ... heerst met zgn business rules management (BRM) en domeinspecifieke oplossingsoriëntatie van dien. Wat de reële opgave is, blijft echter vergaand impliciet verondersteld en dus naar mijn idee vaak veel te beperkt. Vooruit, dat middel kan werken, zolang een zgn regel kan worden opgevat als regeling van een aparte taak zoals ik dat hier, toegegeven, nogal karikaturaal, veronderstel. Ik kan me ook voorstellen dat – beleidsmedewerkers van – zgn uitvoeringsorganisaties op hun beurt een vooringenomen opvatting over regels-als-taken (lees: kaart gaat voor landschap door) hebben die zij in BRM menen te herkennen. Voor zover die associatie past, lijkt mij dat echter slechts geldig voor een klein gedeelte van wat voor regels moet doorgaan. En dan nog. Maar goed, verbeterde hulpmiddelen voor weinig regels die véél worden toegepast, kunnen zéér voordelig zijn. Ik ben echter niet overtuigd van de geldigheid van bedoelde associatie voor zelfs maar een beperkt aantal regels. Zoals alles in de werkelijkheid, zijn volgens mij ook – en vooral – regels door-en-door met elkaar en wat erdoor geregeld zou moeten zijn – en van weeromstuit tevens wat niet – verweven. Veranderlijk weefsel, dus. En dat zou, lijkt mij althans, via modellering volgens de aanname van stelselmatigheid alweer wat duidelijker moeten kunnen worden. Daarvoor voorts uitgaande van stelsel als aanvullend schaalniveau zie ik hoe dan ook spreekwoordelijk meerdere vliegen om met dezelfde federatieve klap te slaan (en moeten registerhouders wat anders gaan verzinnen als ze ‘hun’ taakregisters strikt voor zichzelf willen blijven houden).

Een schoolvoorbeeld van stelselmatigheid

AVG? Gelet op de rechten van de zgn betrokkene behoren zowel private als publieke houders hun registers ‘terzake’ op te stellen. Jij en ik spraken samen ook nog even kort over een zgn digital identity wallet pèr persoon. Het model van zo’n ‘stelselmatig’ persoonlijke verwijzingenvoorzieningen is als uitbreiding van figuur 13 gauw gemaakt, zie daarvoor figuur 14. Elke registerhouder zou dan aan een betrokkene moeten melden dat in ‘zijn’ register over haar/hem persoonsinformatie in een bepaalde verhoudingsgewijze hoedanigheid is opgenomen.

figuur 14

De term statushouder veronderstelt dus algemener als mogelijke status een willekeurige verhoudingsgewijze hoedanigheid. Zoals Jaap van Rees ooit aan een artikel de titel “de methode doet het niet” gaf, helpt ook Metapatroon slechts wie stelselmatig kan en wil denken. Domeinspecifieke modelleermethoden, nota bene gemakkelijk herkenbaar aan herhaalde, expliciete nadruk op domein(afbakening), belemmeren zulk denken en bijgevolg ontwerpen echter. Zo belangrijk is de keuze voor een methode dan weer wel. Gereedschap moet voor een opgave geschikt zijn. Om een schroef ergens in te draaien, heeft gebruik van een hamer weinig zin.

100.83

En mijn dank voor jouw emailbericht. Haha, dat blijft de veranderkundige moeilijkheid. Als je iemand een suggestie doet, wàt, herstel, wie vindt hij – of zij – dan “ongemakkelijk”? Iemand kan natuurlijk ook zèlf pas serieus gevolg aan zo’n suggestie geven, wanneer hij door overweging ervan zichzelf “ongemakkelijk” is gaan voelen over zijn – eerdere – denken en doen.

Meestal raakt ongemak met zèlf echter verdrongen en projecteert iemand, nee, ikzelf ben in menig opzicht zeker geen uitzondering, dat prompt op ànder (de boodschapper van zo’n boodschap). Tja, dan ver-ander-t er nog steeds niets.

Met [de] achternaam [van die ander] erbij kon ik op het www wat over hem nalezen. Juist hij zou door zijn bemoeienis met o.a. De Waag m.i. sterk gevoelig moeten zijn voor [M]s oproep tot “maatschappelijke oriëntatie.”

Met zoveel woorden vraagt [M] zich tevens af, of de voor regelbeheer gevolgde methoden & technieken voldoen. Daarover heb ik, zeg maar, namens [M] een suggestie proberen te doen. Voor evenwichtige beoordeling van (on)geschikte methoden & technieken vind ik begrip van noodzaak van onderscheid naar zgn schaalniveaus echter onmisbaar. Daarom heb ik daaraan een tweede, nog uitgebreidere, toelichting gewijd.

Zojuist afgerond. Ik stuur je die tekst met een volgend emailbericht[, zie **aantekening 100.82** voor afschrift]. Je hebt uiteraard gelijk met kwalificering van de opgave met o.a. regelbeheer als “het ingewikkelde stelsel dat we willen faciliteren.” Ik hoop dat je ... begrip hebt voor nogal uitvoerige begripsmatige voorbereidingen.

Of het inderdaad “vorderingen” oplevert waarnaar wij zoeken door stelselmatige verkenning van begrippen ‘rondom’ immigratie, moet nog blijken. Johan Cruijff parafraserend, het is pas af, als het klaar is. [M] mag dan zeggen, of hij die uitwerking – ook – voor regelbeheer toepasselijk acht. Dat is overigens wèl de bedoeling ermee. En àls stelsel dus meer.

100.84

Het begrip schaalniveau is van oudsher vooral in/voor aardrijkskunde bekend. Ook Jan Grijpink heeft dat dus niet bedacht, maar terecht benut voor – zijn idee van – keteninformatisering.

Een schakel is géén keten, zoals een keten géén schakel is. Wie een keten desondanks àls schakel blijft beschouwen tot en met inrichten, begrijp(ink)t – ik zag ineens zijn naam in dat woord :-) – het domweg niet.

Ook procesoriëntatie heeft Grijpink niet bedacht. Maar met de aanduiding keteninformatisering slaagde hij erin voor bedenker te worden gehouden.

Destijds had hij één boek erover geschreven, met dat woord als titel. Ik vond dat hij zich, zeg maar, informatiekundig nodeloos tot telkens een keten beperkte. Er geldt m.i. verdere verwevenheid. Daar is Metapatroon op berekend, en aldus óók geschikt voor keteninformatisering.

Omdat ik dacht dat hij extra mogelijkheden op prijs zou stellen, maakte ik kort na verschijning van mijn boek **Metapattern: context and time in information models** (2001) een afspraak en schonk hem voorzien van enige mondelinge toelichting één van mijn zgn auteursexemplaren. Ik heb nooit een reactie gekregen. Af en toe zag ik hem. Niets. Slechts enkele jaren geleden maakte ik nogmaals een afspraak en had ook inderdaad gesprek met hem. Hij ontweek mijn pogingen om in te gaan op informatiekundig ontwerp(en). Herhaalde: “ik ben organisatieadviseur.”

Over keten gesproken, wat is er tegen samenwerken?

100.85

Als ik je een ... suggestie voor “stappen [...] bij de IND” mag doen, zou je juist nadere aandacht kunnen besteden aan wat medewerkers tevergeefs “hebben opgeleverd[, want] ‘toch niet gebruikt wordt.’” Als jij dat nu eens wèl doet, dwz serieus nemen door hun bijdragen te overwegen voor een andere opzet? Hoe dan ook ben ik zelfs extra benieuwd naar wat er blijkbaar tot dusver veronachtzaamd gebleven is. Heb je enige documentatie (en kan je die mij ter vertrouwelijke inzage geven)?

Voor jouzelf is noodzaak van “maatschappelijke oriëntatie” evident. Ik raad je aan dat in precies die termen àls doel te blijven herhalen (zoals ik in mijn teksten ook consequent namens jou volhoud). Met zo’n telkens nadrukkelijk uitgesproken (!) doel zorg je ervoor dat je ook verder gelegenheid krijgt om wat te zeggen. Want wie kan het met dat doel redelijkerwijs oneens zijn?

Vervolgens kan je ter sprake brengen, met enige kans op aandacht, of voor dat doel – waarmee iedereen het dus eens is, nou ja, zich belachelijk zou maken door zich er publiekelijk oneens mee te verklaren – een passend referentiekader telt. Dan kan je uitleggen dat het doel een stelselmatige opgave betreft. En zo’n opgave vergt onderscheid tussen zgn schaalniveaus.

En met een toepasselijk referentiekader kan het immers pas lukken om evenwichtig over middelen te laten oordelen. Ja, eigenlijk blijkt slechts voor het stelselniveau een extra, toegegeven, tot dusver onbekend middel nodig. Je hoeft dus niet zozeer kritiek op – verder gebruik van – vertrouwde middelen te hebben. Onthoud je er ook maar van. Dat scheelt nodeloze ruzie. Alleen voor wat er stelselmatig ‘bij’ moet, en dat is qua volume niet eens zo veel, voldoen ze niet. Dat hoeft niemand uiteraard zomaar aan te nemen, Maar wat nadere verkenning lijkt toch ... redelijk.

Wat ICTU betreft kan je wellicht overwegen om eerder wat af te wachten of dáár dankzij [de betrokken medewerker] enige nieuwsgierigheid ‘vandaan’ komt. Wij hebben geprobeerd een steen in hun vijver te gooien. Dat lijkt gelukt. Die moeten wij er dus niet willen uitvissen. En een steen erachteraan zou het excuus verschaffen

dat er zó niet te vissen valt.

Over doel gesproken, [de Ictu-medewerker] lijkt ervoor open te staan dat jij een cruciaal punt hebt door te wijzen op gebrek aan “maatschappelijke oriëntatie.” En vervolgens belangrijk, hij lijkt in elk geval voor regelbeheer dat als zijn probleem te beschouwen. En dan is weer cruciaal dat vooral hij in een relevante positie verkeert om ‘in’ dat project/programma wat veranderd te krijgen.

Dankzij [het] emailbericht(je) [van de Ictu-medewerker] weten jij en ik dat hij [die ander] als sleutelfiguur beschouwt. Ik zie [de Ictu-medewerker] dan als de sleutelfiguur om [die ander] voor – operationalisering volgens – stelselmatigheid te interesseren. Daarvoor hebben wij [de Ictu-medewerker] m.i. genoeg voorgelicht. Nog meer druk geeft maar tegendruk in de richting die je juist gewijzigd probeert te krijgen.

100.87

Interessant, die presentatie over, ik zeg maar even, digitaliseringsbeleid van de Europese Unie. Bedankt voor inzage.

Wat ik probeer, om het met een gezegde uit te drukken, is dóór de bomen tevens het bos te laten zien. Wederom gaat de vergelijking gauw mank, maar lees desondanks eens domein voor boom en stelsel voor bos.

Je kunt je dan afvragen of het bos van Nederlandse bomen op zijn beurt als een boom moet worden opgevat in het Europese bos (enzovoort). De – opsteller van de – presentatie geeft m.i. onmiskenbare aanwijzingen dat zulke recursiviteit verkeerd is. Er blijven twee schaalniveaus. Zeg maar Europees gezien zijn er ‘gewoon’ nòg weer méér, zelfs véél méér, bomen relevant. Ofwel, het bos is weliswaar véél en véél groter, maar moet als één en hetzelfde bos opgevat blijven. Wat mij betreft volgt dat uit de schets van de “federatie van data spaces.” Je ziet de àzonderlijk veronderstelde informatieruimten elkaar ... overlappen. Blijkbaar hangen ze op een of andere manier(en) óók samen. Dat noodzaakt (!) tot ... regeling. En voor regeling van dergelijke ... regelingen is dus een omvattender zgn schaalniveau onmisbaar.

Het is inderdaad van alles en nog wat, dat – ook – onder EU-noemer voor en door digitalisering geregeld wordt. Er is tēkens informatie mee gemoeid. Anders zou er geen digitalisering mee aan de orde zijn, nietwaar?

Met zo’n aanhoudende stortvloed aan digitaliseringsregelingen (lees ook: domeinen) is het praktisch onmogelijk om ze allemaal in detail te begrijpen wat pèr regeling – slechts – daarvoor relevante informatie betreft. Dat hoeft ook niet om dienovereenkomstige regelings- annex domeinregisters in een zgn federatie op te nemen. Sla figuur 13 ajb na. Dat model(letje) voor een stelselregister geldt voor willekeurig bereik, dus desgewenst ook voor dat van EU. Het is maar wat volgens die opzet aan daadwerkelijk samenhangende informatie erin wordt opgenomen.

En begrijp je eenmaal dat voor coördinatie verschil gemaakt moet kunnen worden tussen verhoudingsgewijze hoedanigheden (lees ook: situationele hoedanigheden), dan laten zich de ruw geschetste overlappingen van registers (vooruit: data spaces) nader duiden. Daar kan dan figuur 10 bij helpen. In verschillende registers kan informatie over eenzelfde ... iets staan, maar gelet op verhoudingsgewijze hoedanigheden die voor verschillende registers kunnen en vaak ook zullen ... verschillen, is het dus nog maar de vraag welke informatie over ... iets in verschillende registers daadwèrkelijk dezelfde betekenis heeft.

Waarvoor gelijke betekenis vergaand geldt, herstel, volgens verschillende ... regelingen geacht wordt te gelden, kan een zgn basisregistratie dienen.

Ik voeg enkele opmerkingen toe. Ik ben nog maar eens verward in, zeg maar, basale overwegingen over stelselmatig zo bruik- en houdbaar mogelijke opvattingen over situatie en verhouding. Daarbij gaat het uiteraard ook en vooral om hun ... verhouding(en) volgens het stelsel als algemeenst geldig veronderstelde ... situatie. De afgelopen emailberichten heb ik beide termen, dwz situatie en verhouding, wisselend gebruikt. Dat kan je als uitproberen zien.

En over uitproberen gesproken, ja, het zou mooi zijn als je beschikbaar krijgt wat “vanuit de IND [...] in het project ‘Van Wet naar Lokaal’ [...] gedaan [is].” Allereerst hebben wij ‘materiaal’ nodig om te beoordelen of onze informatiekundige bijdrage ermee strookt. Zo ja, dan zou die bijdrage omgekeerd vervolgens kunnen helpen om dat ‘materiaal’ onder de nodige aandacht te krijgen.

Voorts valt je stellig op, dat ik toch alvast af en toe woorden als regel en geregeld gebruik. Dat is ook uitproberen. :-)

Hopelijk zie je het nut, herstel, zie je noodzaak in van voorrang voor grondige overpeinzingen. Dat leidt niet tot vertraging, integendeel. Als je het met een gebouw vergelijkt, van het fundament zie je later niets meer, maar zonder degelijk fundament komt het zelfs nooit af.

100.88

Hopelijk kan je enig geduld opbrengen voor een intermezzo waarin je inderdaad aanvankelijk – aandacht voor – zgn regelbeheer slechts moeizaam, zo niet onmogelijk, kunt herkennen.

Het stelsel(niveau) ‘is’ er ter facilitering van zoiets als multiperspectivistische samenhang, onmisbaar voor coördinatie. Daarvoor moet elke monoperspectivistische (lees dus ook: domeinspecifieke) voorziening in de stelselvoorziening ‘vertegenwoordigd’ zijn met (een) passende verwijzing(en) ernaar.

Waarnaar ik nog op zoek ben? Hmm, o.a. probeer ik te overzien welke – soorten – enkelvoudige perspectieven moeten meetellen. Ik vermoed dat – ook daarvoor – onder de noemer van regelbeheer beperkende aannames niet als zodanig erkend zijn en, aldus impliciet, als vanzelfsprekend zijn overgenomen dan wel gedaan. Ik weet dus nog niet of er iets te vinden valt en, zo ja, wàt. Nogmaals, zoeken. Ik ... vind schrijven helpen, want dwingen tot samenhangende(r) uitdrukking. Vooruit, deze tekst is zo’n opstel resp. essay. Het verhaal klopt ‘vast’ niet. Commentaar welkom! Nee, ook ethologie, evolutionaire psychologie en sociale psychologie – en ga maar door – reken ik niet tot vakdisciplines die ik beheers. Ik speculeer er daarom stellig nogal amateuristisch op los. Vooral van zo’n evolutionair perspectief verwacht ik echter dat jij als geschiedkundige dat herkent als relevant.

Ik veronderstel een levenswezen. ‘iets’ komt voor de kwalificatie (als) levend in aanmerking, omdat ‘het’ – zoiets als – een actief aandeel kan leveren aan zoals ‘het’ ... leeft. Ja, dat klinkt nogal pleonastisch, maar, het woord uiteenzetting zegt het min of meer, altijd moet je ergens vandaan beginnen.

Een ‘iets’ dat in staat is tot actief aandeel, noem ik een subject. En zo’n aandeel betreft (een) gedrag(ing).

Het vermogen van een subject om actief aandeel te leveren omvat het vermogen om zulk aandeel, maw zijn gedragingen, te variëren (en omgekeerd).

Hoe dan?

Stel je allereerst een enkel subject voor. Dat ‘verkeert’ onlosmakelijk in de werkelijkheid. Maar voor een aandeel doorbreekt het subject ‘als het ware’ dat ... geheel. Het ... gedraagt zich alsof het – enigszins – los staat van wat voor hem dan de rest van de werkelijkheid is: omgeving.

Hoe gedraagt een subject zich dan verder?

Onverminderd zeer versimpeld voorgesteld 'doet' een subject dat door de tot zijn omgeving gereduceerde werkelijkheid waarin het verkeert telkens nòg beperkter te ervaren: situatie.

Het veronderstelde ene – ook nogal primitieve – subject 'kent' verschillende sóorten situatie en hèkent in zijn omgeving op enig moment telkens één ervan. Hier ook verder uiterst versimpeld verondersteld dient daarvoor zijn cognitief vermogen.

Daarmee bepaalt het subject dus wat het houdt voor de – soort – situatie waarin het momentaan verkeert, op grond daarvan wat het houdt voor zijn passend – vèrder – gedragsaandeel, en probeert dat, zeg maar, plan tenslotte daadwerkelijk uit te voeren.

Deze veronderstelde volgorde van gedragskeuze vóór uitvoering is, nogmaals, een karikatuur. Ik herhaal de aanname van het subject dat lòs staat van, ànders is dan, 'zijn' omgeving. Vooruit, zoals omgeving gedragsaandeel levert, verandert dat ene subject met zijn gedragsaandeel zowel zichzelf als de verdere, om-hem-heen werkelijkheid. Dat laat zich cyclisch enigszins begrijpen.

Want het subject dat zèlf veranderd is, ervaart voor een vòlgende doorgang de eveneens veranderde werkelijkheid àls een – soort – situatie, enzovoort.

Je zou kunnen zeggen dat het subject met cognitief vermogen aldus ... regels volgt.

Het subject 'volgt' een ... manier voor selectie van z.i. relevante soort situatie, waarna het subject zich – verder – gedraagt vòlg-ens het bijbehorende plan.

Oh ja, een subject dat zichzelf als ónveranderlijk de werkelijkheid vindt beheersen, beschouwt de werkelijkheid àls – zijn – domein. :-)

Ik heb de kwalificatie – als – primitief vermeld. Een subject 'kent' dan slechts een 'aangeboren' verzameling situatiesoorten met uitvoeringsplan pèr soort. En dan zijn er soorten levenswezens die tijdens hun leven – sommige van – dergelijke ... regels – in enige mate – kunnen af- en aanleren. Daar geven overigens niet àlle individuen van zo'n soort blijk van. :-)

Als ik me even beperk tot telkens subjecten van eenzèlfde – biologische – soort, dan volgt uit leervermogen (Engels: nurture) dat 'regels' tussen individuen van dezelfde soort sterker kùnnen variëren naarmate dat vermogen ... sterker is. Reeds 'beginnend' met verschillende aanleg (nature) verkeren subjecten in dóórlopend verschillende situaties waardoor zij verschillend van elkaar verder veranderen. Nota bene, situaties verschillen van subject tot subject alleen omdat zij er zèlf onlosmakelijk toe behoren.

En met – het vermogen tot – individuele (lees ook: subjectieve) regelvariëteit komt er de mogelijkheid bij van het ... regelen van dergelijke regels.

Wederom, hoe dan?

Gaat het hier toch vlot over regels. :-) Volgens hoe het ene subject zich telkens strikt volgens zijn, eh, eigen regels gedraagt, 'denkt' dat subject slechts invloed op de werkelijkheid uit te oefenen voor zover het de door hem geldig verklaarde situatie betreft. Een subject is echter niet alléén op de wereld.

De wereld annex werkelijkheid is daarentegen vol van subjecten. Zij zijn dus over een weer onderhevig aan elkaars gedragsaandelen. Daar kan een subject voor een bepaald gedragsaandeel rekening mee hebben gehouden, zelfs op gemikt hebben, maar hoeft dus niet.

Tja, je kunt er dan op wachten dat het ene subject ook en vooral (!) probeert te beïnvloeden, zeg ook maar ... regelen, wat een ander subject àls situatie ervaart.

Want via classificatie zou dat andere subject dan moeten uitkomen op en mèt het gedragsaandeel dat het ene subject past.

Nogmaals, over èn weer.

Taalgebruik in de zin van uitwisseling van tekens vind ik daarom niets anders dan elkáár (de) regel(s) proberen voor te schrijven. Mijn hoofdstelling in **Semiosis & Sign Exchange** luidt ook: Every sign is a request for compliance (Nederlands: èlk teken is een verzoek tot inschikkelijkheid).

En waar je als – resultaat van – evolutionaire ontwikkeling vervolgens op kunt wachten, is dat regels niet pas kunnen gelden, toegegeven, nog steeds sterk versimpeld gedacht, voor de keuze van wat het subject als soort situatie relevant acht op het momènt (!) van – noodzaak tot leveren van – daadwèrkelijk gedragsaandeel. De kàns op keuze door de één van de situatiesoort die de ànder past, en zo door naar keuze van dienovereenkomstig gedragsaandeel, is natuurlijk groter indien die keuze door het ene subject voor hèm als het ware vóór de hand ligt. Dat voor het ene subject dan wel eerder zijn ... geregeld. Vóóraf dienen opvoeding en -leiding daartoe, achteraf straf (in de – valse? – verwachting dat iemand daarmee alsnog, zeg maar nascholing, 'de les leert').

Mensen zijn zeker niet de enige levenswezens die hun verhoudingen (lees ook: onderlinge verkeer) zo regelen. Dat doen àlle levenswezens, en niet alleen telkens beperkt tot individuen van 'eigen' soort, maar eveneens individuen van verschillende soorten wisselen tekens uit als verzoeken tot inschikkelijkheid. Het voorbeeld het dichtst bij huis is communicatie met een ... huisdier, waarbij het huisdier in kwestie vaak meer gedaan krijgt van de 'baas' dan andersom.

Evolutie verloopt – ook resp. vooral – onder zoiets als culturele, politieke noemer zodra subjecten zich over en weer voor gezaghebbende geldigheid van wat het ene subject àls een regel voor gedragsaandeel door het andere subject aanvaard wil krijgen, gaan beroepen op een, zeg maar, overkoepelend ... gezag. Het voordeel van cultuur zit 'm in voorspelbaarheid met sterke doelmatigheidswinst van dien.

Normering van soorten situaties gaat pèr genormeerde situatie gepaard met normering van hoedanigheden waarin verschillende subjecten erin verkeren resp. eraan deelnemen met tenslotte per hoedanigheid genormeerde gedragsaandelen.

Als het ene subject er voldoende op meent te kunnen vertrouwen, zeg ook met voldoende zekerheid mag verwachten, dat het andere subject zijn gedragsaandeel richt volgens een bepaalde hoedanigheid geldig voor een bepaalde situatiesoort, dan kan het ene subject ... zèlf 'veilig' kiezen voor het gedragsaandeel volgens een complementaire hoedanigheid geldig voor dezèlfde situatiesoort.

Daarom 'durft' iemand met een auto middenin de nacht op een provinciale weg hard dóór te rijden. Z/hij houdt immers rechts. Dat verwacht z/hij van tegenliggers ook. Het gaat weleens mis. Want dat is en blijft een kwestie van voorspelbaarheid, verwachtingen over èn weer. De vraag is immers in hoeverre een subject de normen in zijn individuele regelvariëteit heeft, zeg maar, geïnternaliseerd.'

Zgn codificatie van regels bedoelt voorspelbaarheid van gedragsaandelen vèrder te bevorderen (en tot een grotere verzameling subjecten uit te breiden). Enerzijds zijn leerdoelen aldus duidelijker, nou ja, dat is het idee, anderzijds zijn wat dan geldt als afwijkingen, overtredingen e.d. – ik zeg maar even – beheersbaarder (lees: wat minder ònbeheersbaar), ja, ook dàt is het idee.

En met regels afkomstig van zoiets als een overkoepelende instelling kunnen subjecten wat zij eventueel voor overtreding van regels houden, aankarten bij een dáárvoor samenhangend overkoepelende instelling. Mede dat betreft het beginsel van scheiding van (overheids)machten. Ofwel, met codificatie gaat staatsvorming gepaard. Indien regelgeving 'overkoepelend' gebeurt, moet dat met toezicht en handhaving ook.

Met de zgn verzorgingsstaat heeft de staat nog – andere – taken erbij: zgn

uitvoering.

Een open cultuur staat strikt subjectief 'geregelde' gedragsaandelen toe. Een open – politieke – staat doet dat met subjectieve gedragsaandelen volgens normen. Het is helaas nu eenmaal zo dat zulke openheid met codificatie moet zijn geborgd.

Gesloten werkt een cultuur resp. een staat als regelingsregime verstarrend.

Warrig verhaal, ik besef het. Ik geloof dat ik o.a. probeer aan te geven dat enten van regelbeheer op een regelbegrip dat pas vertrekt van en daarmee beperkt blijft tot codificatie, ten onrechte veel, ik noem het maar even, dynamiek mist van wat eerder, verder e.d. ook en vooral allemaal als 'geregeld' kan – zou moeten? – worden opgevat. Waar zijn subjecten, waar culturen?

Neem een geschil dat 'voor' de rechter komt. Onderling hebben subjecten hun gedragsaandelen volgens minstens één van hen niet, zeg maar, evenwichtig afgestemd gekregen. Zij volg(d)en kennelijk tot op zekere hoogte elk hun eigen, dus verschillende – interpretaties van – regels (wat 'natuurlijk' niet anders kàn). Na hoor en wederhoor doet de rechter uitspraak. Z/hij haalt daarvoor echter niet klakkeloos 'de wet' aan, maar geeft op haar/zijn beurt onvermijdelijk – ook – een interpretatie. En dat is, over leren gesproken, de interpretatie die geschilpartijen allebei worden geacht verder te volgen.

Onmiddellijke focus op uitvoering ontnemt m.i. nog verder zicht op stelselmatig begrip van regel(s). Wellicht is de aanduiding codificatie mede debet aan ernstige blikvernaauwing, met onstelselmatige ... uitvoering tot gevolg. Programmeren heet ook wel coderen. Als wetgeving 'programmeren' is, dan toch niet in de zin van een computer. Voor een computer is verwerking strikt bepaald (duurder woord: gedetermineerd) door de verwerkingsregels. In die zin 'zijn' de regels de verwerking. Maar de regels voor maatschappelijk verkeer 'zijn' dat verkeer zelf beslist niet (hoe graag ook een enkele zgn uitvoeringsorganisatie dat volgens haar oriëntatie op een enkele taak zo ... geregeld wil zien).

Ik ben benieuwd of je er enig wijs uit kan worden. En of je dit ... opstel een bijdrage 'vindt' aan begrip van regelbeheer.

100.90

En dan 'probeer' ik maar weer eens een voorbeeld. Met immigratie algemeen opgevat heeft de buitenspelregel voor het voetbalspel er stellig e.e.a. mee van doen. Zo'n regel staat niet op zichzelf. Er zijn allerlei andere ... regels mee verweven. Nota bene, elk van die andere regels staat dus (!) evenmin op zichzelf. Zeg ook maar dat ze overlappen, elkaar doordringen.

Bijvoorbeeld, waar verkeert een speler eventueel in buitenspel(positie)? Precies, op een voetbalveld. Waaraan moet zo'n veld voldoen? En wanneer kan een speler in zo'n positie komen te verkeren? Precies, tijdens een wedstrijd. Wat geldt als een wedstrijd?

Ga zo maar door.

Ik heb een groot deel van mijn jeugd aan straatvoetbal besteed. En daarvan de variant kegelvoetbal. Regels? Met kinderen uit dezelfde buurt enigszins genormeerd. Soms nogal subjectief, en dan kan spel in ruzie veranderen. De straat als veld is niet scherp afgebakend, wat opportunistische interpretaties bevordert. Buitenspel bestaat met kegelvoetbal niet, enzovoort. Nee, een aparte scheidsrechter was er niet.

En dan zijn er zgn officiële wedstrijden. De kwalificatie officieel geldt voor een wedstrijd die gespeeld wordt onder, zeg maar, auspiciën van een zgn bond. Voor voetbalwedstrijden in Nederland is dat – tegenwoordig – de KNVB. Maar als bond bepaalt de KNVB de spelregels niet op eigen gezag. Hij is o.a. daarvoor op zijn beurt lid van – tegenwoordig – de ene internationale voetbalbond.

Het is ook (een) regel dat een officiële voetbalwedstrijd wordt 'geleid' door een, zeg maar, derde, onafhankelijke partij: scheidsrechter. Die is er voor toezicht en handhaving van de relevante ... regels. Om het spelverloop zo min mogelijk te belemmeren past de scheidsrechter een extreme vorm van standrecht toe. Volgens de huidige ... regels gebeurt rechtspraak zelfs tijdens de wedstrijd. Hmm, dat klopt niet meer helemaal. Voor inmenging door de video assistent referee (VAR), ja, ook allemaal geregeld, ligt de wedstrijd(tijd) stil.

Oh ja, niet iedereen mag als scheidsrechter van een zgn officiële voetbalwedstrijd optreden. Ook daar zijn ... regels voor. Enzovoort, enzovoort. Om in aanmerking te komen voor het 'leiden' van een wedstrijd in een ... geregelde categorie moet je door de ... geregelde gezagsdrager ervoor 'toegelaten' zijn, maw erkend als desbetreffende statushouder. Nu wordt een voetbalwedstrijd gespeeld door twee ploegen. Een ploeg behoort tot een vereniging. De deelnemers namens een ploeg moeten, over statushouder gesproken, lid zijn van die vereniging.

Het idee van door-en-door verwevenheid lijkt mij duidelijk. Ik herinner je aan mijn uitleg van verwevenheid van begrippen. Met telkens een enkelvoudige aanduiding ter identificatie van een bepaald begrip lukt het domweg niet, nooit, er eenduidige uitdrukking aan te geven. Daarvoor moet de identificatie samengesteld ipv enkelvoudig worden verondersteld. Volgens Metapatroon zijn de samenstellende delen van elke begripsidentificatie: signatuur en context. Dat staat willekeurige verwevenheid toe, want context is op zijn beurt samengesteld uit één of meer ... signaturen.

Ik herinner je eraan, omdat voor stelselmatigheid met regels iets vergelijkbaars verondersteld moet gaan worden. Want wat een aparte regel kan lijken, is dat niet. En het is inderdaad geen probleem om te doen alsof zulke apartheid wél geldt, zolang (!) de interpretatie van alle voorwaardelijke regels, zeg ook van de overige regels waarvan de regel in kwestie allemaal van afhangt, op voorhand (!) vast staat en met die – vaak als vanzelfsprekend ervaren – interpretatie ook verder vast kan blijven staan.

Maar om een regel onder wisselende ipv vaste ... regels te begrijpen, vergt stelselmatige uitdrukking, dus met per regel een samengestelde identificatie voor het aangeven van voldoende verschillen in nodige samenhang.

Ook vergelijkbaar vind ik veel taalkunde een verkeerde, want véél te beperkende focus, kiezen. Als zoiets als eenheid van betekenis wordt de (vol)zin verondersteld. En betekenis zou zich dan laten duiden door ontleding met per deel een op voorhand geldige betekenis. De betekenis van een zin zou dan, omgekeerd, de verzameling van die deelbetekenissen ... zijn.

Onzin. Nou ja, je zou het domeinlinguïstiek kunnen noemen.

Vooruit, stelsellinguïstiek (zie [Geef mij ajb even de pindakaas!](#) voor een zeer korte uitleg). Een apart woord kan als signatuur opgevat worden. Dan is de, zeg maar, rest van de zin context. Maar er moet – veel – meer als context worden ... begrepen. Wie spreekt het woord uit? Onder welke omstandigheden? Waarom? Ook weer uiterst speculatief vermoed ik dat een subject voor 'geven' van een betekenis met – behulp van – zijn cognitief vermogen heen en weer gaat, ik bedoel vergaand onbewust wisselend van signatuur en daarmee van bijbehorende context. Zo kan op enig moment van interpretatie ook de gehele zin als signatuur worden beschouwd. Of een zgn non-verbaal gebaar van de 'spreker,' met aldus haar/zijn 'zin' als onderdeel van context. Dergelijke wisselwerking convergeert dan voor de 'hoorder' tot wat z/hij interpreteert als de betekenis van dat teken.

In een vraaggesprek (in: **NRC, Cultureel Supplement**, 30 oktober 2025, pp. 4-5) dat

Anne Moraal met haar voerde, wijst Adelheid Roosen m.i. zowel treffend als bondig op dynamiek volgens ‘dubbel tweeledig’ meervoud. “In een gesprek,” zo stelt Roosen, “zijn altijd vier mensen aanwezig. Jij, ik, degene die ik van jou maak en degene die jij van mij maakt.”

Oh ja, ik zoek niet in het wilde weg naar sleutelbegrippen voor stelselmatig ... begrip van regelbeheer. Concreet heb ik in elk geval het zgn taalmodel op het oog dat Mariette Lokin oppert in **Wendbaar wetgeven** (download-versie, 2018). Ik vind dat geen stelselmatig model in de zin van “maatschappelijke oriëntatie” daarvoor consequent als grondslag aangenomen.

Rara, wat kan wél dienen als stelselmodel voor regelbeheer? Een redelijk passend model lijkt er nog niet te zijn. We moeten dus op z’n minst een redelijke aanzet geven. Door dat (kandidaat)stelselmodel in detail te vergelijken met Lokins taalmodel kunnen we enerzijds leren wat er eventueel verkeerd is, ontbreekt aan het stelselmodel, anderzijds haar model alweer beter begrijpen. Zoals zij “regelementen” inventariseert, volgt zij naar mijn indruk de insteek van zingebaseerde taalkunde, met voor haar versie dus een regel àls (vol)zin die als zodanig uitputtend begrijpelijk geacht wordt. Mede daarom luidt mijn voorspelling dat haar model beperkt geldig is tot telkens een apart verondersteld ... domein. Met de aldus vooropgezette beperking, zeg ook maar borging van eenduidigheid, zou dan aan de voorwaarde moeten zijn voldaan, blijkbaar onweerstaanbaar voor technocraten, om een computerprogramma, gevoed met zo’n regeltekst, ‘direct’ een ... computerprogramma te laten maken (jargon: genereren) voor de regeluitvoering. Allereerst lijkt mij het aantal regelteksten zeer gering dat volgens “maatschappelijke oriëntatie” aan die voorwaarde ‘mag’ – gaan – voldoen. Nee, principieel ontken ik – de mogelijkheid van – zulke regelteksten niet. Dan zijn juist die regelteksten echter zó ... eenvoudig, dat ik vervolgens meen dat een programma voor ... programmering van/voor regeluitvoering àlles juist nodeloos ingewikkelder, kostbaarder e.d. maakt. Maar ik kan me over dat zgn taalmodel enzovoort vergissen. Om mij(zelf) te overtuigen :-) vind ik, nogmaals, een – aanzet voor een – stelselmodel van regelbeheer onmisbaar. Haha, volgens een model met stelselmatig bereik kàn niemand ... buitenspel staan, nou ja, niet altijd en overal. Tja, er blijkt steeds meer bij te komen kijken ... Maar dat gebeurt er dus door “maatschappelijke oriëntatie” serieus te nemen. Als jij ‘materiaal’ daarvoor hebt, geef dat ajb door! Wordt vervolgd.

101.1

Wie van ons context “goed begrijp[t]” laat ik in het midden, maar in elk geval lijken onze begrippen ervan nog te verschillen. :-)

Het basale element van modellering is met Metapatroon niet – meer – een zelfstandig bestaand object, maar principieel (!) nader beschouwd telkens een gedrag(ing) door/van een object zoals het in een, over tijd gesproken, momentane situatie verkeert. Volgens de regels :-) van Metapatroon wordt een object dus als het ware gesplitst in situationele gedragsdelen. En omgekeerd moeten in (!) een model voor èlk(e) gedrag(ing) de bepalende factoren, dat zijn dus telkens object èn situatie, uitgedrukt zijn. Voor situatie gebeurt dat als context.

Het is dus niet (!) dat er per model één context is, die dan eventueel ‘boven’ de horizon kan worden vermeld. Daarmee blijft een model beperkt tot een apart verondersteld domein.

In een model dat met Metapatroon opgesteld is, zijn netzoveel contexten opgenomen als het knooppunten telt. Nogmaals, een knooppunt ‘staat voor’ een gedrag(ing). En, nota bene, èlk(e) gedrag(ing) ‘heeft’ niet slechts object als bepalende factor, maar

object èn situatie.

In een eerder emailbericht, zie deel 5 (aanzet tot modelvarianten verkennen) [met **aantekening 100.80** als afschrift], tref je een uitgebreidere poging tot uitleg van eenduidige begripsidentificatie aan.

Een object dat over zgn cognitief vermogen beschikt, noem ik dus een subject. Met erkenning van “interpretatie” kies je m.i. de relevante insteek voor “maatschappelijke oriëntatie.” Interpretaties verschillen immers zowel per subject van moment tot moment als op enig moment van subject tot subject. Verschillende interpretaties leiden tot, precies, verschillend(e) gedrag(ingen). Voor overzicht enzovoort noodzaakt dat tot stelselmatigheid met passende modelleermethode van dien.

Ik ben een grondiger uitleg aan het schrijven. Die komt eraan.

Hoe dan ook lijkt een hardnekkige misvatting over codificatie te zijn dat wat een regel – voortaan – àls een bepaalde situatie veronderstelt, door deelnemers aan maatschappelijk verkeer in absolute zin als dè situatie wordt ... begrepen. Nee, dus, niet ... ècht. :-) Elke ‘deelnemer,’ tja, als z/hij de formele regels al kent, ontkomt àls subject niet aan interpretatie met daadwerkelijk vèrder verschil van dien. Erkenning dáárvan is onmisbare voorwaarde voor “maatschappelijke oriëntatie.”

Wat mij betreft “begrijp [je] goed [dat] het mee modelleren van ‘context’ en de wijzigingen in de tijd van de interpretatie [...] essentieel [is].” Dat vergt dus stelselmatische aanpak, dwz uitdrukking van reële variëteit. Voor “mee modelleren van context,” zeg ook maar stelselmatische uitdrukking ‘in’ een model, veronderstelt Metapatroon ook en vooral een differentieel, relativistisch contextbegrip. Probeer zèlf eens wat modelletjes.

101.2

Hierbij een zojuist aangekondigde uitleg. Ik ben nog steeds verward in voorbereidende overwegingen. Waarmee moet stelselmatische oriëntatie voor “maatschappelijke oriëntatie” zoal rekening houden? Voor stelsel als schaalniveau, wat laat zich daarvoor dan begrijpen als principiële tekortkoming(en) van – herhaling van – domeinspecifieke aanpak?

Jij wijst tevens op – het belang van erkenning van – de factor tijd. Voor stelselmatische operationalisering pak ik zoiets als de evolutionaire draad van sociale psychologie weer op.

Op enig moment kàn een subject, nota bene àls subject, slechts zijn eigen regels volgen. Dat geldt natuurlijk ook onvermijdelijk voor de voorstelling die een subject ervan maakt.

Wat ... ik me dan voorstel, inderdaad, mijzèlf voorstellend àls subject, is dat ik in de verte twee àndere subjecten in elkaars nabijheid zie verkeren. Mij ervaren ze niet, want daarvoor ben ik te vèr weg, nou ja, dat stel ik mij dus zo voor. Daardoor kan ik me afvragen hoe, zeg maar, met de E van exemplaar, E1 en E2, zich strikt tot elkaar verhouden.

Zowel E1 als E2 interpreteert de werkelijkheid als dè situatie op dàt moment. Dat zijn èn blijven verschillende interpretaties!

Met interpretatie àls situatie, zeg kortweg S1, gaat veronderstelling van zgn zèlf in een hoedanigheid gepaard. Daarmee ‘heeft’ E1 op dàt moment de desbetreffende situationele hoedanigheid, ofwel hij (lees uiteraard ook: zij) ‘is’ aldus situationeel hoedanig. Stel voorts dat E1 ‘in’ die situatie S1 tevens een ànder subject ervaart.

Omdat ik vanuit de verte E1 en E2 meen te zien, is voor E1 als zèlf dat àndere subject stellig E2, nietwaar? Dat is dus maar de vraag. E1 ervaart, algemeen uitgedrukt, Ex – haha, veelzeggende aanduiding ervoor – aan wie hij een situationele

hoedanigheid toedicht complementair (!) aan die hij voor zichzelf op dat moment toekent. Want zijn interpretatie dient om met – wie hij veronderstelt als Ex – tot afstemming van respectievelijke gedragsaandelen te komen.

Ik houd op een afstandje vol dat het niet alleen ècht E1 is die ik zie, maar ook E2. Hij is natuurlijk onderhevig aan dezelfde interpretatieriedel. Wat E2 op dàt moment àls situatie veronderstelt, is dan S2. Dus met zichzelf in een bijbehorende situationele hoedanigheid en, zeg maar, Ey als een (het) ànder(e) subject in een, gelet op afstemming van gedragsaandelen, complementair veronderstelde situationele hoedanigheid.

Stel nu eens dat zowel E1 als E2 slechts kan waarnemen. Hmm, vanwege onvermijdelijke interpretatie is het duidelijk om “voor waar kan nemen” te zeggen ipv “kan waarnemen.” Hoe dan ook, E1 noch E2 is – vooralsnog – in staat tekens voort te brengen. Zij moeten het ‘kennelijk’ èlk ‘doen’ met hun strikt subjectieve interpretaties.

Zo kan er voor de één en/of de ànder nogal wat mis gaan. Wat E1 betreft, hij wil met Ex afstemmen. Weet hij echter zeker genoeg dat hijzèlf Ex ervaart? En ervaart Ex op zijn beurt een subject, en betreft dat voor Ex dan inderdaad hèm, E1? En àls E1 erop kan vertrouwen met Ex van ‘doen’ te hebben, kan hij er in voldoende mate op rekenen dat de voorstelling die Ex op zijn beurt op dàt moment van de werkelijkheid heeft àls situatie enzovoort, voldoende strookt met wat hijzèlf met afstemming wil bereiken, ervan verwacht?

Dergelijke ‘vragen’ heeft E2 natuurlijk ook.

Zowel E1 als E2 kan voor hun interactie de kans enerzijds op voordelen vergroten, anderzijds op nadelen verkleinen door uitwisseling van zgn tekens. Communicatie. Dus, aan wie E1 voor Ex houdt, ‘vraagt’ hij ‘met zoveel woorden’ naar zijn identiteit, naar zijn duiding van de situatie in kwestie èn naar zijn opvatting over situationele hoedanigheden inclusief de verdeling ervan over de één en de ànder. En wie E2 voor Ey houdt, krijgt uiteraard dezelfde vragen te beantwoorden.

Noem het maar onderhandelen, over en weer ... regelen. Nota bene, daarbij gaat het niet om van oorspronkelijk verschillende betekenissen dezelfde betekenissen te maken. E1 en E2 proberen elkaars verschillende betekenissen te beïnvloeden. E1 ‘doet’ dat, opdat E2 zijn opvatting over de relevante situatie enzovoort wijzigt voor zover E2 daardoor met zijn – verdere, want tekenuitwisseling vergt ze uiteraard óók – gedragsaandelen voldoende gaat voldoen aan wat E1 nastreeft. Daar is zoiets als gemeenschappelijke betekenis helemaal niet voor nodig. Sterker nog, die zou complementaire bijdragen onmogelijk maken.

Ik blijf maar op afstand staan. Gelet op hun, wat pleonastisch uitgedrukt, individuele subjectiviteit valt mij op dat E1 en E2 elkaar zelfs op vrijwel èlk moment verrassend weinig ‘vertellen.’ Vaak is een nauwelijks waarneembaar gebaar genoeg om vergaand afgestemde gedragsaandelen te ‘veroorzaken.’ De verklaring is evident. Op het moment van daadwerkelijke afstemming hoeft niet meer geregeld te worden wat allemaal al eerder geregeld is met dèstijds afstemming van dien, enzovoort terùg tot ‘begin’ van opvoeding en -leiding. Het klopt, hoe sterker – eerdere – ervaringen van E1 afwijken van die van E2, des te uitvoeriger moeten zij een momentane verhouding regelen (en met des te grotere kans op mislukking).

Vanuit mijn opzettelijk afstandelijk ingenomen positie zie ik het inderdaad tòch nogal eens verkeerd gaan in ... verkeer tussen E1 en E2. Ik besluit tot kortsluiting. Ik meng me in hoe zij hun afstemming regelen. Daartoe stel ik ter wederzijdse oriëntatie situatie- en bijbehorende hoedanigheidsbepalingen voor. Zoiets als een sjabloon voor telkens keuze van wederzijds passende gedragsaandelen. Dat noem ik dè wet

en maak vervolgens, over kortsluiting gesproken, wetten e.d. onderhevig aan de ... oriëntatie dat iederéén ze ... behoort te kennen.

Wet als oriëntatiemiddel vind ik voorts, over stelselmatige kijk op afstemming gesproken, de onafhankelijkheid van de rechter beter ... recht doen.

Goed, er zijn wetten. Subjecten 'genieten' opvoeding en -leiding. Ze leren dus o.a. over wetten. Eerlijk is eerlijk, voor èn tegen.

En daar sta ik weer, kijk vanuit de verte naar hoe E1 en E2 met elkaar omgaan. Ik kan mijn verhaal herhalen. Dus, zoals ik schreef, "zowel E1 als E2 interpreteert de werkelijkheid als dè situatie op dāt moment. Dat zijn èn blijven verschillende interpretaties!" Enzovoort. Beide worden 'voortaan' geacht ook en vooral wetgeving te overwegen. Hmm.

Inmiddels meen ik wat duidelijker te kunnen verklaren waarom ik immigratie zo'n vruchtbare ... term vind voor stelselmatige aanzet. Wat een regel doorgaans expliciet vermeld, is zoiets als een (im)materieel 'binnen.' Dat geldt als – soort – situatie, en aanduiding van hoedanigheden van deelnemers aan de situatie-als-verhouding en hun resp. gedragsaandelen is dienovereenkomstig beperkt geldig. Wie de strekking van een regel zó beperkt, noem ik maar even een regelpositivist.

Een 'binnen' impliceert een 'buiten.' Wat erbinnen had moeten gebeuren, maar erbuiten gebeurt, geldt als onreglementair. De omgang daarmee kan met de regel in kwestie, beperkt als die is tot omgangsregeling binnen een situatie, niet ... geregeld zijn. Dat vergt dus een andere, verdere regel met situatiebepaling als 'binnen' van dien. Enzovoort.

(Ook) in dit verband vind ik de buitenspelregel interessant. Er had ook, maar dan uiteraard anders geformuleerd, een binnenspelregel opgesteld kunnen worden. De nadruk verdient blijkbaar echter, zo speculeer ik er ook verder maar op los, :-) de prompte afwikkeling van een eventuele overtreding van het, zeg maar, binnenspel, zodat ipv 'binnen' juist 'buiten' expliciete vermelding krijgt.

Ik wil voor de zoveelste keer maar zeggen, geen enkele regel staat op zichzelf. En verwevenheid noodzaakt (!) tevens tot stelselmatig(e) regelbegrippen.

Kijk, als iedereen zich als, zeg maar, vanzelf(sprekend) altijd èn overal gedraagt op manieren die iedereen over èn weer passen, kan het idee van, eh, aanvullende, externe regeling niet eens opkomen. Welke redenen dan ook wie dan ook heeft om gedragsaandelen te, vooruit, (be)sturen, alleen die behoefte al bewijst als het ware de realiteit van wat bijgevolg als afwijkende gedragingen gelden. Met een externe regel verdwijnen ze 'natuurlijk' niet. De kans dat ze – nog – voorkomen zou met een regel moeten verminderen.

Regeling van binnengedrag(ingen) vergt ook regeling van buitengedrag(ingen), en omgekeerd. Dat lukt doelmatig(er) met verweven regels, maw met een regelstelsel. Bijvoorbeeld, een nadere regel voor bepaald(e) binnengedrag(ingen) kan voor omgang met bijbehorend(e) buitengedrag(ingen) een beroep op (een) algemenere externe regel(s) doen. Als een voetballer de scheidsrechter slaat, kan dat een strafzaak worden.

101.9

Nog enkele vragen, opdat ik met antwoorden kan nagaan waar jullie het over – willen – hebben. :-) 1. [M] heeft het over Publiek regelbeheer. Is dat inderdaad de naam van het project/programma in kwestie, als er al dan wel nog zo'n project/programma is? 2. En als dat project/programma er is, behalve de website waarnaar je me eerder verwees, welke documentatie is er – verder – over beschikbaar? Allereerst, hoe luidt de opdracht? Ook zag ik de term

“doelarchitectuur.” En/of?
Alvast bedankt!

101.13

Zeer bedankt voor je antwoorden en de documentatie! In de (wat) uitgebreide(re) emailberichten die ik je op 24 en 27 oktober jl. stuurde, [zie **aantekeningen 100.79 en 100.82** voor afschrift,] probeer ik zoiets als inrichting van complementariteit van – voorzieningen op – verschillende zgn schaalniveaus te verklaren. Waarom? Ik had het vermoeden dat het regelbegrip voor/volgens – het project – Platform regelbeheer vergaand impliciet o.a. nogal, eh, autarkisch verondersteld is (en ook na een, toegegeven tot dusver vluchtige, blik op de zgn doelarchitectuur die je mij op jouw beurt stuurde houd ik de indruk dat een regel nog onvoldoende principieel is opgevat als door-en-door stelselmatig geconstitueerd). Ja, ik overdrijf, (maar) met elke regel is en blijft dan zoiets als een domein, dwz met afbakening van dien, van een zgn uitvoeringsorganisatie gemoeid. Nee, helaas niet erg overdreven gesteld, dat leidt tot allemaal regel- annex domeinspecifieke voorzieningen. Vooruit, maar facilitering van overzicht enzovoort over meerdere van zulke apàrt van elkaar gedachte regels vergt dan een overkoepelende (lees ook: federale) voorziening waarin de impliciete contextualisering per regel-/domeinspecifieke voorziening noodzakelijkerwijs expliciet verschijnt. Dàt heb ik in bedoelde emailberichten toegelicht en kan je daarom meteen opvatten als een “inbreng van Metapatroon” die je juist niet aan je “aandacht” mag laten ontsnappen. :-)

101.14

Ik besef dat er met het project Platform regelbeheer al veel werk in die doelarchitectuur is gestoken. Maar op mij maakt dat plan toch vooral de indruk van – ict-ers met – een oplossing op zoek naar een probleem. Zo lijkt als oplossingscategorie voor “een gestandaardiseerde regeltaal” de keuze op voorhand te zijn gevallen op zgn business rule management. Over autarkisch (lees dus ook: domeinspecifiek) regelbegrip gesproken ... Tja, als je deelnemers aan een gemeenschap (Engels: community) vooral werft uit kringen met domeingericht verdien- annex statusmodel, valt er niet aan te ontsnappen. Mijn aanname is dat, op de schaal waarop ‘ie praktisch geldt, een regel onmogelijk strikt apart valt te duiden. Precies, zoals dat met een apart woord evenmin bruik- en houdbaar lukt.

Je kunt samenhang tussen regels dus niet vestigen door regels allereerst allemaal apart te, haha, regelen. Daarentegen gebeurt bepaling van elke regel feitelijk als samenstellend element van een regelstelsel (en dat is uiteraard de clou van het gezegde dat het geheel méér is dan de som der delen). Dat kàn niet anders. Juristen, nou ja, sommige van hen, proberen ict-ers er blijkbaar weliswaar op te wijzen, maar krijgen geen gehoor vanwege digitale domeingerichtheid (waarvan ict-ers zich niet of nauwelijks bewust – willen – zijn).

Ik vind dat [M] beseft dat er inderdaad zelfs grondig iets ontbreekt. Hij noemt dat “maatschappelijke oriëntatie,” maar heeft er kennelijk verder nog niet de vinger op gelegd.

Mijn idee is – dus – dat het onderwerp van beheer hoe dan ook het regelstelsel moet zijn. De “community of practice” moet daarom zowel uitgaan als mikken op een ... community of rules. :-) Spreekwoordelijke kip en ei. Nee, de noodzaak van, zeg maar, relativering van regels heb ik heus niet zèlf bedacht.

Bijvoorbeeld de filosoof Ludwig Wittgenstein is o.a. bekend om zijn relativiserende opmerkingen over regels. Dergelijke aanknopingspunten resp. aanleidingen heeft

blijkbaar niemand voor Platform regelbeheer zelfs maar herkend. Ik kan althans in wat doelarchitectuur heet, geen m.i. noodzakelijkerwijs grondig stelselmatige (her)overwegingen ontdekken. Een gedegen “maatschappelijke oriëntatie” valt van ict-ers ook niet te verwachten, maar dat maakt ‘hun’ document over doelstelling nogal voorbarig.

Juist voor ‘gebruikers’ van regels, burgers, dus, moeten ze uiteraard begrijpelijk zijn. Daarvoor moet een burger dus ook en vooral het verband tussen regels getoond en verklaard krijgen. Ik vermoed overigens voorts dat (wetgevings)juristen allerlei verbanden voor vanzelfsprekend houden, en ze daarom onvermeld laten, die – andere – burgers echter zonder deugdelijke nadruk e.d. blijven ontgaan. Maar als mijn vermoeden van het regelbegrip van/volgens project Platform regelbeheer enigszins klopt, is burgerlijke begrijpelijkheid zeker niet geholpen met beperking à la regel-is-domein.

Ik vind burgers de relevante gemeenschap voor het regelstelsel uitmaken.

Tja, wat is “architectuur”? Wie resp. wat kan als “pijlers” dienen? Volgens mij begrijpen ‘we’ de stelselmatige aard van zgn regels nog onvoldoende om ‘ons,’ nou ja, jullie van o.a. mijn belastingafdracht, met redelijk zicht op succes te zetten aan eventuele digitale hulpmiddelen voor zgn beheer ervan.

Zolang [M] mij als vrijwilliger gedooft, zet ik verkenning voort naar stelselmatige grondslag voor regelbeheer. In dit stadium kan Metapatroon m.i. reeds helpen – aspecten van – stelselmatigheid te illustreren (omdat het modelleerbeginsel ervan erop bemeten is). Waaraan ik mij daarvoor – dus – helemaal niets aantrek, is o.a. de Nederlandse overheidsreferentiearchitectuur. Want ook Nora is door-en-door domeinspecifiek, maw stelselmatig allesbehalve een “pijler,” en dat is dan weer een gevolg van, zoals overgeleverd ook nog eens onterecht kleinschalige, oplossings- ipv probleemgerichte opvatting van architectuur.

Ik verwacht niet dat de doelarchitectuur grondig herzien gaat worden. Jammer. :-)
[Geschreven in aansluiting op **aantekening 101.13**; deze alinea’s niet verstuurd.]

101.15

Het document dat wij als **Doelarchitectuur Platform Regelbeheer** (versie 1, concept 2, 13 oktober 2025) gestuurd kregen is blijkbaar een vervolgversie van **Platform regelbeheer** (versie 0.1, 30 januari 2025). Dat was toen een

beschrij[ving van] een doelarchitectuur voor een platform waar overheden de informatie kunnen vinden om effectief samen te kunnen werken aan goed regelbeheer.

De ondertitel van de nieuwe(re) versie luidt:

Rechtmatigheid, uitlegbaarheid, consistentie en wendbaarheid door middel van herleidbare relaties tussen wetgeving en uitvoering.

Wat wij nu te zien krijgen, lijkt mij overigens niet “versie 1,” maar – dus – “concept 2” ter voorbereiding van die ... versie. Als ik me beperk tot de titel en de eerste paragraaf van de **Inleiding**, vind ik de getoonde opmerkingen erover van allerlei ‘lezers’ in elk geval duidelijk maken dat er zeer verschillende opvattingen zijn over wat het relevante, overdrachtelijk gesproken, veld is. Het is dus zelfs maar de vraag of er een nogal enkelvoudig opgevat “doel” met meteen ook maar een “architectuur” van dien op past. En ook nog eens tegen waar dat doel dan moet staan op het veld worden met zoveel woorden bezwaren geuit. Ik vind dat nogal ... begrijpelijk.

Een beetje eindredactie gaat m.i. niet helpen. (Want) naar mijn idee wijzen ook de geopperde bezwaren nog steeds niet op de principiële noodzaak van stelselmatige

oriëntatie op, voor en door zgn regels.

Met wat ik me van voorrang voor zo'n zeg maar, veld- ipv doelorïentatie voorstel, heb ik een begin proberen te maken. Zie daarvoor enkele van mijn laatste emailberichten aan jou.

Je kunt het vergezocht vinden dat ik daarvoor 'terug' ga tot subjectief situationisme, maar de (regel)maat van variëteit is nu 'eenmaal' dat een subject 'telkens' zijn gedragsaandeel bepaalt volgens interpretatie van de zgn werkelijkheid als momentaan zichzelf verkerend in een situatie. Daarmee moet voor "uitlegbaarheid" e.d. 'natuurlijk' rekening gehouden zijn.

Met bedoelde voorrang is daarom ook verder een, vooruit, filosofische beschouwing van (het) regelbegrip(pen) gevraagd. Kijk, de allereerste zin van de **Inleiding** (in: versie 1, concept 2) vermeldt als zoiets als de opdracht:

De politiek wil dat de dienstverlening eenvoudig is.

Hmm, is dat zo? Of zeggen – sommige – politici dat weliswaar, maar zijn gedragingen en/of andere uitspraken van hen daarmee strijdig? En kan dat überhaupt, te weten "dat de dienstverlening eenvoudig is"?

Als regels stelselmatig pas, ik bewerk de ondertitel van "concept 2 voor versie 1" even, "rechtmatig [...], uitlegbaar [...], consistent [...], en wendbaar [...]" door middel van herleidbare relaties tussen wetgeving en uitvoering" kunnen zijn, is de opdracht van "eenvoud" dus zelfs op voorhand onrealistisch.

Wat verderop in de **Inleiding** staat dat het

met digitale innovaties [...] mogelijk [is] om een meer proactieve dienstverlening te verzorgen.

Oh, ja? Er wordt opnieuw domweg voorbijgegaan aan een voorwaarde die allereerst nota bene volstrekt l0s staat van – eventuele – digitalisering. Verschillende betekenissen van informatie moeten samenhangend (!) overwogen kunnen worden. Dat vergt een stelselmatige ordening en die is, tja, niet ... eenvoudig.

Zo kan ik doorgaan met kritiek op simplistische veronderstellingen, valse illusies enzovoort. Vroeg of laat moet echter zo'n filosofische beschouwing als grondslag beschikbaar zijn. Het opstellen dáárvan heeft m.i. pas ècht zin.

Dat begint dus met vragen (ipv van met al te vooringenomen antwoorden :-). Dat doet o.a. Ludwig Wittgenstein (1889-1951) in zijn postuum verschenen verzameling **Philosophische Untersuchungen** (Macmillan, tweetalige editie met **Philosophical Investigations**, 1958, oorspronkelijk verschenen 1953). Op zijn (veronder)stelling

eine Regel steht da, wie ein Wegweiser,

laat hij, eh, veelbetekenend

gibt es für sie nur **eine** Deutung?[p. 39]

als retorische vraag volgen. En Wittgenstein beseft beperktheid van regelpositivisme. Afgezien van meerduidigheid van een regel die abusievelijk strikt op zichzelf genomen voor geldig wordt gehouden, betreft een regel feitelijk eveneens een complementair verondersteld negatief bereik. Wittgenstein zegt dat zó:

Ist jede [Handlungsweise] mit der Regel in Übereinstimmung zu bringen, dann auch zum Widerspruch.[p. 81]

Het project Platform Regelbeheer lijkt er daarentegen tot dusver impliciet van uit te gaan,

daß es eine Auffassung einer Regel gibt, die **nicht** eine **Deutung** ist.[p. 81]

Dat is dus een sterke, herstel, de sterkst denkbare ... vereenvoudiging. Die lijkt middelen voor regelbeheer ... beheersbaar(der) te krijgen en houden, maar ontkenning van reële variëteit werkt domweg niet, punt. Boemerang. En Wittgenstein blijft verruimende vragen opperen:

Einer Regel folgen, das ist analog dem: einen Befehl folgen. Man wird dazu abgerichtet und man reagiert auf ihn in bestimmter Weise. Aber wie, wenn nun der Eine **so**, der Andere **anders** auf Befehl und Abrichtung reagiert? Wer hat dann Recht?[p. 82]

Hij noemt het niet zo, maar komt dus op subjectief situationisme uit ... om ervan uit te gaan.

Ook rechters ontkomen, gelukkig maar, niet aan interpretatie. In het artikel **Rechtspraak** (in: **NRC**, pp. 4-6, 7 november 2025) laat Camil Driessen “rechters over vooroordelen” aan het woord. Ik herhaal dat Wittgenstein een regel een wegwijzer noemt. Die dient ter oriëntatie. Over het belang van motivatie van een uitspraak zegt een rechter, dat

het helpt als je jezelf dwingt op te schrijven waarom je van de oriëntatiepunten afwijkt.

Voor stelselmatige opzet levert afwijking een m.i. vruchtbare ... oriëntatie. (Ook :-) simplistisch voorgesteld, stel ik dat afwijkingen van een ‘bepaalde’ regel kunnen variëren van nul tot honderd procent. Een opzet die berekend is op volledige afwijking is dan tevens geschikt voor willekeurig welke mindere afwijking. Omgekeerd is een opzet die géén afwijking toestaat, echter onbruikbaar voor wanneer zelfs maar de minste afwijking nodig is. Mijn indruk is dat Platform Regelbeheer strikt afwijkingsloze regels veronderstelt. Ach, als dergelijke regels de ... regel zouden zijn, dus zoals een dictator ze droomt, is “uitlegbaarheid” enzovoort zelfs overbodig. Volgens mij moeten we proberen (een) rechtsstatelijk(e) regelbegrip(pen), dus met erkenning van zgn individuele rechten en plichten (lees dus: “wegwijzers” voor situationele rechten en plichten van subjecten), in redelijk begrijpelijk overzicht te positioneren. Ja, met tekeningetjes, klopt, met Metapatroon. Zgn uitvoering(en) moet(en) afgeleid gepositioneerd – kunnen – worden. Andersom gaat niet. Ik handhaaf mijn voorstel om daarmee eerst samen verder zien te komen.

101.16

Je hebt uiteraard – ook – volkomen gelijk dat (een) tekst “vaak té ingewikkeld” is, nou ja, regelmatig :-) prompt door menig een zo afgedaan wordt (als vals excuus, een drogreden, dus, om er totaal géén aandacht aan te schenken). Alsof ontkenning van reële variëteit helpt ter bevordering van evenwichtige(r) – maatschappelijke – verhoudingen.

Je drukt er een voorname reden mee uit, waarom ik voorstelde – uitwisseling van teksten over – m.i. noodzakelijk grondige verkenning vooralsnog tot ons tweeën beperkt te houden. Daarmee vermijden we immers dat iemand zo’n verkenning ‘zomaar’ belemmert (en houden we een kans om later met resultaten wat te beginnen). Hoezo, begin? Jij gaf een m.i. terecht signaal. Graag ga ik noodzakelijkerwijs voorbereidend door met het opstellen en jou sturen van afleveringen van dit overwegend filosofisch feuilleton.

Ik vind het verantwoord, dus verstandig, om te erkennen dat we kennelijk weinig begrijpen, écht begrijpen, van, zeg maar even, stelselmatige regeldynamiek. Het blijkt zelfs nog zoeken naar vruchtbare veronderstellingen.

Inderdaad, ingewikkeld. :-) Ik ben blij dat jij daarvoor het nodige, eh, geduld hebt en mijn probeersels meeleest.

Pas wanneer wij zijn gaan begrijpen hoe, tja, ingewikkeld 'het' is, kunnen we ons gaan afvragen hoe de 'boodschap' voor een ruimer publiek eventueel kan luiden. Tot het ruimst denkbare publiek behoort uiteraard elke individuele burger. Hij (lees ook: zij) wordt geacht regels te kunnen volgen (hier: begrijpen) om ze te volgen (hier: zich ernaar gedragen).

Nogmaals, aan zulke – meerdere? – vertaalslagen voor respectievelijke doelgroepen zijn we volgens mij nog – lang? – niet toe. Maar, zucht, dat duurt alleen maar nòg langer door uitstel van deugdelijke verkenning van reële variëteit (lees dus ook: ingewikkeldheid). En zònder nodige en voldoende verkenning lukt het natuurlijk zelfs nooit.

Een voorbeeld van een tekst die reële variëteit miskent, vind ik **Doelarchitectuur Platform Regelbeheer**. Uit toegevoegde opmerkingen van nogal wat lezers meen ik te kunnen opmaken dat zij evenmin variëteit veronderstellen. Dat gaat voor "verbinding," maw "participanten [die] het [er]over eens zijn," dus dubbel mis.

Mijn – ook jouw? – advies om dat document daarom in de prullenmand te gooien is weliswaar niet ... ingewikkeld, :-) maar uiteraard nogal ... ònverstandig. Wellicht valt er, zeg maar, wat bij te sturen, moeilijk genoeg, maar daarvoor moeten we dus eerst verder (onder)zoeken voor stelselmatig gerichte, nee, geen paradox, voorstellen. De conclusie dat genoemd document helemaal géén "doelarchitectuur" is, laten we dan graag over aan de opstellers zèlf ervan.

Ik ga nog even dóór op jouw "vraag is of dat nodig is," te weten eensluidende interpretaties door "participanten." Ook daarin heb je nota bene gròndig gelijk. Want als het over regels gaat in de zin van verkeersregeling (met verkeer in de ruimste zin van wederzijdse omgang), gaat het om afstemming van verschillende (!) gedragsbijdragen volgens respectievelijke situationele hoedanigheden (lees ook: verhoudingsgewijze hoedanigheden) van verschillende (!) deelnemers. Aldus bevestigt codificatie, zoals jij het uitdrukt, "betekenisvariatie en [variatie van] waarden die [...] eigenlijk bij voorbaat te bestaan." Ja, dat kan èn zal – vrijwel – iedereen "té ingewikkeld" vinden, maar wie zgn beheer van regels wil ... regelen zònder zulk begrip, verkeert "té" eenvoudig :-) op een dwaalspoor.

Over spoor gesproken, Wittgenstein stelt een regel dus als "Wegweiser" voor. Ik maak er in het Nederlands van: verkeersbord.

De eerste associatie met die term is stellig een 'ding' aan de kant van de weg. Wie zich daar over die weg verplaatst, wordt geacht er als aanwijzing voor zijn (lees ook: haar) verplaatsingsgedrag ... acht op te slaan.

Er staan zoveel 'dingen' langs de weg. Waarom moet iemand àls (!) verkeersdeelnemer dat ene ding wèl 'volgen,' en talloze andere dingen – juist – niet? Dat moet hij eerder hebben ... geleerd.

Maar hoe gaat dat leren dan? Klopt, daar zijn ook al 'verkeersborden' voor, enzovoort.

Waar begint dat dan (mee)?

Aan veronderstelling van wat 'we' verder àls kip respectievelijk àls ei beschouwen, ontkomen 'we' niet. Naar een stelselmatig verantwoorde keuze is het dus zoeken, met 'filosofische' probeersels.

Vooruit, verkeersborden moeten dus ... leerbaar zijn. En eenmaal geleerd dienen ze eventueel ter verdere ... lering.

Maar als je weet wàt een verkeersbord 'betekent,' moet je je er ook naar gedragen àls je àls verkeersdeelnemer een exemplaar ervan 'tegenkomt.' Nog ervan afgezien dat het soms veiliger is je méér van iets ànders aan te trekken, bijvoorbeeld een plotseling overstekende voetganger, nee, als je het verkeersbord niet eens kunt zien,

gaat dat meteen al mis. Daarom zijn er óók allerlei regels voor plaatsing en onderhoud. Wie is ertoe bevoegd, enzovoort, enzovoort? Regelstelsel, dus. Het lijkt slechts ... eenvoudig. Dat ene verkeersbord staat er toch. Klaar? Nee! Tja, verkeersbordenbeheer omvat méér, véél meer. En dergelijk beheer is slechts een middel dat slechts middelen betreft. Volgens mij pas redelijk algemener begrijpelijk over doel gesproken, regels dienen verkeersdeelnemers hun respectievelijk verschillende (!) gedragsaandelen op elkaar (!) af te stemmen in wat volgens zulke regels geldt als gecategoriseerde verkeerssituaties annex -verhoudingen. En de beoogde afstemming kan variëren. Want wat heeft een bepaalde verkeersdeelnemer telkens als ... doel? Zo kunnen regels zelfs de voorwaarde vestigen voor een – soort – verhouding. Veel regels mikken nader op bevordering van doelmatigheid: vlottere, evenwichtigere, preciezere e.d. opbrengsten per deelnemer dankzij onderling geregelde afstemming.

Of ik hiermee regels, herstel, het regelstelsel alweer wat bruikbaar duid om aan overzicht te helpen over wat beheer ervan zoal praktisch vergt? Zeg het maar. Hoe dan ook blijf ik het voorlopig ... zoeken in overzicht dat zich niet op voorhand beperkt tot overheid(sbemoeienis). Zo veronderstelt o.a. Wittgenstein reeds, nota bene, dat elke gedraging onderhevig is aan regels. Uitgaand van zo'n algemeenste opvatting laat zich pas – eventuele – bemoeienis onder de noemer van zgn overheid inderdaad ... geregeld begrijpen, dus eveneens principieel relationeel volgens situaties/verhoudingen.

Dergelijke zgn reflexiviteit kenmerkt stelselmatigheid. Jij wijst voorts op de “invloed die de politiek heeft op keuzes en waarden die toegekend worden” met wijziging van dien van wat als, hmm, heersende betekenis wordt ... geregeld. Ook dat noodzaakt dus tot stelselmatige opzet als een omvattender ruimte met plaats voor zowel gelijktijdige als achtereenvolgende variëteit.

Nogmaals, mee eens, voor publieksvoorlichting is dat allemaal “té ingewikkeld.” Maar (be)stuurders moeten dat ooit willen begrijpen. Als jij en ik er nu eens mee begonnen? Herstel, mee doorgaan?

Ik weet het, deze verkenningaflevering komt wederom rommelig over. Nee, ik verontschuldig me er niet voor. Verantwoord overzicht kost moeite. Blijf ajb commentaar geven, suggesties doen. In elk geval weten we wat voor “maatschappelijke oriëntatie” een dwaalspoor is.

101.17

Sta me ajb toe dat ik volhoud om niet zozeer een enkele regel als insteek te kiezen voor stelselmatige dekking, maar veeleer subject dat niet anders kàn dan voor zowel interpretatie van tekens als planning van gedragingen ... regels volgen.

Onder de noemer van aangeboren (Engels: nature) zijn dat per subject (lees ook: individu) zelfs oorspronkelijk, zeg maar, interne regels. En onder de noemer van aangeleerd (Engels: nature) is voor het subject in kwestie de oorsprong, eh, extern, maar dat subject kan tevens zo'n, hmm, externe regel pas ... volgen na, zeg wederom maar, internalisering ervan met, vooruit, individualisering van dien.

(Ook) daarover stelt Wittgenstein eveneens in **Philosophische Untersuchungen** m.i. pertinente vragen:

Was hat der Ausdruck der Regel – sagen wir, der Wegweiser – mit meinen Handlungen zu tun? Was für eine Verbindung besteht da?

Zijn antwoord laat hij er meteen op ... volgen:

ich bin zu einem bestimmten Reagieren auf dieses Zeichen abgerichtet worden, und so reagiere ich nun.[p. 80]

Een verdere vraag is dan in hoeverre die, wat vriendelijker uitgedrukt, opvoeding geslaagd is. Trouwens, dus alsmaar over regels gesproken, wie bepaalt daarvoor de criteria? Wie toetsen allemaal hoe “ich nun [...] reagiere”? Het lijkt mij overigens dat Wittgenstein daadwerkelijk gedrag abusievelijk verwisselt met de opvoedkundige bedoeling door te beweren dat

sich Einer nur insofern nach einem Wegweiser richtet, als einen ständigen Gebrauch, eine Gepflogenheit gibt.[p. 80]

Door – wat ik hierboven noemde – internalisering kan een subject echter van alles en nog wat hebben aangeleerd dat afwijkt van de bedoeling(en) van de opvoeder(s). Precies, met daarvan een in ... zijn mate afwijkend “und so reagiere ich nun” tot gevolg.

Individuele variëteit is nu echter niet wat een, zeg maar, regelaar beheersbaar(der) probeert (!) te krijgen. Zo luidt de ultieme ... machtsregel dat iedereen wordt geacht de regels te kennen. Omdat internalisering onontkoombaar is, wordt die van de regelaar daarmee absoluut geldig verklaard, nou ja, tot ijkpunt. Daarmee verdwijnt ‘natuurlijk’ niet de opgave, integendeel zelfs, om overige subjecten de betekenis van regels te onderwijzen in de zin van welke gedragsmatige gevolgen zij worden verwacht eraan te geven.

Hoe kan iemand een zgn regel leren? De eerste ernstige misvatting is vaak dat een regel verondersteld wordt als op zichzelf staand. Ofwel, de verwoording van de abusievelijk enkelvoudig opgevatte regel moet voldoende zijn om ‘m te begrijpen (en ernaar te handelen). Vooruit, daarvoor moet de regel wel in begrijpelijke taal uitgedrukt zijn, nietwaar? Tja, wat kan er begrijpelijker zijn dan zgn natuurlijke taal? Dan is de tweede misvatting vaak, ook ernstig en ik laat in het midden of dat opzettelijke misleiding is of uit volstrekt taalkundig onbenul gebeurt, dat de, zeg maar, grammatica van een formele zgn programmeertaal die van een natuurlijke taal omvat. Het is ‘natuurlijk’ omgekeerd. Programmeurs menen ten onrechte (!) dat vervanging van machine-leesbare tekens ter aanduiding van delen in een uitdrukking in een programmeertaal door mens-leesbare tekens een uitdrukking in, eh, natuurlijke taal oplevert. Hun idee is dus om een regel te verwoorden volgens de ... structuurregels van programmering, maar vooralsnog voorzien van mens-leesbare tekens voor de ‘grammatisch’ relevante ordening van delen. Vervanging van die mens-leesbare door machine-leesbare tekens, ja, dat kan dan ‘automatisch,’ levert de bijbehorende programmatuur.

Zulke vermeend natuurlijke taal is onnatuurlijk, dus zonder opvoeding en -leiding ertoe extra onbegrijpelijk. Dat vergeten programmeurs ‘maar’ te onderzoeken en hun opdrachtgevers laten zich door de belofte van ‘oplossing’ in natuurlijke taal netzo onkritisch verleiden.

Oh ja, er loopt nog een ernstige misvatting doorheen. De regel wordt niet opgevat als primair gericht tot wie ‘m moet volgen, maar op wat, te weten een machine voor zgn digitale informatieverwerking. Dat verklaart de aanname van programmeertaal, maar dus verhuld in valse termen van natuurlijke taal, als criterium voor begrijpelijkheid. Zo algemeen geldig verondersteld is dat onzin.

Omdat de term regel voorkomt in de aanduiding business rule management, wil dat niet zeggen dat daarmee variëteit van maatschappelijke verhoudingen valt te dekken. Slechts wijziging van die aanduiding in public rule management maakt zo’n programmeertaal uiteraard niet, eh, natuurlijker.

Digitalisering kan ook zgn uitvoering dienen, uiteraard. Maar daarvoor moeten allereerst zulke misverstanden vermeden blijven. Het blijkt ... ingewikkeld om dat ... begrijpelijk te krijgen. :-)

Als je indruk is dat ik nogal afdwaal, en dat blijf doen, ja, die indruk heb ik zèlf ook. Althans, in eerste aanleg. Helaas stuit ik her en der nog op veronderstellingen die m.i. stelselmatig mank gaan. Opruimen, dus maar. En oriëntatie openen. Want, met hier mijn bewerking van een bewering van Wittgenstein voor nadruk op relativiteit van regels, het regelstelsel

ist das Bezugssystem, mittels welches wir uns eine[n Regel] deuten.[p. 82]

Kortom, kip en ei.

101.19

onderwerp: oefening met/onderzoek naar stelselmatig modelleren, deel 6
(verkeersregeling volgens verhoudingsgewijze hoedanigheden)

Ik gebruik stelsel als aanduiding voor aansporing tot zoiets als open bereik. Dat is voor – behoud van – een zoveel mogelijk zgn open samenleving beslist geen luxe, maar cruciale voorwaarde. Hoe ver kunnen ‘we’ ermee komen?

Vroeg of laat zijn beperkingen onvermijdelijk door veronderstellingen, dwz door wat op voorhand als vaststaand aangenomen moet zijn.

Maar we moeten blijven proberen vooral dāt zoveel mogelijk te beseffen. Want als openheid door dergelijke veronderstellingen onverhoopt onvolledig – gedacht – genoeg belemmerd raakt, kan de voor kennelijk grondiger vereiste oplossing tenminste worden gezocht of zij eventueel ook daadwerkelijk te vinden is, te weten in – ontwerp van – alweer ‘ruimer’ bruik- en houdbare veronderstellingen.

Okee, regels. Er is blijkbaar ‘iets’ dat regelt. Dat (die) noem ik (de) regelaar.

Er zijn talloze ... regelaars.

En moet een bepaalde regelaar op zijn beurt niet aan regels onderhevig zijn? Ofwel, wie is de ene regelaar van de andere regelaar?

Veronderstellingen dienen vaak om dergelijke voortzettingen (lees ook: oneindige regressie) af te kappen. Van een bepaalde regelaar wordt dan soevereiniteit verondersteld.

Over zo’n toeschrijving kunnen mensen dan weer heel verschillend denken. Er blijven oorlogen over woeden.

Het ènkelvoud van soevereiniteit houdt geen stand. Ook de als ‘hoogst’ geldende regelaars moeten het van verhoudingen hebben, waarvoor ze aan, hmm, onderlinge regeling niet ontkomen.

Vooruit, neem aan dat er een regelaar is. Die is er dus, omdāt hij (lees ook: zij) vindt dat er vooral ‘iets’ is dat regeling vergt. Volgens mij op z’n algemeenst uitgedrukt neemt de zgn werkelijkheid haar loop. Die loop probeert de regelaar te beïnvloeden. Dat doet hij als het ware getrapt. Hij stelt regels op om daarmee – ik noem ze maar even – uitvoerders te beïnvloeden, waarna van uitvoerders verwacht wordt dat zij zich volgens die regels gedragen voor de beoogde beheersing van – verloop van – de werkelijkheid.

Zo stelt iederéén minstens regels op voor zichzelf als (hoofd)uitvoerder.

Tijdens de tweede trap is de regelaar als zodanig min of meer naar de achtergrond verdwenen. De aangewezen uitvoerder(s) moeten ‘het’ immers ‘doen.’ Maar hoe kan elke uitvoerder weten wat van hem verwacht wordt met het volgen van de regel(s)? Daartoe moet(en) (de) regel(s) èlke betrokken uitvoerder nodige en voldoende ‘duidelijke’ aanwijzingen bieden.

Tijdens de eerste trap kan de regel een uitvoerder, zeg maar, persoonlijk aanspreken. Zo doet iedereen dat 'natuurlijk' met zichzelf als (hoofd)uitvoerder. En in spreekwoordelijke kleine kring.

Maar er zijn grootschalige samenlevingen (lees ook: maatschappijen) waarvan de leden (lees ook: deelnemers aan maatschappelijk verkeer) praktisch onmogelijk – nog – persoonlijk in (verkeers)regels vermeld kunnen staan.

Schaal noodzaakt tot zowel abstractie als objectivering.

Allereerst stelt de regelaar min of meer expliciet een beperking voor. Want de werkelijkheid is voor oriëntatie door uitvoerders nogal, zachtjes uitgedrukt, ruim bemeten. De regelaar geeft een aanduiding van het z.i. relevante, eh, gedeelte ervan. Hij objectiveert zo'n gedeelte als situatie resp. verhouding.

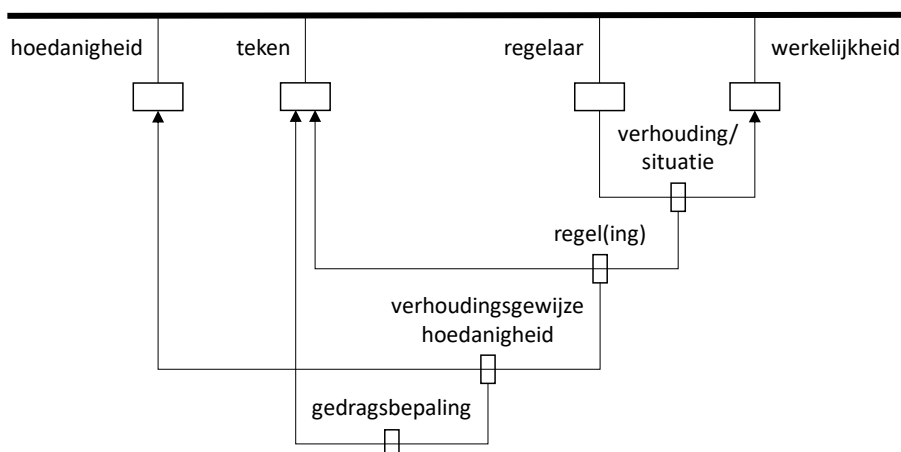
En volgens een verhouding zijn er dus deelnemers aan. Wie hij als deelnemers telt, abstraheert hij tot hoedanigheden (lees ook: rollen). En per hoedanigheid verstrekt de regelaar dan aanwijzingen voor gedragsaandelen aan – het verloop van – de verhouding annex situatie.

Met zulke regels moet ook weer iedereen dus leren herkennen in welke geobjectiveerde situatie/verhouding hij verkeert en welke geabstraheerde hoedanigheid daarin voor hem geldt.

Verhoudingen resp. verhoudingsgewijze hoedanigheden waarin hij nooit komt, zelfs nooit kan komen, te verkeren, hoeft iemand dus niet noodzakelijkerwijs te (her)kennen. Door slechts het gedragsaandeel volgens de telkens voor hem relevante situationele resp. verhoudingsgewijze hoedanigheid te leveren, zou – door de regelaar – immers afstemming geborgd moeten zijn met bijdragen door eventuele overige deelnemers in hun hoedanigheden.

Dat is de theorie. Toch maar opletten wat anderen doen, blijft vaak geboden.

In, doorgenummerd, figuur 15 geef ik met Metapatroon als modelleermethode een ruwe schets van grootschalige verkeersregeling.

figuur 15

Een bepaalde regel bevat aldus de nadere bepaling(en) van wat van iemand in een aldus bepaalde verhoudingsgewijze hoedanigheid verwacht wordt dat hij al dan niet doet, maar om zulke aanwijzingen te begrijpen wordt doorgaans, zeg maar, vóórkennis ... verwacht van wie als desbetreffende uitvoerder in aanmerking komt. En er kunnen ook voorwaarden gelden, bezit van diploma's bijvoorbeeld, met eventuele ... regels van dien. Verder, wat zijn de ... geregelde gevolgen, indien

iemand een regel had moeten volgen, maar dat nagelaten heeft? Enzovoort. Kortom, een regel staat ‘bepaald’ niet op zichzelf. Wordt vervolgd.

101.20

Als je mij in één moeite door met zoveel woorden laat weten dat je gehoor geeft aan het verzoek om – ook – betrokken te zijn bij de opzet van het zgn Federatief Datastelsel (FDS), juich ik jouw besluit grondig toe.

Jij hebt het over “schakelen met het Platform Regelbeheer.” Dat kan en moet volgens mij zelfs kortsluiten zijn. :-) Dat volgt immers uit de veronderstelling van ... stelsel. Daar hoort m.i. immers onlosmakelijk het idee bij dat er één (!) stelsel is. Niet meer en niet minder. Want zou je méér dan één stelsel veronderstellen, rara, hoe hangen die op hun beurt dan ... samen?

Ik wees je erop dat een functie van veronderstellingen o.a. kan zijn om “oneindige regressie af te kappen.” Wat de aanname van een stelsel betreft, moet je dat dus doen middels de getalsmatige beperking tot één exemplaar.

Kortom, er kunnen geen verschillende stelsels zijn voor data, regels, enzovoort. Omdat er maar één stelsel kan zijn, moeten data, regels e.d. worden opgevat als, zeg maar, aspecten die als zodanig (!) ... stelselmatig samenhangen. Mikken op, borgen van zulke samenhang bedoel ik met kortsluiting.

Dus, als je voor regels als insteek kiest, moet je vroeg of laat – verband met – data ... regelen. Heb je voor data als insteek gekozen, dan kom je niet onder regels ervoor, eromheen e.d. uit.

Zo is het allesbehalve toevallig dat wij vanaf het allervroegste stadium van ons onderzoek naar regelbeheer overwegingen ‘meenamen’ over wat weliswaar Federatief Datastelsel heet, maar blijkbaar nog steeds onvoldoende aspectmatig in het ene, ruimere stelsel wordt gepositioneerd. Kijk er ajb de reeks van mijn eerdere emailberichten op na. Zie bijvoorbeeld “figuur 13 [voor] wat de federale (stelsel)voorziening als verwijzingsbron moet bieden, klaar.” Nou ja, bijna klaar. :-)

In dit ... verband wijs ik hier graag op wat er stelselmatig onder “verbinden” valt te verstaan zoals jij terecht aangaf dat leden van verschillende doelgroepen elkaár moeten kunnen ... verstaan. Als ik me even tot zgn vakmensen (lees ook: professionals, specialisten) beperk, werken pogingen tot uniformering (lees ook: standaardisatie) van betekenis door-de-vakdisciplines-heen van telkens een term averechts. Een ... vakterm heet niet voor niets zo. Volgens de ... betekenis van het ene vak betekent een bepaalde term zus, volgens een ander vak zo, enzovoort.

Dáárom moet ook en vooral context als informatie – dat is een ... waaraan ik voorkeur geef ipv data – opgenomen zijn. Want pas inclusief nodige en voldoende context zijn relevante betekenisverschillen navolgbaar en van samenhang te voorzien. Zo ‘werkt’ Metapatroon daarom. Motto: contextuele verbijzondering.

En dat is ook de manier om zowel regels als informatie onder de noemer van het ene stelsel te ... verbinden.

Nogmaals, met Metapatroon is er een stelselmatige methode voor. Maar om verschillende :-) redenen willen zowel bestuurders als specialisten vaak niet verbonden raken. En met veronachtzaming van wat jij “maatschappelijke oriëntatie” noemt, steunen ze elkaar in verzet tegen “schakelen.” Haha, over schakels gesproken, wat ze blijkbaar ... verbindt, zou weleens de opvatting kunnen zijn die verbinding associeert met uniformering. Zo ja, dat duiden zij dan weer als poging tot onderdrukking. In verzet tegen dit laatste, onderdrukking, dus, hebben zij weliswaar gelijk, maar zij vergissen zich reeds met hun eraan voorafgaande onstelselmatige

veronderstelling, te weten dat verbinding strikte uniformering vergt. Die misvatting blijkt diep verankerd.

101.21

onderwerp: oefening met/onderzoek naar stelselmatig modelleren, deel 7 (varianties op en met een stelselmatig informatiemodel)

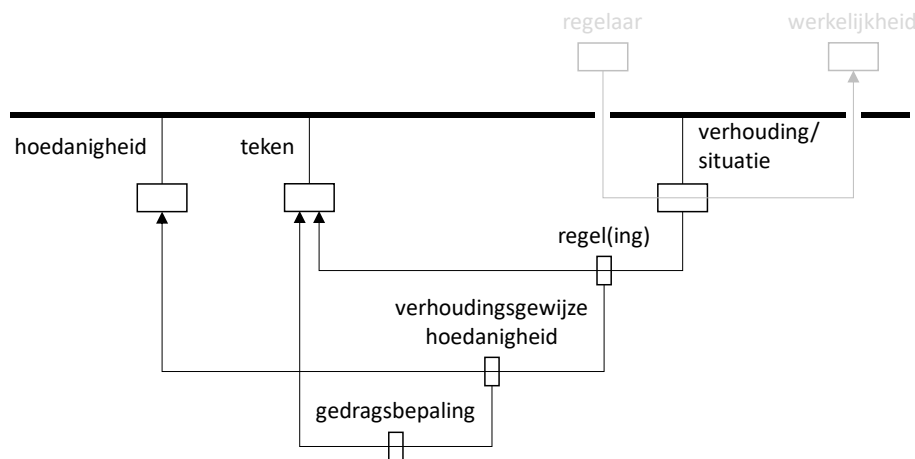
Graag wil ik je nadere aandacht vragen voor – het model in – figuur 15. Je ziet daar regelaar meteen aan de horizon ‘hangen.’ Alles dat dáár weer ‘onder’ hangt, is er dus van afhankelijk, zeg ook maar aldus gerelativeerd, verondersteld.

Een regelaar kan verwachten dat de kans dat ‘zijn’ regel daadwerkelijk wordt (op)gevolgd door uitvoerders groter is, indien hij ze absolute geldigheid ervan ‘wijs’ maakt. Dan probeert hij de afhankelijkheid van hem te herleiden tot zoiets als onaanvechtbaar geacht gezag om alternatieve interpretaties met subjectieve variëteit van dien zoveel mogelijk te beperken. Zo krijgen potentiële uitvoerders niet voorgesteld dat wordt verwacht dat zij zich oriënteren volgens de interpretatie van de regelaar, maar volgens een absoluut geldige voorstelling.

Zulke verabsolutering is dus vals in de zin dat reële variëteit ermee tekortgedaan wordt. Het leidt tot reductie. Er verdwijnen aanknopingspunten uit het model, dat daarmee uiteraard inboet aan stelselmatigheid.

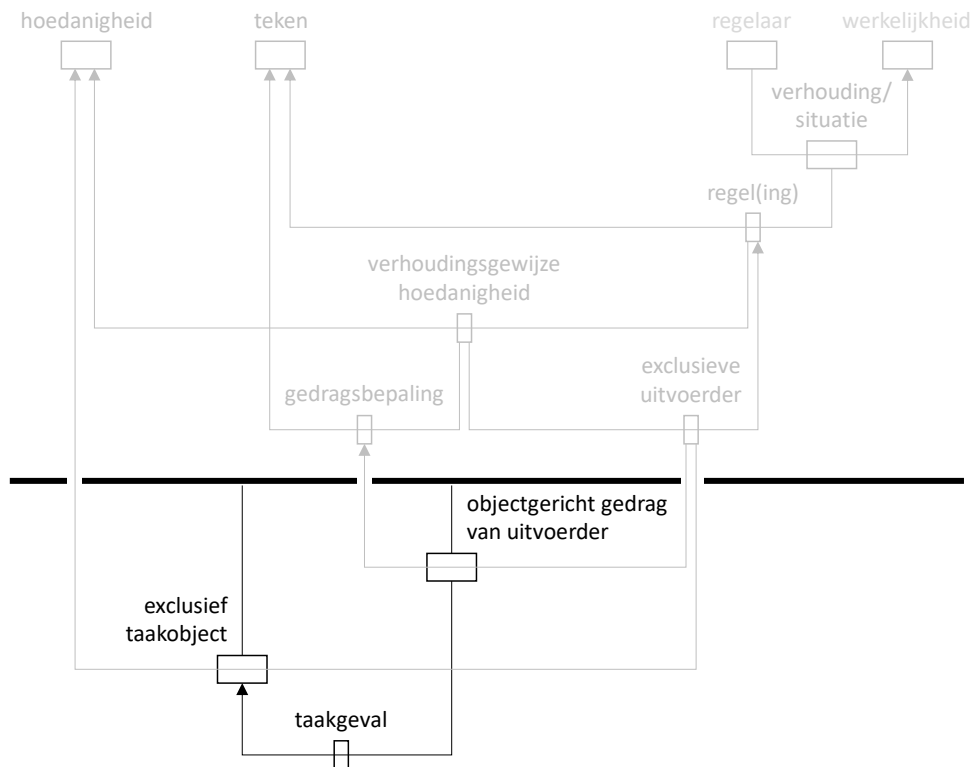
In figuur 16 staat boven de horizon wat vrijwel altijd ontbreekt.

Wellicht zie je al aankomen waar ik hiermee naartoe wil. Met een apart digitaal informatiesysteem per regel(ing) is inderdaad ook dat aanknopingspunt, regel(ing), dus, overbodig voor beheersing van variëteit. En is dat hulpmiddel zelfs bestemd voor exclusief gebruik door een uitvoerder die zichzelf ook nog eens exclusief als – dus de enige – uitvoerder beschouwt en slechts één soort ‘klant’ van zijn ‘dienstverlening’?

figuur 16

Wat er overblijft is, precies, een domeinsysteempje. Een informatiemodel ervan/-voor blijft aldus beperkt tot meervoud van, zoals figuur 11.b al uitdrukt, taakspecifiek object. Je kunt dat dus ook zien als vergaand uitgekleeft stelselmatig model, zie daarvoor figuur 17.

figuur 17

Of de domeinspecifieke reductie ad figuur 17 tot in detail klopt, valt stellig nog te twisten. Op hoofdlijn hoop ik nogmaals te verduidelijken dat domein en stelsel respectievelijke schaalniveaus betreffen met noodzaak van dien on ertussen – dus – te kunnen, dat is jouw term, :-) “schakelen.”

Ik ga ook nog op een andere manier met figuur 15 door. Eerder kondigde ik aan een vergelijking te maken met het zgn taalmodel dat Mariette Lokin in haar boek met dezelfde titel oppert voor – wat zij noemt – wendbaar wetgeven. Ik ga dat met – het model in – figuur 15 proberen uitgaande van haar opsomming (in: **Wendbaar wetgeven**, zie pp. 158-159).

Meteen wijs ik erop dat Lokin met haar regelontleding lijkt aan te sluiten op de ... regels voor redekundige ontleding. Dat betreft bijbehorende vaste, inderdaad, hoedanigheden: onderwerp (subject), meewerkend voorwerp en lijdend voorwerp. Zoals ik een verhouding annex situatie opvat, geldt er geen vooraf bepaalde hoedanigheden- annex rollenverdeling. Volgens een verhouding tellen gedragsaandelen van deelnemers eraan over en weer. In de zin dat de ene deelnemer, bijvoorbeeld, subject is, kan een andere als, bijvoorbeeld, object (lees hier: lijdend voorwerp) gelden. Dat kan volgens dezelfde verhouding ook omgekeerd het geval zijn.

Verder heeft Lokin niet zozeer een taal-, maar veeleer een regelmodel willen voorstellen. Wat zij als elementen opsomt, noem ik daarom regelementen. Als eerste regelement staat “subject” vermeld. Dat valt volgens – het model in – figuur 15 onder verhoudingsgewijze hoedanigheid. Is er een bepaald exemplaar van. Dan kan ook Lokins regelement “object” worden opgevat als een exemplaar ervan. Zij beschouwt als “doel [...] datgene tot wie, of datgene waarop de handeling of situatie zich richt.” O.a. hierin laat zich m.i. het gemis, ook in Lokins regelmodel, van de regelaar merken. Het is immers de regelaar die een (im)materieel gedeelte van de

zgn werkelijkheid als een situatie resp. verhouding begrijpt en door uitvoerders wil laten begrijpen. Zijn bedoeling ligt daarom in die bepaling besloten.

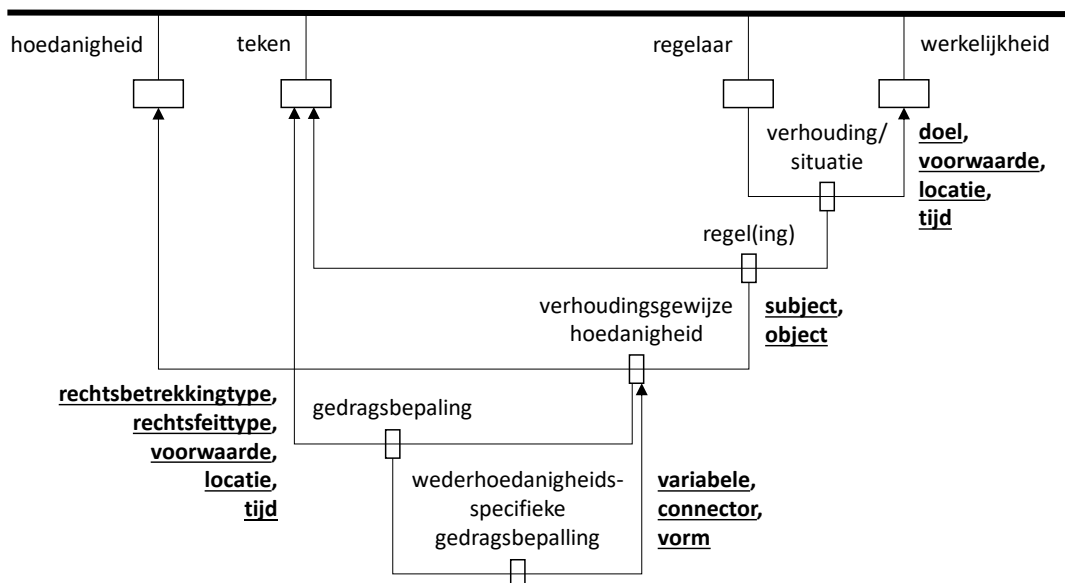
Wat Lokin vervolgens verstaat onder rechtsbetrekkingtype” en “rechtsfeittype” kan ik niet zo goed beoordelen, :-) maar om iets anders dan aspect(en) van wat in figuur 15 verschijnt als gedragsbepaling per verhoudingsgewijze hoedanigheid per regel(ing) kan het daarbij m.i. niet gaan.

De regелеlementen “voorwaarde,” “locatie” en “tijd” lijken mij volgens figuur 15 tweeledige positionering te verdienen. Allereerst kunnen ze alle drie eveneens besloten liggen in de bepaling door de regelaar van wat als situatie/verhouding telt om te regelen. Vervolgens kan een deelnemer er in de desbetreffende verhoudingsgewijze hoedanigheid voor zijn gedragsaandeel aan – het verloop van – de verhouding mee te rekenen hebben. Op die manier gaat het ook verder volgens figuur 15 om aspecten van gedragsbepaling.

Lokin stelt dat het regulelement “variabele [...] attributen of eigenschappen van het object” dekt, terwijl het regulelement “connector [...] de relatie tussen object en variabele uitdrukt in [bepaalde] termen.” Van hoe zij dat bedoelt, begrijp ik nog minder. Maar ik kan me voorstellen – verhouding, nietwaar? – dat een deelnemer met bepaalde – andere – deelnemers op telkens een specifieke(re) manier moet – kunnen omgaan. Dat vergt uitbreiding van – het model in – figuur 15. De gedragsbepaling voor – iemand in – de ene verhoudingsgewijze hoedanigheid moet daarvoor kunnen worden verdeeld in gedragsbepalingen per – deelnemer in een – andere verhoudingsgewijze hoedanigheid. Die uitbreiding is in figuur 18 opgenomen. Het laatste regulelement dat Lokin voorstelt, is “vorm [als] de middelen waarmee (instrument) de handeling wordt verricht of de wijze waarop (procedure).” Dat hoort dan bij het toegevoegde aanknopingspunt. Met excuus voor de aanduiding: wederhoedanigheidsspecifieke gedragsbepaling.

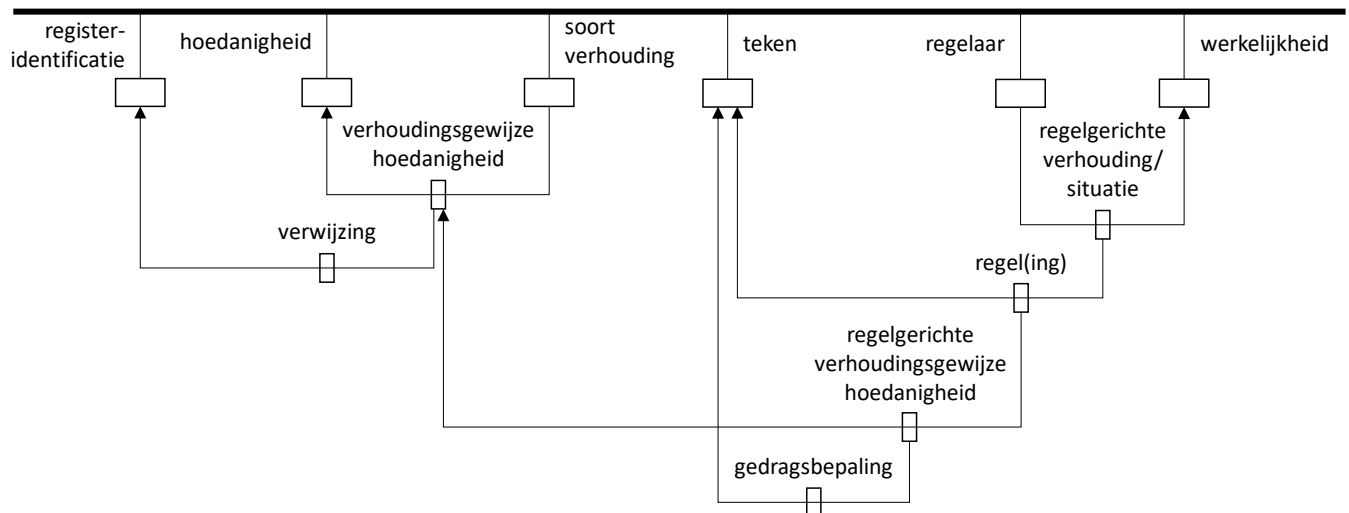
Verder in figuur 18 zijn Lokins voorgestelde regulelementen met dikke letters en onderstreept stelselmatig geplaatst.

Nou ja, het is een poging tot ... verbinding. Daarvoor zou in een project als Platform regelbeheer toch interesse in moeten zijn.

figuur 18

En dan heb ik gelet op jouw betrokkenheid bij Federatief Datastelsel meteen maar figuur 13 met figuur 15 gecombineerd, met figuur 19 als resultaat. Dat model betreft stelselmatig zowel data als regels. Nou ja, het is een aanzet.

figuur 19

Is het een idee om elkaar binnenkort weer eens te spreken?

101.22

onderwerp: oefening met/onderzoek naar stelselmatig modelleren, deel 8 (als voorwaarde voor 'verbinding' van juristen: naar relativisering van gedragsaandeel door – digitale - machine)

In dit stadium zijn modellen nog niet zozeer ontwerpen, maar bieden veeleer discussiestof. En we moeten dus extra alert op aannames (lees dus ook: veronderstellingen) zijn. Beperkt tot een zgn domein blijven ze vaak verhuuld door afbakening. Aannames worden dan domweg als gegeven ... aangenomen.

Voor (het) stelsel(schaal)niveau valt praktisch overigens evenmin aan enige afbakening te ontkomen. Tja, in zoverre blijft ook een stelsel een ... domein. :-) Maar dan moet je tenminste – proberen te – weten waar de spreekwoordelijke schoen kan gaan wringen als gevolg van het ergens afkappen van de leest.

Zo lijkt het in figuur 19 als verkennend ontwerp erop dat ik voor het zgn Federatief Datastelsel wat o.a. de knooppunten 'soort verhouding' en 'hoedanigheid' betreft, heb verondersteld dat exemplaren ervan algemeen (lees ook: absoluut) geldig zijn. En gecombineerd tot 'verhoudingsgewijze hoedanigheid' lijkt het dat een netzo algemeen/absoluut geldige index ontstaat voor – toegang tot – informatie in respectievelijke registers. Dat klopt natuurlijk niet. Want ook zo'n index is minstens gedeeltelijk ... geregeld, dwz met – afhankelijkheid van – een regelaar enzovoort van dien.

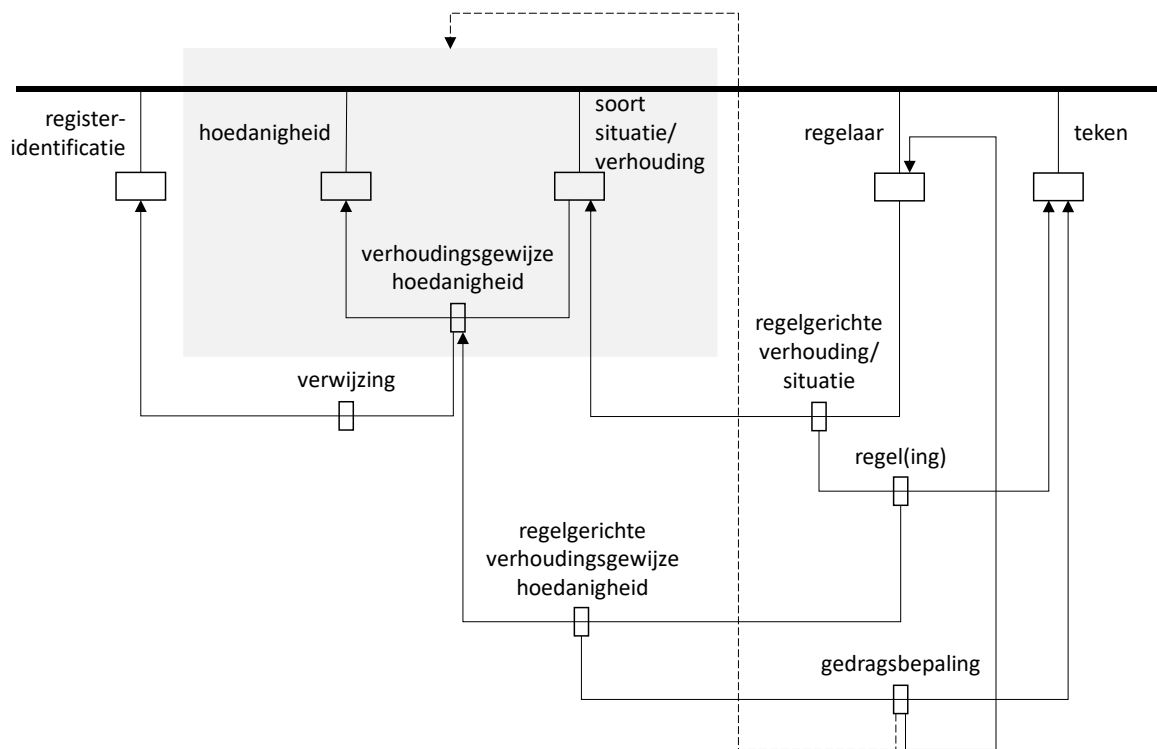
De beheerder van de federatieve, vooruit, thesaurus is dus door de regelaar van de federatie als een uitvoerder aangewezen. En de federatieve index annex thesaurus is volgens de bijbehorende gedragsbepaling het – beoogde – resultaat van het gedragsaandeel van de desbetreffende uitvoerder.

Stelselmatige vraag: Zijn er overigens meerdere federaties?

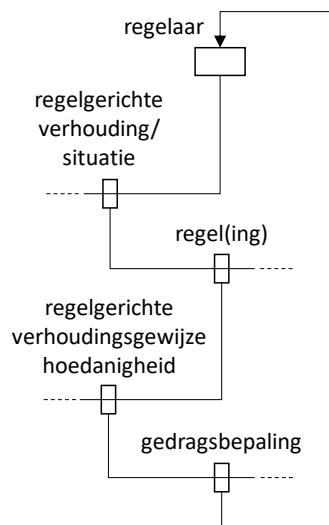
Laat ik, toegegeven, nee, dat is niet bepaald een stelselmatig antwoord, laat ik

vooral nog een enkel Federatief Datastelsel als ... supradomein aannemen. Maar ik ben me tenminste bewust van die afbakening, en ik weet óók hoe desgewenst verruiming mogelijk is. (Hoe dan? Ik geef dat hierbij op als modelleeroefening. :-)

Het is, herstel, ik vind het dan verstandig om (lees ook: op z'n minst) blijf te geven van erkenning dat óók opzet en beheer van de federatieve index annex thesaurus uiteraard met gedragsbepaling(en) geregeld zijn. Dat ... verband is in figuur 20 aangegeven.

heb voor figuur 21 een uittreksel van de directe 'regelementen' gemaakt. Wat óók moet opvallen is de samenhang ertussen. Dat zou je de expliciete regelgrammatica kunnen noemen.

figuur 21

Een bezwaar tegen de regeltaal à la figuur 21 zou kunnen zijn dat zij géén natuurlijke taal is. Zo'n bewering klopt. Maar wat Lokin in **Wendbaar wetgeven** als regeltaal voorstelt is dat evenmin. En dat geldt voor elke zgn taal die, op z'n Engels uitgedrukt, business rule management (BRM) moet dienen (met public rule management daarvan slechts in naam een variant).

Ik heb al beredeneerd, evolutionaire psychologie en zo, dat ook een willekeurige uitdrukking 'in' zgn natuurlijke taal nooit 'zomaar voor iedereen' begrijpelijk is. Maar gesteld voor een evident stelselmatige opgave moet m.i. hoe dan ook de hoofdvraag luiden, of een voorgestelde 'taal' daarvoor geschikt is.

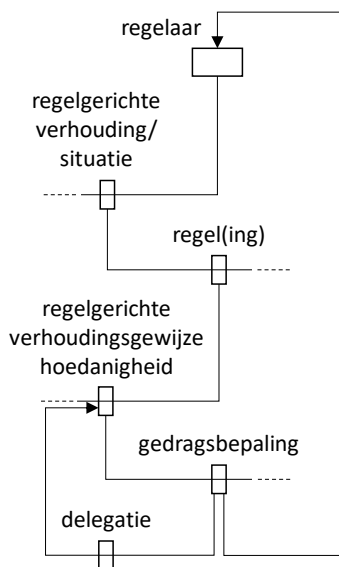
Wat zijn de aannames met BRM zoal? 'Aanhangers' blijken zich er vaak niet van bewust. Er geldt zoiets als exclusieve uitvoerder. Over domein gesproken, dat is de ... business in kwestie. Die business wil daadwerkelijke uitvoering kunnen overlaten aan een – digitale – machine. Dat vergt echter expliciete instructies. Het idee van zgn management is dan dat business rules eveneens met een – digitale – machine omgezet – zouden moeten kunnen – worden in nodige en voldoende machine rules. En het idee is dat uitvoering van business rules met ervan afgeleide machine rules volledig gebeurd. Daarvoor moeten ze allereerst als business rules 'natuurlijk' volledig e.d. genoeg opgesteld zijn om als machineversie volledig uitvoerbaar dóór de machine te zijn (om te beginnen voor de 'vertaling' naar machine rules). Met de vereiste volledigheid enzovoort hebben zgn business rules echter – vooruit, vrijwel – niets van natuurlijke taal zoals subjecten benutten als ze elkaar treffen door over en weer uitvoerder te zijn. Kenmerkend voor natuurlijke taal is zelfs soms bijna volledige ... onvolledigheid, zie ook o.a. [Geef mij ajb even de pindakaas!](#) De één gaat geen moeite doen, nou ja, wat minder ijdele mensen zien er doorgaans van af, om de ander te vertellen wat hij meent dat die ander allang weet. Daarop zijn daarom (!) ook tot en met formele regels voor maatschappelijk verkeer berekend. Als de verkeersregel 'rechts houden' luidt, gaat de regelaar ervan uit dat subjecten als weggebruiker o.a. weten wat in die situatie met 'rechts' is bedoeld.

Mijn indruk is dat ook Lokin echter nogal klakkeloos de aannames voor BRM volgt. Daarvan vind ik haar keuze voor regelementen blijk geven. De enkelvoudig

veronderstelde uitvoerder noemt zij subject. En zij stelt ook verder een ontleding voor die voor elke zgn regel ‘elementen’ oplevert waarvan eenduidig machine rules afgeleid zouden moeten kunnen worden voor volledige uitvoering. Tja, dat is voor elk denkbare regel, zachtjes uitgedrukt, nog niet zo gemakkelijk.

Uitweg? Om voor alle regels te doen alsof een – digitale – machine ze moet – kunnen – uitvoeren, is onzin. En om een regel zodanig uit te drukken, dat ‘vertaling’ naar eenduidige, zeg maar, machinale regels wellicht mogelijk raakt, maakt zo’n regel juist onbegrijpelijk voor, eh, reguliere deelnemers aan maatschappelijk verkeer. Voor “maatschappelijke oriëntatie” mist BRM domweg dat het daarvoor gaat om verhoudingen waarin zgn deelnemers nota bene allemaal uitvoerder – kunnen – zijn. Nogmaals, uitweg? Volgens de ‘regeltaal’ van figuur 21 is het dan mogelijk om voor een bepaalde regel(ing) als één of meer van de bijbehorende ‘regelgerichte verhoudingsgewijze hoedanigheden’ een, ach, waarom niet, – digitale – machine aan te wijzen. In geval van welke machine dan ook moet in het kader van de regel in kwestie voor de werking ervan ‘natuurlijk’ wel een menselijk subject verantwoordelijk gesteld zijn. Nog weer algemener is delegatie aan de orde, zie figuur 22 voor toevoeging.

Met een – digitale – machine eventueel (!) als mede-uitvoerder van een regel(ing) vervalt (!) de reden, en stellig onhaalbare eis, om elke regel volledig geschikt voor ‘vertaling’ naar machine-leesbare ... regels uit te drukken. De behoefte aan dergelijke formule(ring) blijft immers beperkt (!) tot het beoogde gedragsaandeel van zo’n machine en dáárvor volstaat een bijbehorende gedragsbepaling.

figuur 22

Erkenning dat regels verhoudingen betreffen, met in beginsel mede-uitvoerders van dien, en dat een – digitale – machine eventueel als gedelegeerd mede-uitvoerder telt, stel ik je graag voor als principiële relativering om allereerst (!) door juristen te laten overwegen. Volgens mij doen zulke aannames ‘recht’ aan “maatschappelijke oriëntatie” en zoals juristen die – willen – opvatten lijkt mij voor regelbeheer nogal maatgevend. Want (pas) indien zij zich ... verbonden willen zien, zijn er daarmee voor regelbeheer ... regels die ict-ers in hun passende verhoudingsgewijze hoedanigheid ‘maar’ moeten gaan volgen. :-)

Zelf vind ik deze relativering evenwichtig, daarom mede noodzakelijke voorwaarde

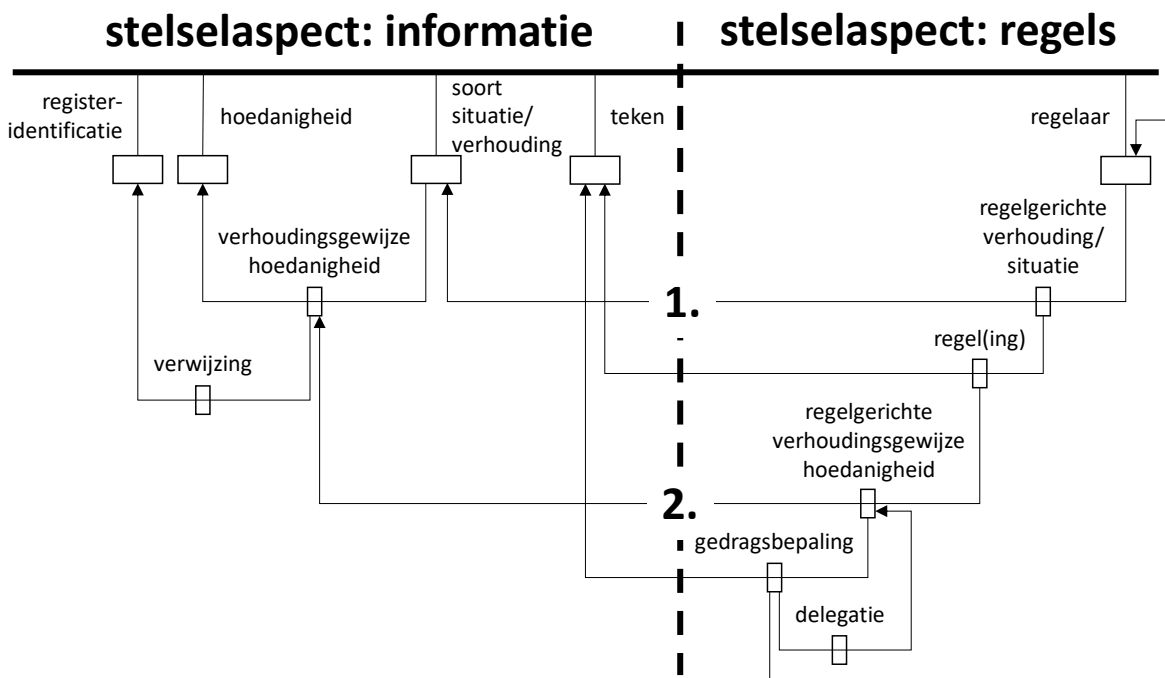
voor “maatschappelijke oriëntatie.” Is mijn redenering om te beginnen begrijpelijk? Heb je op- en aanmerkingen?

101.24

onderwerp: oefening met/onderzoek naar stelselmatig modelleren, deel 9 (één stelsel, drie verbindingen tussen regels en informatie)

Je moet er maar tijd voor hebben om het allemaal te lezen, de bijgevoegde modellen na te lopen. :-) Maar ik heb me met dit en een volgend emailbericht extra gehaast om een tussenstand te bereiken waarop mij een pauze in het zoekend documenteren nuttig lijkt. Want ik vind dat we al aardig wat hebben ... gevonden (en als documentatie beschikbaar). Wat mij betreft tijd voor onze over-en-weer-wegingen ervan.

Als je, bijvoorbeeld, naar figuur 20 kijkt, kan je er zoiets als verdeling volgens informatie en regels als stelselmatige aspecten ‘in’ zien. En als je er even van afziet dat ook regels uiteraard met informatie uitgedrukt – moeten – zijn, dekt de linkerhelft van – het slechts wat anders weergegeven model in – figuur 23 dan informatie en de rechterhelft regels. Zoiets als een grens ertussen heb ik met een dikke stippellijn aangegeven.

figuur 23

Verder afgezien van ‘teken’ als vooralsnog zelfs opzettelijk ruw voorgesteld aanknopingspunt, toont figuur 23 aldus reeds twee – soorten van – verbinding tussen genoemde aspecten. Voor zowel ‘regelgerichte situatie/verhouding’ als ‘regelgerichte verhoudingsgewijze hoedanigheid’ kiest, althans volgens dit model, de regelaar element(en) uit de verzameling ‘soort situatie/verhouding’ respectievelijk ‘verhoudingsgewijze hoedanigheid.’

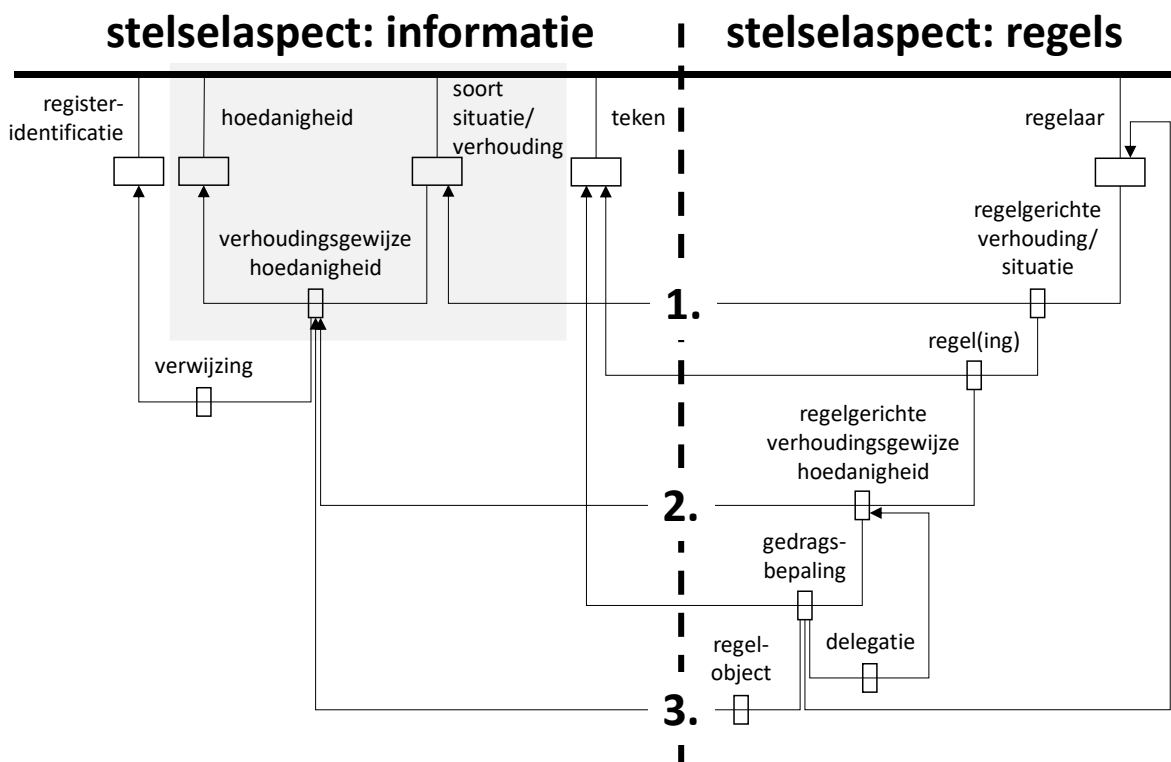
Er hoort een derde verbinding bij. Voor zijn gedragsaandeel aan de uitvoering van een regel(ing) kan een uitvoerder ‘iets’ moeten doen met wie en/of wat niet geldt (lees ook: door de regelaar niet erkend is) als mede-uitvoerder volgens de regel(ing) in kwestie. Als algemene aanduiding van zo’n onderwerp van een gedragsaandeel stel ik regelobject voor.

Zo kan een gedragsbepaling een willekeuring aantal – soorten – objecten vermelden. Waaruit kan de regelaar ervoor kiezen voor telkens de uitvoerder van een verhoudingsgewijs gedragsaandeel? In een ... geregeld stelsel zijn dat wederom elementen van de verzameling 'verhoudingsgewijze hoedanigheid.' En per opgegeven – soort – regelobject kunnen er voor de gedragsbepaling in kwestie criteria aan toegevoegd zijn voor selectie van objectexemplaren.

Voor een medisch zorgverlener is zo'n 'object' een bepaalde patiënt. Als uitvoerder heeft de zorgverlener o.a. informatie over het verblijfsadres van de patiënt nodig, maar dat is slechts middel voor verlening van daadwerkelijke zorg.

Het klopt dat gedragsaandelen zich kunnen beperken tot informatieverwerking. Met digitale middelen, ook nog eens vernetwerkt, kan het ... aandeel van zulke strikt informatieverwerkende aandelen toenemen. Nota bene, met digitale verwerking kan echter – pas – een regelbegrip in de zin van business rule management eventueel praktisch voordelig aan de orde zijn. Ach, waarom niet? Maar is dat beperkt tot bedoelde gedragsaandelen eigenlijk de moeite van ervoor benodigde voorzieningen wel waard?

Hoe dan ook geeft het geen ... pas ervan uit te gaan dat alle gedragsaandelen geregeld kunnen, erger nog, moeten worden 'overgenomen' door digitale machines. Nee, die aanname doet niemand zo letterlijk. Maar intussen wordt vaak – alsmaar vaker? – een regelbegrip voorgesteld dat er domweg op neer komt.

figuur 24

In figuur 24 is de derde stelselmatige verbinding tussen informatie- en regelsaspect toegevoegd. Van rechts naar links zijn daarmee sporen aangeduid om over informatie te beschikken voor verwerking volgens zgn doelbinding in de zin dat verwerking onderhevig moet zijn aan aanvaarde ... regels. Daarmee laat zich overigens in één moeite door autorisatie met treffende nauwkeurigheid ... regelen. En in de omgekeerde richting, dus van links naar rechts, kan worden nagegaan welke,

zeg maar, maatschappelijke objecten in welke verhoudingsgewijze hoedanigheden aan welke regels onderhevig – kunnen – zijn. Wie dat zelf wil nagaan, en volgens de AVG heeft iemand er als zgn betrokkene recht op, moet daarvoor dan wel stelselindex van erkende verhoudingsgewijze hoedanigheden ... begrijpen.

Kortom, voor beheersbaarheid draait het, heen en weer, om die stelselindex; in figuur 24 is dat modelgedeelte daarom wederom 'uitgelicht.'

Ik vind figuur 24 voorts samenvatten dat een federatief datastelsel pas zinvol valt te ontwerpen enzovoort gericht (!) op regelbeheer volgens "maatschappelijke oriëntatie," zoals omgekeerd een zinvol ontwerp enzovoort van regelbeheer in een decentrale eenheidsstaat zoals Nederland pas mogelijk is door het federatieve datastelsel er als onlosmakelijk onderdeel van te beschouwen. Het is maar een – herhaalde – tip.

101.25

onderwerp: oefening met/onderzoek naar stelselmatig modelleren, deel 10 (over verbinding van regelbegrippen)

De afgelopen weken heb ik **Doelarchitectuur Platform Regelbeheer** (versie 1, concept 2, 13 oktober 2025) zelfs herhaald ingezien. Inmiddels meen ik te begrijpen waarom, zoals jij mij schreef nadat je een bijeenkomst ter beoordeling van genoemd document bijgewoond had,

architecten en [...] juristen [...] elkaar [...] wederzijds [...] nog niet [...] begrijpen.

Ach, waren dat maar architecten in de zin van informatiekundig ontwerpers. Ik blijf ze ict-ers noemen.

Enfin, jij voegde eraan toe, dat

er [...] behoefte [...] is [...] aan een duidelijke definitie van wat onder een 'regel' verstaan wordt.

Nu staat er in – die versie van – **Doelarchitectuur Platform Regelbeheer**, zie daar paragraaf 7.1, dat

we in dit document het begrip 'regel' als volgt [...] definiëren [...]: Een door analyse verrijkt kennismodel en of logisch of rekenkundig construct dat is gebaseerd op juridisch bindende afspraken die sturing geven aan de primaire taak van een uitvoeringsorganisatie.[p. 44]

Huh?! Maar de opstellers van dat document zijn er blijkbaar nog niet tevreden over, want zij hebben eraan toegevoegd dat

een nog te nemen besluit is om deze definitie [van regel] te verbeteren naar: Een door analyse verrijkt kennismodel en of logisch of rekenkundig construct dat is gebaseerd op juridisch bindende afspraken die de functie en het functioneren van een dienst verder doet formaliseren.[p. 44]

Wat beschouwen zij als "verbeter[ing]"? Blijkbaar vinden zij "sturing geven" niet "logisch of rekenkundig" genoeg. Zij mikken onder de noemer van een regel op wat "de functie en functioneren [...] verder doet formaliseren." Dat klinkt als overtreffende trap van bureaucratie, brrr.

Er staat een – poging tot – definitie van iets anders bij:

De taal waarmee een door analyse verrijkt kennismodel en of logisch of rekenkundig construct uitgedrukt kan worden en die het een formele semantiek geeft noemen we een 'regeltaal'. [p. 45]

Terwijl het aan het begin – van de, zeg maar, tussenversie die wij beschikbaar kregen – van **Doelarchitectuur Platform Regelbeheer** wemelt van opmerkingen, ontbreken ze zelfs geheel aangekomen bij die voorstellen voor definitie(s) van ... regel.

Nee, ik ben geen jurist. Maar ik kan me voorstellen, dat een jurist, als hij (of: zij) dat leest zelfs geen enkel aanknopingspunt herkent voor redelijke overwegingen. Zo van, laat ook maar. Nog waarschijnlijker lijkt mij trouwens dat hij zover in dat document niet eens gekomen is.

Tja, afhankelijk van ... context valt ook onder regel van alles nog wat te verstaan. Ik heb **Van Dale** (editie 2015) er even bijgehaald. Wat – slechts – daarin als hoofdbetekeningen erkend zijn, staat meteen aan het begin van het lemma **regel** opgesomd:

1. rij 2. lijn waarop geschreven wordt 3. reeks woorden 4. geschreven mededeling 5. liniaal 6. richel 7. gewone orde 8. manier van doen 9. voorschrift 10. geheel van voorschriften 11. tucht.

Ik neem hier gemakshalve maar even aan dat ict-ers allemaal één regelbegrip 'hebben,' en juristen allemaal een ànder. Dan zou je kunnen zeggen dat Mariette Lokin o.a. in **Wendbaar wetgeven** een voorstel voor ... verbinding doet met haar taal- annex regelmodel. Zij is weliswaar ... jurist, maar blijkt, althans, dat vind ik zelfs evident, uit te gaan van – wat zij begrijpt als – het regelbegrip van ict-ers zoals die ict-ers dat – volgens Lokin – willen benutten voor – digitalisering volgens – zgn business rule management. Hmm, daar gaat volgens haar veronderstellingen helaas veel mis. Zij lijkt op verbinding als uniformering, als standaardisatie te mikken. Ik veronderstel daarentegen dat de regelbegrippen van o.a. juristen resp. ict-ers nogal verschillen. En terecht. Anders zouden ze geen verschillende beroepen beoefenen, nietwaar? Het is dus niet een kwestie van het vinden van een over en weer begrijpelijke regeltaal om zowel juristen als ict-ers te laten ... begrijpen dat zij, eh, au fond allemaal hetzelfde regelbegrip aanhangen. Toch?!

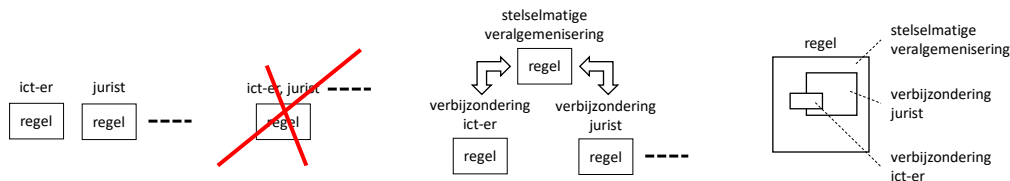
Als mijn veronderstelling van reële variëteit klopt, kan je dus blijven proberen tot een gemeenschappelijk, gedeeld begrip van regel te komen, maar zal dat àltijd tevergeefs – moeten – zijn.

Dat moet dus anders. Gelet op de noodzaak van stelselmatigheid, ofwel opening voor willekeurig verschillende begrippen in samenhang, kan het ene nogal verbijzonderde begrip nooit zoiets als de basis vormen voor een ander nogal verbijzonderd begrip. Wat daarentegen wèl een kans heeft, is om een nota bene algemener begrip voor te stellen om vervolgens zowel het ene als het andere begrip als verbijzondering ervan te laten ... begrijpen.

Zo heb ik dat model van een regeltaal in figuur 22 bedoeld. En daarom stel ik je voor er allereerst met juristen over te praten. De vraag is dan, herstel, ik stel je voorts graag voor om ze dan de vraag te stellen of zij er hùn regelbegrip in kwijt kunnen met explicitering van voor hèn noodzakelijk aanvullende verbijzondering(en), ofwel zònder wijzigingen van wat figuur 22 dan als hoofdstructuur toont. En wie weet hebben zij kritisch-opbouwende suggesties voor bedoelde hoofdstructuur. Het idee is dus niet dat zij van regelbegrip moeten veranderen. Integendeel. Maar ook hùn regelbegrip is onvermijdelijk – want het gaat om een vakdiscipline – nogal, eh, contextueel. Stelselmatig kan het opbouwende idee slechts zijn om er, zoals met elke realistische betekenis, rècht aan te doen.

Wat ik verwacht – hoop? :-) – is dat zij in elk geval kunnen meegaan met het als algemener voorgestelde regelbegrip als verhoudingsgewijs georiënteerd, dus met aanwijzing van deelnemers eraan als mede-uitvoerders. (Want) op die manier kan,

zoals ik eerder toelichtte, het kennelijk heersende regelbegrip van ict-ers, waaraan dus eveneens recht moet worden gedaan, nou ja, voor zover volgens “maatschappelijke oriëntatie” opbouwend verdedigbaar, :-) in overeenstemming (lees ook: verbinding :-) worden gebracht met een, zeg maar even, onderdeel van het regelbegrip van juristen zoals dat via een algeme(e)n(er) regelbegrip voorzien is van een hoofdstructuur met ruimte voor verschillende (!) verbijzonderingen. In figuur 25 heb ik proberen te verbeelden dat samenhang van verschillen een algemener schakelpunt vergt.

figuur 25

Let wel, wat als regeltaal kan dienen, verschilt – deels – uiteraard ‘mee’ met de verschillende regelbegrippen. Zowel de ene regeltaal (die er zoals beoogd dus nooit kan komen) als het ene regelbegrip (op basis van business rule management) dat in **Doelarchitectuur Platform Regelbeheer** wordt voorgesteld, is niet bemeaten op enkele van de daarin/-mee veronderstelde doelen (en mede daarom zijn om te beginnen die doelen onevenwichtig).

Omdat het een illusie is van o.a. juristen en ict-ers eenzelfde regelbegrip te verwachten voor hun respectievelijk kwalitatief (!) verschillende gedragsaandelen, precies, denk ook aan wat Ludwig Wittgenstein over zgn taalspelen opmerkt, hebben pogingen géén zin om een regeltaal te ontwikkelen voor het elimineren van verschil ertussen.

Zodra een gedragsaandeel terecht geschikt geacht is voor digitalisering, kan en moet vèrder een regelbegrip op z’n ict’s er zelfs zo direct mogelijk op van toepassing zijn (en of dat optimaal een begrip is volgens business/public rule management, kan hier in het midden blijven).

101.26

Op mijn beurt ben ik “erg blij” met jouw erkenning van reductie (lees ook: veronachtzaming, ontkenning e.d.) van reële variëteit als “het achterliggende probleem.” Zo heb ik reeds jouw eerdere agendering van “maatschappelijke oriëntatie” graag opgevat. Ofwel, zonder oplossing voor allereerst dāt probleem blijft het prutsen.

Als ik je goed begrijp, vergelijk je – reductie tot – enkelvoud en – ruimte voor – meervoud met 0 (nul) respectievelijk 1 (één). Hmm, als je me nog een suggestie veroorlooft, op die manier vind ik de vergelijking niet opgaan (en als ik haar verkeerd begrepen heb, is dat een àndere reden ervan af te zien :-).

Wat ict-ers “achterliggend,” en aldus vergaand onbewust, “gewend” zijn, is niet eens zozeer “alles [...] te vertalen naar één begrip,” maar veeleer zelfs van de noodzaak om zulk enkelvoud uit te gaan. Je hebt gelijk, dat is hùn averechtse idee van “standaardisatie.” Waarom? Daar zijn wat zij kennen als methoden & technieken op gebaseerd. Die heten vaak domeinspecifiek, waarbij de aanduiding domein die reductie verhuult. Volgens domeinspecifieke methoden & technieken kunnen ict-ers inderdaad pas overweg met enkelvoudige identificatie per begrip. Als je zulke methoden & technieken als oorzaak beschouwt, is reductie dus gevolg ervan. Omdat vrijwel niemand beseft dat àndere methoden & technieken mogelijk zijn, en

daadwerkelijk bestaan, geldt – de eis/noodzaak van – enkelvoudige begripsidentificatie als dogma. Sinds ict-ers abusievelijk menen zowel dat het voor begrippen niet anders kan, als dat alles aan digitalisering onderhevig is, willen zij alles volgens dat dogma ... regelen. Dat vinden ze ... normaal.

Met Metapatroon, nou ja, met het “achterliggende” beginsel van samengestelde begripsidentificatie valt begripsmatige reductie te vermijden. De reële variëteit van begrippen kan worden voorzien van evenzovele identificaties door per begrip tevens nodige en voldoende context expliciet in de identificatie op te nemen. Neem de term: regel.

Wat juristen begrijpen, wat ze als – adviseurs van – regelaars behoren te begrijpen, is dat een bepaalde regel op zijn beurt een, zeg maar, stelsel is, maar dan van gedragsbepalingen. Afhankelijk van hoe de respectievelijke uitvoerders elk zo’n bepaling opvatten, enzovoort en in verband daarmee afhankelijk van veranderlijke omstandigheden (lees dus ook: veranderlijke situatie, verhouding) houdt een regelaar voor afstemming tussen gedragsaandelen rekening met per uitvoerder de behoefte aan zoiets als een bandbreedte. Jij wijst terecht op “bewust meervoudig uitlegbare regels.” In zoverre is een gedragsaandeel verzorgd door een – digitale – machine geen uitzondering, maar een grensgeval. Een uitzondering past immers niet. Dat doet een grensgeval nog wel, wat uiteraard vereist is om eveneens stelselmatig te passen. Ook een – digitale – machine krijgt voor haar gedragsaandeel dus een, zeg dus maar, gedragsmatige bandbreedte toegekend, maar met waarde ... nul. :-)

Tja, de naam Ictu staat voor ict uitvoeringsorganisatie. Veranderkundig en bijgevolg zelfs maatschappelijk lijken mij nodeloze problemen gemaakt te zijn, en dat houdt nog steeds maar niet op, door oplossing van allerlei problemen meteen aan ict-ers over te laten. Wie in- en externe ict-ers direct aanspreekt op relativering, afstemming, samenwerking en zo, heeft (lees ook: krijgt) doorgaans helaas weinig – géén? – kans. Hun opdrachtgevers, soms? Zoals je zegt, dat blijft “een flinke uitdaging.” Een alternatief is er m.i. echter niet.

Eerder heb ik met zoveel woorden gesteld dat verband tussen informatie en regels als – zoiets als – aspecten in/voor een rechtsstaat draait, heel praktisch, om een, zoals ik dat genoemd heb, stelselindex van erkende verhoudingsgewijze hoedanigheden (zie o.a. figuur 24). Let wel, dat draaien ... staat :-) volstrekt los van eventuele digitalisering. Sleutelwoord: erkenning. Dus: belangen, afstemming ervan. Ook en vooral daarvoor telt een rechtsstaat ... regels. Welke situaties/verhoudingen gelden als rechtsstatelijk erkend? En welke verhoudingsgewijze hoedanigheden met welke verwachte gedragsaandelen per uitvoerder in telkens zo’n hoedanigheid zijn vervolgens erkend voor zo’n erkende situatie/verhouding?

Dergelijke erkenning(en) hebben dus gevolgen. Indien iemand voldoet aan de criteria die voor een bepaalde verhoudingsgewijze hoedanigheid rechtsstatelijk erkend zijn, geldt de bijbehorende bepaling voor zijn gedragsaandeel met rechten en plichten van dien. Maar dan moet een mede-uitvoerder tevens jegens hem zijn gedragsaandeel leveren.

In een zgn verzorgingsstaat is nogal wat – recht op – ... zorg rechtsstatelijk geborgd. Dat is, algemeen aangegeven, uiteraard de reden waarom vaak ook – en dan vooral – toelating (lees inderdaad ook: immigratie) geregeld is van telkens een individu tot een bepaalde situatie/verhouding in een bepaalde verhoudingsgewijze hoedanigheid. Hiermee wil ik o.a. zeggen dat het wellicht raadzaam is om te proberen stelselmatige relativering allereerst maar eens voor en door je ‘eigen’ werkgever overwogen te krijgen en daar bij voldoende interesse, wie weet, een proef te ondernemen. Op

stelselmatige grondslag ... uitgevoerd, zijn resultaten schaalbaar. En denk aan integratie van regelbeheer en federatief datastelsel. Op nota bene concrete resultaten zal toch ook Ictu e.d. acht moeten gaan slaan.

Meteen zo'n proef zou m.i. overigens om – overleg over – vulling van bedoelde index moeten draaien, omdat dáárin maatschappelijke belangen tot uitdrukking – moeten – komen. Ach, het is maar weer een verder idee ...

101.27

Laat me ajb weten als je over mijn tekst en/of figuren in – voor jou gemakkelijker – bewerkbare opmaak wil beschikken.

Tja, wat is de crux? Even èrg kort door de bocht, maar wie weet heb je er iets aan, nee, er is ook van regel niet één begrip. Welke verschillende regelbegrippen zijn relevant voor – een platform – regelbeheer? Wat ict-ers eronder verstaan hoeft niet voor bijvoorbeeld juristen te gelden, enzovoort. Vergeet burgers niet. Sterker nog, wat juristen, ict-ers, ga zo maar door, telkens onder elkaar eronder verstaan, verschilt regelmatig.

Kortom, voor stelselmatig regelbeheer moet het idee van een enkele definitie van regel worden verlaten, ja, zeker als dat exclusief een begrip van ict-ers is. Maar een ander netzo exclusief zus-of-zo-begrip van regel, als dat er zelfs beperkt tot een bepaalde vakdiscipline al zou – kunnen – zijn, past evenmin.

Dus, een plan voor regelbeheer dat op zo'n exclusief begrip gebaseerd is, vergt met voorrang herziening, zeg ook maar een reset, volgens variëteit.

De begripsmatige variëteit die reëel voor regel geldt, doet dat uiteraard óók voor de begrippen waar regels 'over' gaan, enzovoort. De relevante verschillende begrippen kunnen elk eenduidig uitgedrukt zijn door toevoeging van context. Door dat methodisch met Metapatroon als stelselmatige modelleermethode te doen, kunnen begripsmatige verschillen tevens van samenhang zijn voorzien.

Erkenning van de noodzaak van door-en-door stelselmatige variëteit verduidelijkt voorts dat regelbeheer vooral onlosmakelijk samenhangt met – wat bekend staat als – het federatief datastelsel. Aan allebei, en meer, behoort één ontwerp ten grondslag te liggen voor het zgn schaalniveau dat als stelsel kan/moet worden aangemerkt.

Voor dat schaalniveau heeft Nora (Nederlandse referentiearchitectuur) overigens niets te bieden.

Ik druk me nog vriendelijk uit. :-)

[Hoofd BFS] en ik houden ons contact bij. Zo spreken wij elkaar volgende week weer. Graag geef ik je groet door, om hem uiteraard meteen wat meer over onze samenwerking te vertellen.

101.29

Ook met je selectieve aanpak voor het opstellen van presentatiemateriaal ben ik het zeer graag eens. Moeilijk genoeg. :-) Voor het resultaat ervan om daadwerkelijk te presenteren – in eerste aanleg – wellicht nòg selectiever? Ik bedoel, als je op jouw manier "puntsgewijze adviezen" op een enkel blad hebt weten te formuleren, waarom laat je het voor je presentatie daar niet bij? Dat dwingt sterker tot aandacht ervoor. En wie dàn meer wil weten, gaat hopelijk ook verder opletten. Daarvoor heb je je voorbereidende materiaal ... achter de hand. Een passende titel heb je m.i. overigens allang: maatschappelijke oriëntatie (of variant op dat thema).

Haha, wat attent dat jij je ook uitgaven van – het programma – Stroomlijning Basisgegevens herinnert. Steven Luitjens had er als toenmalige programmamanager echter twee categorieën voor ingesteld: Handreiking en Handomdraai. Voor zover ik begreep, bestemde hij de laatstgenoemde categorie voor vooralsnog verkennender

onderwerpen. Zo hebben wij over Metapatroon geen Handreiking, maar als Handomdraai #4 [De klacht van de Keten; een Erasmiaans perspectief op Stroomlijning Basisgegevens](#) (2003) geschreven (waarvan ik afschrift dus raadpleegbaar gehouden heb).

Sterkte met redactie van presentatie, ik ben natuurlijk benieuwd!

101.31

Over regelbeheer gesproken, de noodzaak van erkenning van begripsmatige variëteit begint dus al meteen bij de aanduiding als regel. Haha, neem vervolgens de aanduiding als beheer. Enzovoort.

Voor beheer(sing) van reële variëteit moet per begrip daarom telkens eveneens context in (!) de aanduiding ervan (lees ook: begripsidentificatie) zijn opgenomen. Dat gebeurt volgens vooralsnog gangbare (meta)modelleertalen zoals MIM echter niet. Die beperking leidt ook voor – noodzakelijkerwijs stelselmatig bemeten – regelbeheer niet uit, maar helaas tot hopeloze verwarring over reële variëteit.

101.32

Otto D. Duintjer (1932-2020) heeft o.a. **Rondom regels: wijsgerige gedachten omtrent regel-geleid gedrag** (Boom, 1977) geschreven. Afgaande op de titel verwacht ik daarin zoiets als toetsmateriaal aan te treffen. Zo van, hebben wij tot dusver wellicht iets van principieel belang over het hoofd gezien?

Ik ben er net in begonnen. Op de eerste bladzijde van de **Inleiding** oppert Duintjer als

uitgangspunt [dat] menselijk gedrag [...] in feite gewoonlijk grotendeels [wordt] geleid door regels.[p. 13]

Ik zou zeggen dat ook hij de neiging niet weerstaat – of is het dat hij toegeeft aan de behoefte die hij bij lezers veronderstelt? – om zich volgens een meteen wat nadere definitie te oriënteren (en dat vind ik stelselmatig taboe :-). Tja, als “regels [...] menselijk gedrag [...] leid[en],” waar komen – sommige van – die regels dan vandaan?

Ik houd het er daarom algemener op dat regel en gedrag samenhangen. Dat kan stellig op allerlei manieren (lees: verbijzonderingen). En de vooringenomen beperking tot menselijk laat ik achterwege.

Duintjer vat gedrag ruim op, mee eens. Hij lijkt handelen als één van drie categorieën van gedragen te beschouwen, zodat hij kan stellen dat

menselijk ‘gedrag’ [...] handelen (doen en laten), taalgebruik (spreken en verstaan) en cognitieve activiteiten (denken en waarnemen) [omvat].[p. 13]

Ja, wederom lijkt onderscheid onontkoombaar om begrijpelijk te klinken, maar elk onderscheid blokkeert allerlei – andere – verbijzonderingen. (Ook) de nadere driedeling van – soorten – gedrag die Duintjer maakt, moet worden herzien als ‘ie gaat klemmen.

Iets verderop somt hij

een drietal kenmerken van regel-geleid gedrag [pp. 14-15]

op. Allereerst, wanneer

regels dienen als maatstaven,[p. 15]

wijst ook hij op zgn oneindige regressie. Want wát telt als maatstaf voor een ... maatstaf, enzovoort? Daaruit volgt dat

regulatieve kaders niet zozeer gefundeerd blijken, maar eerder lijken te 'zweven'. [p. 15]

Als kunstgreep heb ik gewezen op zelfregulering onder de noemer van soevereiniteit. Als tweede kenmerk wijst Duintjer erop

dat regels publiek, sociaal, intersubjectief of gemeenschappelijk van aard zijn. [p. 15]

Dat bedoel ik met de principiële associatie van regel met verhouding. Hij suggereert dat volgens een, zoals ik het op z'n algemeenst probeer te noemen, verhouding

mensen [...] niet zozeer in het geding zijn als afgezonderde personen of 'ikken', maar naar hun 'universele zelf', [dwz] nog zonder afzonderlijke identiteit[. p. 15]

Met een verhouding als situatie heeft volgens mij – en dat idee vormt mede het beginsel van Metapatroon – iets of iemand als verhoudingsgewijze deelnemer in kwestie juist een aldus verbijzonderde, eh, deelidentiteit. Dus, netzoveel deelidentiteiten als iets/iemand verondersteld is in verschillende (!) situaties annex verhoudingen te – komen – verkeren. Hoe hangen 'zijn' deelidentiteiten samen? Ik heb je eerder verklaard dat samenhang 'logisch' niet valt te vestigen met nog eens zo'n deelidentiteit. Om, daar is het weer, oneindige regressie te vermijden is een kunstgreep nodig. Dat doe ik met de veronderstelling dat iets/iemand een nul-identiteit heeft. Die is universeel geldig, maar om die reden nota bene verhoudingsloos. Zo laat zich zo iets als stelsel- resp. variëteitslogica ... onderscheiden van, zeg maar, domeinlogica. Volgens de afbakening van een domein blijft variëteit uitgesloten. Erbinnen volstaat een enkel identiteitsbegrip. Stelselmatig zijn, nogmaals, echter twee identiteitsbegrippen nodig. De toevoeging van – het idee van – nul-identiteit heb ik elders – nog? – nergens kunnen nawijzen. Daarentegen is reeds van oudsher kritiek geleverd op logica volgens een enkel identiteitsbegrip. Zolang ict-ers het in lijn met hun domeinbegrip desondanks houden op één logica met een enkel identiteitsbegrip als grondslag, kunnen ze stelselmatige opgaven op het schaalniveau resp. met variëteit van dien om te beginnen al niet ... begrijpen. Duintjer vermeldt als derde

kenmerk dat regels geleerd moeten worden[. p. 15]

Ik herinner je hiervoor aan mijn opmerkingen over tweetrapswerking van een regel. De regelaar moet tijdens de eerste trap de regel aan het verstand zien te brengen van wie hij allemaal tot uitvoerders geregeld ... ziet.

Tot zover herken ik bij Duintjer niets dat wij vergeten zouden zijn, integendeel.

101.33

Dank je wel voor inzage in je "eerste grove opzet." Ik reageer zowat per omgaande, omdat ik vermoed dat je er snel verder mee wilt.

Hmm, ik vrees dat, zoals jij "adviezen voor het modelleren van context" oppert, een publiek van ict-ers er géén – noodzaak tot een – "aanvulling op MIM" in zal herkennen, integendeel. Want zoals jij context duidt, zo voorspel ik als hun prompte reactie, laat zich context volgens MIM prima uitdrukken met de talloze zgn metagegevens. En wat je verder beweert dat er moet gebeuren, lukt daarmee volgens hen eveneens. Kijk zelf maar in het specificatiedocument, krijg je vol overtuiging te horen.

Voor ordening resp. beheersing van stelselmatige variëteit is context echter niet op die MIM-manier 'iets erbij.' Nota bene elk begrip valt stelselmatig slechts eenduidig te

identificeren (!) mede met een bijbehorende context. **Dus, als n verschillende begrippen relevant zijn, omvat het pàssend stelselmatige model evenveel, dus n, verschillende contexten.**

Inzicht in hoe dat methodisch werkt, vergt beheersing van Metapatroon. Hoewel ik uitbreiding van begripsidentificatie met tèlkens (!) een context heb proberen toe te lichten in enkele van mijn eerdere emailberichten, begrijp ik dat het voor niemand één-twee-drie duidelijk kan zijn. Hoe dan ook, nee, gelet op de principieel àndere manier van begripsidentificatie is Metapatroon géén o.a. MIM-met-wat-er-bij. Maar dat is allemaal te moeilijke stof voor een – eerste – presentatie.

Daarom raad ik je op mijn beurt aan om vergelijking tussen specifieke modelleermethoden vooralsnog zelfs helemaal te vermijden. Noem dus ook MIM niet, maar bepèrk je tot wijzen op noodzaak van beginselen. Daarover heb jij (!) immers recht van spreken.

Beginsel: maatschappelijke oriëntatie. Hoera. Bijbehorende erkenning: daarvoor komen we – ook en vooral – voor zgn regelbeheer niet om erkenning van – zelfs veranderlijke, ja, je nadruk op tevens tijd is terecht – begripsmatige variëteit heen. Je geeft dus géén “adviezen [...] die [...] net boven [MIM] liggen,” maar ze betreffen “het schaalniveau van [het] stelsel” zoals noodzakelijkerwijs volgt uit, behoort tot “maatschappelijke oriëntatie.” Afgeleid beginsel: een andere opzet van begripsidentificatie. Bijbehorende erkenning: pèr begrip context als onlosmakelijk identificerende informatie.

En waarom zou je je bijdragen in dit stadium eigenlijk “adviezen” noemen? De onuitgesproken suggestie dat tot dusver gekozen beginselen weleens niet zouden kloppen, acht ik véél sterker.

Je spreekt je uitgangspunt van “maatschappelijke oriëntatie” overigens tegen, waar je “het in kaart brengen van informatiekundige relaties binnen de overheid” adviseert. Zoals je op het blad ervoor stelselmatig verantwoord vaststelt, nogmaals hoera, gaat het om “goed elkaar begrijpen van alle stakeholders.” Je beperking tot “overheidsbrede” is daarom dienovereenkomstig te ... smal. Je kunt m.i. wel zeggen dat de overheid voorzieningen voor maatschappelijke oriëntatie moet treffen.

Verder gaat het met context als stelselmatig ... begrip niet om “metadata,” maar netzogoed om data (lees ook: informatie). Ja, ook moeilijk, zo niet onmogelijk, uit te leggen aan wie de noodzaak van samengestelde begripsidentificatie voor stelsel als schaalniveau ‘maar’ onbegrijpelijk, en dus onzin, vindt. Wederom luidt mijn advies om dergelijke discussie te vermijden. Nogmaals, opper beginselen en wat je – dus – netzo principieel erkenning vindt verdienen, klaar. Geef ‘ze’ geen uitweg naar terrein, haha, domein, dus, waarop zij zich meester wanen en jou de les gaan lezen.

Wat je bedoelt met als “standaard een (overheidsbreed) format [...] waarin éénduidig een (korte) contextbeschrijving staat,” meen ik enigszins te kunnen duiden door te veronderstellen dat jij context opvat als een begrip dat een verzameling – andere – begrippen dekt. Als dat inderdaad jouw opvatting van context is, verschilt die nog van wat ik als stelselmatig consistent contextbegrip voorstel.

Met context als onderdeel van de identificatie van èlk begrip (om het begrip in kwestie stelselmatig eenduidig te identificeren) moet een format ervoor berekend zijn op begripsmatige variëteit. En èlke begripsidentificatie omvat voor eenduidigheid op het schaalniveau van het stelsel voor maatschappelijke oriëntatie eveneens (!) de relevante “contextbeschrijving.” Of die kort of lang uitpakt, hangt ervan af hoe dat ene begrip van andere begrippen verschilt èn ermee samenhangt. Daarmee kom ik weer op enige beheersing van Metapatroon.

(Ook) wat zoal, al dan niet terecht, onder “diensten” verstaan wordt, moet zeker in de

gevallen van een overheidsinstelling als mede-uitvoerder zgn formeel geregeld zijn. Daarom is regelbeheer inderdaad een relevante insteek, maar slechts als door-en-door maatschappelijk, dus stelselmatig georiënteerd.

Als je met catalogus bedoelt wat ik als index voorstel, mee eens. En als je met “standaardisatie” eveneens bedoelt dat wat-er-in-staat onderhevig moet zijn aan regels voor erkenning, ook graag mee eens.

Het enkele presentatieblad :-)) dat ik voorstel ziet er als volgt uit:

Regelbeheer

Beginsel: maatschappelijke oriëntatie.

Bijbehorende erkenning: begripsmatige – veranderlijke – variëteit op schaalniveau van stelsel.

Afgeleid beginsel: stelselmatige begripsidentificatie.

Bijbehorend afgeleide erkenning: identificatie pèr begrip samengesteld, dwz per begrip inclusief context.

Discussie per ‘regel.’

Je ontkomt m.i. niet aan de stelling dat maatschappelijke oriëntatie met stelselmatigheid resp. variëteit van dien ter borging van eenduidige begrippen draait om uitbreiding van begripsidentificatie met context. Gebruik ajb de aanduiding begripsidentificatie.

In de zgn doelarchitectuur krijgt variëteit op z’n maatschappelijks resp. stelselmatigs tot dusver geen aandacht (zoals o.a. blijkt uit het voorstel voor de ene definitie van regel). Zo kan je met de presentatie zoals ik haar karikaturaal schets, regel voor regel :-)) – en het zijn er inhoudelijk maar vier – nagaan of iemand er wellicht tégen is en, zo ja, waarom. Leg zoiets als de bewijslast bij de ànder ipv jezelf meteen als schietschijf op te stellen. Als je bij de vierde ... regel komt en je ontmoet bezwaren, kan je de ànder(en) vragen hoe zijn (hun) voorstel(len) luidt (luiden).

Je hebt m.i. een optimale uitkomst wanneer minstens zo iemand als een opinieleider beseft dat er nog e.e.a. valt te verduidelijken. Over schieten gesproken, verschiet je kruit niet in één keer. Ik neem er zeker géén aanstoot aan, indien je voor je – eerste – presentatie zelfs niets opneemt uit mijn reeks emailberichten.

Nou ja, neem dit ... advies voor wat je het waard vindt.

101.34

In je emailbericht dd. 27 oktober jl. merkte je over Platform Regelbeheer op dat

voor mij [...] belangrijk [is] dat we geen model bedenken dat te plat is voor het ingewikkelde stelsel dat we willen faciliteren.

Die opmerking heb ik bewaard om er zo mogelijk later gròndig beargumenteerd op te reageren. Nu vind ik het zover.

Zoals het platform voorgesteld staat in de versie van het document **Doelarchitectuur Platform Regelbeheer** waarin je inzage gaf, resulteert inderdaad een voorziening die als “plat” in de zin van ongeschikt e.d. valt te beoordelen. Maar ja, in de naam ervan komt de term “platform” voor. :-)) Als in tegenstelling tot je aangehaalde opmerking “plat” is wat je tòch wil, ga dus vooral zo dóór.

Haha, ik herkende die, zeg maar, woordspeling pas toen ik aan dit emailbericht begon. Nee, kon het niet laten.

Wat is er m.i. “plat” aan? Ook ‘regel’ is een term voor allerlei begrippen. Het is een principiële vergissing om begripsmatige variëteit op basis van een enkele term als probleem op het zgn schaalniveau van stelsel te beschouwen met voor dàt schaalniveau standaardisatie/uniformering tot een enkel begrip als oplossing. Als je

“plat” wil, moet je het zó doen.

Neem de term ‘maatschappelijk.’ In de deelterm ‘maat’ ligt de aanname van verhoudingen besloten. Want een ‘maat’ is niemand alléén.

De opvatting dat een regel (een) verhouding betreft, kan je overal aantreffen. Ik dacht, laat ik **Rondom regels** (Boom, 1977) van O.D. Duintjer er eens op naslaan. En, ja hoor, meteen aan het begin wijst Duintjer op

een drietal kenmerken van regel-geleid gedrag [met als tweede] kenmerk dat regels publiek, sociaal, intersubjectief of gemeenschappelijk van aard zijn.[pp. 14-15]

Zo is er eindeloos veel (vak)literatuur dat een verhoudingsgericht regelbegrip veronderstelt.

Het eerste dat een regel dan ... regelt, nou ja, dat doet een regelaar ermee, is wat als relevante verhouding geldt. Het tweede is aanwijzing van deelnemers eraan, de maten, dus. Nota bene, alle aangewezen deelnemers ‘aan’ een verhouding moeten in respectievelijke hoedanigheden als mede-uitvoerders opgevat zijn. En in derde plaats, niet eerder, bepaalt een regel het gedragsaandeel per deelnemer in de voor haar/hem relevante hoedanigheid.

Volgens deze trits verbijzonderingen (lees: contextualisering, zie ook verderop) laat zich wat Duintjer “regel-geleid gedrag” noemt, pas stelselmatig ... begrijpen. Zo’n aangewezen deelnemer annex mede-uitvoerder ... begrijpt een regel doorgaans echter individueel. Ofwel, z/hij beschouwt wat als haar/zijn gedragsaandeel bepaald is dan als de regel (ipv als een onderdeel ervan). Het zij zo. Zo’n beperkte(r) regelbegrip kan de deelnemer in kwestie weliswaar aan nodige focus helpen voor uitvoering, prima, maar kan óók aandacht belemmeren voor wat mede-uitvoerders doen (en daardoor de afstemming zelfs verhinderen waarop de regel volgens maatschappelijk begrip ervan mikt).

Aan het huidige plan voor een platform regelbeheer is daarom ... “plat,” dat het – de noodzaak van – een enkel regelbegrip veronderstelt en dat daarvoor de ene mede-uitvoerder die haar/zijn gedragsaandeel met digitalisering verricht, als exclusief, over termen met allerlei betekenissen gesproken, maatgevend geldig verklaard is.

Dat heeft ertoe geleid dat noch ‘uitvoering’ als aandeel is erkend noch – bijgevolg – de positie van de uitvoerder in kwestie is gerelativeerd als deelnemer volgens een geregelde hoedanigheid aan een geregelde verhouding. Op die manier maken nogal wat zowel opdrachtgever als ict-ers met aldus “plat” slaan helaas een zgn categoriefout. Daarmee raakt een stelselmatige voorziening kansloos.

Dergelijke, voor stelselmatigheid onmisbare, relativeringen vergen expliciete uitdrukking voor, je hebt gelijk met je kwalificering, “het ingewikkelde stelsel dat we willen faciliteren.” Dus (een) uitvoering staat niet op zichzelf. Volgens het maatschappelijk verantwoorde regelbegrip moet ‘bepaalde’ uitvoering als een gedragsaandeel gelden dat een mede-uitvoerder in een ‘bepaalde’ hoedanigheid levert, nou ja, geacht wordt te leveren, aan een ‘bepaalde’ verhouding. Voor uitdrukking (vooruit: modellering) van zulke, zeg maar, trapsgewijze relativering lukt methodisch volgens dienovereenkomstig trapsgewijze contextualisering.

Overigens houden ook ict-ers er, eh, op hun beurt verschillende regelbegrippen op na. Zo is er regel in de zin van bedrijfsregel (Engels: business rule). En programmatuurcode telt regels.

Nota bene, ook een (modelleer)methode die wel geschikt is voor stelselmatige contextuele verbijzondering is uiteraard slechts een middel. Het begint met erkenning van begripsmatige variëteit. Voor “maatschappelijke oriëntatie” is – dwang tot – begripsmatige standaardisatie/uniformering precies verkeerd, nee, platter dan zó

verkeerd kan zelfs niet.

Ook maar een ander woord dan platform verzinnen? :-)

101.35

Ik heb de afgelopen dagen nog wat verdere toelichting geschreven op verschillen tussen en samenhang met begrippen. Op begripsmatige variëteit vormt wat als ... regel met regel aangeduid is, géén uitzondering. Ik stuur je dat tekstje toch meteen maar toe. Heb je 't alvast.

Ook filosofie telt talloze varianten. Ofwel, er zijn tevens allerlei ... filosofiebegrippen. En tot – vooral ook? – informatiekunde vind ik onlosmakelijk zoiets als filosofie behoren. Zie voor enige uitleg van die opvatting o.a. mijn opstel [Filosofie van de informatiekunde zoekt beschermheer](#) (1995).

Hoe Duintjer in **Random regels** (1977) op pp. 18-20 kort

[z]ijn eigen opvatting van filosoferen

verklaart, spreekt mij voor informatiekunde aan. Dat kan ik vlot aangeven door, waar hij daar “filosoferen” schrijft, dat woord te vervangen door: informatiekundig ontwerpen. Dus,

[informatiekundig ontwerpen geldt] als expliciet maken van het impliciete, als verhelderen, als bewust maken.

Want er zijn, zo citeert Duintjer deels uit een eerdere publicatie (1966) van hemzelf,

kaders waardoor wij impliciet reeds worden geleid zonder er acht op te slaan en die maatgevend zijn zowel voor de wijze waarop verschijnselen daarbinnen kunnen verschijnen, als de wijze waarop wij ons tot die verschijnselen kunnen verhouden.

Hij herhaalt dat in **Random regels**, omdat hij daarin kaders – ook – regels noemt. Als bevestigend ‘antwoord’ op jouw signalering van ontbrekende “maatschappelijke oriëntatie” luidt mijn diagnose dat bedoelde ruimere “kaders” ditmaal veronachtzaamd zijn voor een – wat heet – doelarchitectuur van/voor een – wat heet – platform regelbeheer. Samengevat in termen van Ashby’s variëteitswet gaat het tot dusver voorgestelde middel voor beheersing van reële variëteit mank aan passende variëteit.

Hoe kan dat gebeuren? Het is voor een, zeg maar, individuele ‘uitvoerder’ vaak ‘logisch’ om het regelgedeelte dat – hij (lees ook: zij) vindt dat – hem betreft, maw dat hij voor geldig houdt voor zijn gedragsaandeel, als de regel te beschouwen en prompt zijn aandeel als het eraan onderhevige gedrag. Ofwel, regelmatig :-)) herkent hij als het ware voorbij zijn ‘eigen’ gedrag niet – meer – het ruimer geregelde gedrag waaraan hij als mede-uitvoerder een aandeel annex bijdrage levert. Kortom, zijn regelbegrip ontleent hij dan aan een reductie (en noemt regel wat als geregeld ‘slechts’ regelgedeelte is).

Het is niet anders, en valt vanuit beperkt (lees ook: strikt) uitvoerdersperspectief te beoordelen als een alleszins vergaand begrijpelijke ... begripsvorming.

Nogmaals, daad-werkelijk gaat het per uitvoerder met een regel echter altijd om een aandeel. Tja, wie aandelen door verschillende uitvoerders wil, moet e.d. laten samenhangen, heeft beslist een ander regelbegrip nodig. Dat is de, zeg maar, gedragsmatige afstemmings- of coördinatieversie. Daarin moet(en) o.a. de exclusieve uitvoerdersversie(s) van het regelbegrip ... passen.

Dat ruimere regelbegrip is óók ‘logisch,’ maar anders, zeg ook maar stelselmatig.

Het gaat mis, zodra een bepaalde uitvoerder blijft weigeren te beseffen altijd mede-uitvoerder te zijn, maw ‘slechts’ aandeel te leveren. Ik herhaal, wie zich ten onrechte

exclusieve uitvoerder waant, kan – ook vaak onbewust – netzo onterecht menen dat zijn tot-gedragsaandeel-beperkte regelbegrip het regelbegrip is en aldus erkenning als absoluut geldig verdient.

Nota bene, het ene regelbegrip is niet beter of slechter dan een ander. Zulke begrippen verschillen zelfs noodzakelijkerwijs. Daarom onderscheidt Wittgenstein taalspelen. Daar kan nog eens noodzaak tot onderscheid tussen verschillende zgn schaalniveaus bijkomen. Een verwante veronachtzaming resp. nalatigheid ‘achter’ de voorgestelde doelarchitectuur is daarom dat zo’n platform één, op z’n Engels uitgedrukt, community of practice dient met enkel zgn taalspel van dien. In paragraaf 2.3 van **Doelarchitectuur Platform Regelbeheer** (versie 1, concept 2, 13 oktober 2025) staan veronderstelde “stakeholders” opgesomd. Dat zijn potentieel dan evenzovele, eh, taalspelgemeenschappen die zelfs per gemeenschap verschillende begrippen met een bepaalde term kunnen associëren (zie ook verderop).

Hoe dan ook verschilt wat ik als zo’n uitvoerdersversie voorstel van de afstemmingsversie. Een deugdelijke afstemmingsvoorziening realiseren volgens louter een uitvoeringsversie van het regelbegrip is domweg onmogelijk, punt.

De neiging om een beperkt perspectief abusievelijk in één moeite door voor algeme(e)n(er) toepasselijk te houden is overigens eveneens herkenbaar aan, ik kies hier niet toevallig als voorbeeld, wat ict-ers als architectuur opperen. Dat heeft m.i. overigens veel te maken met hun exclusieve keuze voor de uitvoerdersversie van het regelbegrip. Door bijgevolg een gedragsaandeel voor het volledige gedrag te houden, komt volgens hen digitalisering van/voor dat geregelde aandeel neer op volledige digitalisering van/voor een volledige regel. Wat verhoudingsgewijs eventueel een, zeg maar, (aan)deelarchitectuur is, noemen zij architectuur. Waarom niet? Maar het gaat dus nog weer verder mis door zo’n gedeelte als de architectuur te veronderstellen. Zo belemmeren ze stelselmatige voorzieningen met, vooruit, digitale componenten.

Waaraan het zgn specialisten vaak helaas ontbreekt voor, wederom in Duintjers woorden,

bewustwording van maatgevende kaders[, is] een zekere distantie die gelegenheid biedt om aan de mogelijkheid van andere kaders te gaan denken, of aan de verandering van kaders.

En een stelselmatige opgave vergt naar zijn aard (!) nu een- en andermaal, aandacht [...] voor de dimensie rondom alle maatgevende kaders.

De term “dimensie” lijkt door Duintjer ongelukkig gekozen, maar hij toont meteen besef van wat ik o.a. als veranderlijke verwevenheid opvat. Hij merkt op dat

[d]eze uiterste dimensie [...] zoiets [is] als een ‘lege ruimte’ of ‘openheid’ waarin regulatieve kaders kunnen worden uit-gezet, uit-gespannen, ontworpen, aangeleerd.

Een passende voorziening ervoor is daarom niet zozeer een platform, maar veeleer een weefvorm. :-)

Tot zover wat ik verder over variëteit van (regel)begrippen al had geschreven.

101.36

Inmiddels gaf [M] mij inzage in “de concept-agenda voor de [a.s.] architectuurbijeenkomst [over] publiek regelbeheer.” Omdat hij thans zijn aandacht stellig aan droevige familieomstandigheden wijdt, veroorloof ik me je hierbij direct en dringend van een agenderingssuggestie te voorzien.

Als je het over “architectuurthema’s” hebben wil, prima, maar ik wijs je erop dat je

blijkbaar nog steeds begripsmatige variëteit vergeet. Zie voor uitleg o.a. mijn emailbericht, [als afschrift met **aantekening 101.34**] herhaald, aan jou dd. 20 november jl.

Zulke variëteit verdient erkenning als, zeg maar, grondslag. Als het om zgn regelbeheer gaat, betreft dat uiteraard met voorrang relevant verschillende regelbegrippen-in-samenhang.

Dus, als je de “bijeenkomst [...] open[t met] vaststelling [van] evt. extra punten,” plaats variëteit van regelbegrippen als “extra” onderwerp/thema zelfs helemaal bovenaan. Want uit begripsmatige variëteit als grondslag kan pas volgen hoe àlle overige zgn thema’s stelselmatig (lees ook: maatschappelijk) verantwoord, dwz verweven met variëteit van dien, gepositioneerd enzovoort kunnen/moeten worden. Tja, zònder die stelselmatig bemeten grondslag blijf je verwarring zaaien ipv resultaten te oogsten.

Wat “werkafspraken” betreft, verklaar ik me voorts zelfs graag bereid verslag beschikbaar te stellen dat ik opgesteld heb als, zeg maar, vrijwillig onderzoeker, burgerplicht en zo, naar zgn regelbeheer en wat daarvoor als nodige en voldoende, ik noem ze maar, voorwaarden geldt. Dat onderzoek heb ik min of meer voltooid. Ofwel, nog veel méér uitleg. Als voorbehoud stel ik wel: àls [M] het eens is met beschikbaar stellen; hij gaf mbt zo’n platform regelbeheer immers de aanzet om na te gaan of, in zijn termen, “maatschappelijke oriëntatie” er passend recht mee gedaan wordt.

Alvast mijn conclusie: nee, ònmogelijk. Voor bedoeld verslag bundel ik dan de emailberichten die ik hem – en enkele jou – er tot dusver over stuurde, klaar. Dat wordt overigens een behoorlijk pakket.

Dat onderzoek(resultaat) houdt tegelijk informatiekundig ontwerp(en) in. Niet alleen vind ik aldus de hoofdlijnen voor het beoogde platform reeds duidelijk aangegeven, maar dergelijke lijnen zijn opzettelijk vooral dóórgetrokken naar/voor wat het federatieve datastelsel moet zijn. Regels en informatie zijn immers aspecten die stelselmatig onmogelijk te scheiden vallen.

Dat onderzoeksverslag moet je beschouwen als noodzakelijkerwijs vóórafgaand aan wat als – document over – project-startarchitectuur, doelarchitectuur e.d. ten ònrechte als eerste aanzet geldt. Wat er, zachtjes uitgedrukt m.i. nogal zowel kortzichtig als overhaast, vooralsnog àls zgn doelarchitectuur voorgesteld is, moet nota bene niet alleen voor een platform regelbeheer, eh, gròndig worden herzien. Je vragen, opmerkingen zijn zéér welkom.

101.37

Wat mij betreft spreken we hier zeer binnenkort ‘onder vier ogen’ over. Ik probeer opbouwende suggestie te doen, maar dat vergt m.i. in dit geval zeer grondige kritiek. Ik meen er mondeling opbouwender :-) mee te kunnen zijn.

101.39

Dank je wel voor je reactie, druk, ja, ik begrijp het. Ach, wie heeft het niet druk? :-)
Ook verklaar je iemand ànders thans “aan zet.” Uit een opmerking van jou tijdens ons gesprek op 23 oktober jl. maakte ik echter op dat jij mede bent aangesteld om, even in mijn termen, te waken over kwaliteit. Dat heb ik toch goed begrepen? En met je emailbericht dd. 10 november jl. stelde jij [M] voor dat “Pieter en jij de inbreng van Metapatroon samen uitpluizen, en dat jij die vervolgens inbrengt in de gesprekken over de op te stellen routekaart en bijbehorende architectuurdocumenten.”

Welnu, dat “uitpluizen” is inmiddels zelfs – dus – nog veel grondiger gebeurd. Over kwaliteit gesproken, nogmaals, ik kan de zorg van [M] over de inge-zet-te koers voor

(een) platform regelbeheer helaas slechts bevestigen. Maar meer dan je suggereren om met voorrang juist aandacht te schenken aan – uitvoerig opgestelde argumenten voor – koerswijziging kan ik uiteraard niet. Nou ja, ik kan die suggestie hoogstens één keer met klem herhalen, wat ik hierbij gedaan heb. Zoals jij als ervaren adviseur weet, wordt koerswijziging er met uitstel immers, zachtjes uitgedrukt, niet gemakkelijker op.

101.42

Intussen ben ik vorige week zo eigenwijs geweest om met een beroep op, toegegeven, nogal verjaarde persoonlijke relatie nog wat verder na te gaan hoe serieus [de bij het project betrokken Ictu-medewerker] zijn bewering zelf meent dat, zoals hij stelde, “voor mij [...] belangrijk [is] dat we geen model bedenken dat te plat is voor het ingewikkelde stelsel dat we willen faciliteren.” Zachtjes uitgedrukt, dat is me helaas niet meegevallen, zie [het] afschrift van correspondentieverloop in kwestie. Nee, ik kon niet nalaten om in tweede aanleg met zoveel woorden aan te geven dat zijn eerdere bewering blijkbaar niet serieus was gemeend.

Nou ja, kijk er maar naar wanneer je dat schikt. Ik laat je dit vooral weten als bevestiging dat er m.i. geen haast is bij je pogingen om de koers van het project Platform Regelbeheer gunstig te beïnvloeden. Er lijkt een muur opgetrokken te zijn die “maatschappelijke oriëntatie” belemmert. Zo’n alsmaar hogere muur, daar kom je ooit hoogstens omheen (of onderdoor). Kan je steun daarvoor allereerst ‘intern’ verwachten? Of stuit je ook – vooral? – daar op spreekwoordelijke muren? Nogmaals, laat dat voorlopig allemaal maar.

101.44

Nota bene, ik heb er zelf voor gekozen om er enkele weken intensief onderzoek en ontwerp aan te wijden. Daarvoor is niemand anders mij dus iets verschuldigd. En nu ben ik zelfs zeer tevreden dat ik die moeite genomen heb. Want wat ik aanvankelijk niet begreep, dat doe ik nu wel, en ik meen zelfs grondig. Zo kan ik thans als evenwichtig, verantwoord oordeel verkondigen dat er aan/met/door dat project inderdaad e.e.a. mis is/gaat en eveneens wat er grondig aan moet veranderen. Klopt, vervolgens ben ik netzo verantwoord verplicht dat resultaat onder de aandacht te brengen. Tja, dat verder niemand er ... serieuze aandacht aan wil schenken, vat ik allang niet meer persoonlijk op. Het is niet anders. Meer dan zelf(kritisch) mijn best te hebben gedaan, verwacht ik niet van mijzelf.

Of stel ik dat maar om de moed in besef van machteloosheid niet te verliezen?